

Technická univerzita v Liberci
FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra: geografie
Studijní program: 2. stupeň
Kombinace: tělesná výchova – zeměpis

VYMEZOVÁNÍ A HODNOCENÍ UŽIVATELŮ ÚZEMÍ NA
PŘÍKLADU LIBERECKÉHO KRAJE A MĚSTA TURNOV

THE DELIMITATION AND EVALUATION OF LAND-USERS
ON THE EXAMPLE OF THE LIBERECKY KRAJ REGION AND
THE TOWN OF TURNOV

DIE ABGRENZUNG UND BEWERTUNG DER GEBIET-
BENUTZER AUF DEM BEISPIEL DIE REGION LIBERECKY
KRAJ UND DER STADT TURNOV

Diplomová práce: 08-FP-KGE-02

Autor:

Martin MIKUŠ

Podpis:

Adresa:

Diamantová 1911
511 01 Turnov

Vedoucí práce: RNDr. Václav Poštolka, Ph.D.

Konzultant: RNDr. Miroslav Varga

Počet

stran	slov	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
91	17 417	9	23	34	10

V Liberci dne: 12.5.2008

Katedra: Geografie

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(pro magisterský studijní program)

pro (diplomant) Martin Mikuš

adresa: Diamantová 1911, 51101 Turnov

obor (kombinace): TV - Ze

Název DP: Vymezování a hodnocení uživatelů území
na příkladu Libereckého kraje a města Turnova

Název DP v angličtině: The delimitation and evaluation of land-users on the example
of the Liberecky kraj region and the town of Turnov

Vedoucí práce: RNDr. Václav Poštolka, Ph.D.

Konzultant: RNDr. Miroslav Varga, odbor rozvoje Městského úřadu Turnov

Termín odevzdání: leden 2008

Pozn. Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování DP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné.resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne .....

.....

děkan

vedoucí katedry

Převzal (diplomant): .....

Datum: .....

Podpis: .....

Název DP:

Vymezování a hodnocení uživatelů území na příkladu Libereckého kraje a města Turnova

Vedoucí práce: RNDr. Václav Poštolka, Ph.D.

Úvod: Stále se rozvíjející a zrychlující dopravní síť nám umožňuje stále rychlejší a pohodlnější pohyb, a proto je stanovení skutečného počtu obyvatel využívajících území stále komplikovanější. Nejsnadněji zjiitelnou charakteristikou územní lokalizace obyvatel je trvale bydlící obyvatelstvo, avšak ta neodpovídá skutečnému stavu tzv. zatížení území. Přesnější charakteristikou je tzv. faktické obyvatelstvo, resp. uživatelé území, jež odrážejí prostorovou mobilitu obyvatelstva a zahrnují salda pohybu trvale bydlících obyvatel za prací, do škol, a za rekreací, resp. druhým bydlením, případně i za nákupy, službami apod..

Cíl: Provést hodnocení území z hlediska různých metod vymezování (konstrukce) uživatelů území na příkladu Libereckého kraje a různých územních jednotek kraje a jejich porovnání s počtem a hustotami podle trvale bydlících obyvatel. Na příkladu města Turnova se pokusit i o odhad vlivu jednodenních návštěvníků a vývoj počtu uživatelů území po roce 2001.

Výstupem bude grafické vyjádření pomocí grafů, schémat a kartogramů s komentáři a mapové přílohy zpracované v GISu.

Dílním cílem bude modelování vývoje uživatelů území na příkladu města Turnova

Požadavky:

- Shromáždění, kontrola a analýza dat (především ze SLDB 2001).
- Vymezování různých územních jednotek pro hodnocení uživatelů území.
- Tvorba kartografických výstupů (mapy, kartogramy) a analýza v prostředí GIS.
- Interpretace výsledků a významu uživatelů území.
- Modelování vývoje uživatelů území na příkladu města Turnova.

Literatura:

ČERMÁK, Z., DRBOHLAV, D., HAMPL, M., KUČERA, T.: *Faktické obyvatelstvo Prahy*. (Výzkumná zpráva KSGRR). Přírod.fakulta UK Praha 1995.

Dojíždka za prací a do škol v Libereckém kraji (na základě výsledků SLDB 2001). ČSÚ Liberec 2005.

POŠTOLKA, V. a kol.: *Faktické obyvatelstvo a uživatelé území města Liberce*. Studie (Závěrečná zpráva), Liberec 2005.

POŠTOLKA, V.: *Rokytnice nad Jizerou – příklad vysoké míry zatížení území a krajiny*. In: Potocki, J. (ed.): *Gospodarka przestrzenna VII*. AE Wrocław – WGRT Jelenia Góra, Sudety Wrocław, 2004. s.65-81.

POŠTOLKA, V.: *Liberecký kraj – zatížení území a rozvojové předpoklady (obyvatelstvo versus uživatelé území)*. In: Potocki, J. (ed.): *Gospodarka przestrzenna VI*. AE Wrocław – WGRT Jelenia Góra, Sudety Wrocław, 2003. s.67 – 82.

Prohlášení

Byl jsem seznámen s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. O právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

Beru na vědomí, že po pěti letech si mohu diplomovou práci vyžádat v Univerzitní knihovně TUL, kde bude uložena.

V Liberci dne: 12.5.2008

Martin Mikuš

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval všem, kteří mi během mé tvorby a ověřování diplomové práce byli nápomocni. Mé poděkování patří především vedoucímu diplomové práce RNDr. Václavu Poštolkovi, Ph.D. za odborné vedení a poskytnutí cenných rad. Dále děkuji všem pracovníkům Městského úřadu v Turnově v čele s RNDr. Miroslavem Vargou a panu PhDr. Miloši Kadlecovi, řediteli pobočky Národního památkový ústav v Liberci, za pomoc při obstarávání informací o návštěvnosti města Turnov.

Dále bych chtěl poděkovat Mgr. Jiřímu Šmídovi, Ph.D. za pomoc při tvorbě mapových výstupů v prostředí ArcGIS.

VYMEZOVÁNÍ A HODNOCENÍ UŽIVATELŮ ÚZEMÍ NA PŘÍKLADU LIBERECKÉHO KRAJE A MĚSTA TURNOV

Resumé:

Předkládaná diplomová práce se zabývá tématem uživatelů území (faktického obyvatelstva) a jejich konfrontací se statistikou trvale bydlících obyvatel. V úvodní části je zpracován teoreticko-metodologický rámec zabývající se popsáním a vysvětlením důležitosti a odlišnosti faktického obyvatelstva. Práce je zaměřena na Liberecký kraj, jehož území jsme rozdělili na různé úrovně územních jednotek a shromážděná data v nich porovnávali. Na základě tohoto porovnávání jsou identifikovány hlavní oblasti s významným vlivem uživatelů území na zatížení území. Součástí práce je i odhad možného počtu jednodenních uživatelů území v obci Turnov. Přiložen je seznam literatury, podrobné tabulky a mapové výstupy.

THE DELIMITATION AND EVALUATION OF LAND-USERS ON THE EXAMPLE OF THE LIBERECKY KRAJ REGION AND THE TOWN OF TURNOV

Summary:

This Diploma thesis deals with the problems of land-users (real population) and their confrontation with the statistics of the permanent live population. In the beginning part, there is a theoretic-methodology frame describing and explaining the importance and difference of the real population. The aim of the work is Liberecky kraj region. This area is divided into regions of different levels of areas. Units and accumulated data are compared in this unit. The unit with the most important effect on land-users is identified on the basis of comparison. The thesis includes appraisal of one-day land-users in the town of Turnov. In appendices, there are detailed tables and maps.

DIE ABGRENZUNG UND BEWERTUNG DER GEBIET-BENUTZER AUF DEM BEISPIEL DIE REGION LIBERECKY KRAJ UND DER STADT TURNOV

Zusammenfassung:

Diese Diplomarbeit beschäftigt sich mit dem Thema der Gebiet-Benutzer (faktischen Population) und der Konfrontation mit den Einwohnern mit ständigen Wohnsitz. Die Einleitung zu dieser Arbeit beinhaltet den theoretisch-methodologischen Rahmen, der die Wichtigkeit und die Verschiedenheit der faktischen Population erklärt. Die Arbeit ist auf den Region Liberecky kraj gerichtet. Diese Region ist verteilt auf verschiedene Gebietseinheiten. Auf Grund der Bewertungen werden die wichtigsten Gebiete identifiziert, auf welche die Gebiet-Benutzer bedeutenden einfluss haben. Ein Arbeitsteil ist die Abschätzung der eintägigen Gebiet-Benutzer in der Stadt Turnov. In den Anlagen befinden sind ausführliche Tabellen und Karten.

Obsah:

1. ÚVOD.....	12
2. METODIKA.....	14
2.1. ROZDÍL MEZI STATISTIKOU ČSÚ A CENTRÁLNÍM REGISTREM OBYVATEL	14
2.2. UŽIVATELÉ ÚZEMÍ.....	17
2.3. ÚZEMNÍ CELKY	20
2.4. MODELOVÁNÍ VÝVOJE UŽIVATELŮ TURNOVA	23
2.5. ALTERNATIVNÍ METODY.....	23
3. VYMEZENÍ ÚZEMÍ.....	27
3.1. ADMINISTRATIVNÍ REGIONALIZACE LIBERECKÉHO KRAJE	29
3.2. TURISTICKÁ REGIONALIZACE	30
4. POROVNÁNÍ ÚZEMNÍCH JEDNOTEK LIBERECKÉHO KRAJE	32
4.1. POROVNÁNÍ OKRESŮ LIBERECKÉHO KRAJE.....	32
4.2. POROVNÁNÍ SPRÁVNÍCH OBVODŮ OBCÍ S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ LK....	36
4.3. POROVNÁNÍ SPÁDOVÝCH OBVODŮ STŘEDISEK OSÍDLENÍ LK	41
4.4. POROVNÁNÍ OBCÍ LIBERECKÉHO KRAJE V ROCE 2001	44
5. ODHAD JEDNODENNÍCH UŽIVATELŮ MĚSTA TURNOV.....	48
5.1. MĚSTO TURNOV.....	48
5.2. ČESKÝ RÁJ A TURNOVSKO	50
5.3. POČET OBYVATEL MĚSTA TURNOV	52
5.4. MUZEUM ČESKÉHO RÁJE V TURNOVĚ.....	53
5.4. VALDŠTEJN.....	55
5.5. HRUBÝ ROHOZEC.....	56
5.6. SYCHROV	58
5.7. PARKOVACÍ KAPACITY MĚSTA TURNOV	61
6. DIDAKTICKÉ VYUŽITÍ TÉMATU.....	64
8.1. VZDĚLÁVACÍ CÍL	64
8.2. OBSAH HODINY	64
7. ZÁVĚR.....	66
8. POUŽITÉ ZDROJE	68
9. PŘÍLOHY	P1

Seznam tabulek, obrázků, grafů a kartogramů

Tabulky:

Tab. 1: Rozdíly mezi statistikou ČSÚ a evidencí MVČR v LK a ČR.....	16
Tab. 2: Schéma hierarchie územních jednotek Libereckého kraje.....	22
Tab. 3: Osoby překračující státní hranici na silničních hraničních přechodech Libereckého kraje	28
Tab. 4: Srovnání okresů Libereckého kraje k 31.12.2007	29
Tab. 5: Porovnání okresů Libereckého kraje k 31.12.2007	33
Tab. 6: Charakteristiky SO ORP Libereckého kraje k 31.12.2006	36
Tab. 7: Sezónní uživatelé území v SO ORP LK v roce 2001	37
Tab. 8: Počet obyvatel vybraných středisek osídlení a příslušných spádových obvodů v Libereckém kraji v roce 2001	42
Tab. 9: Charakteristiky vybraných obcí LK v roce 2001.....	45
Tab. 10: Obyvatelstvo města Turnov podle druhu pobytu v roce k 1.3.2001 .	53
Tab. 11: Návštěvnost zámku Hrubý Rohozec v letech 2000-2007	57
Tab. 12: Parkovací kapacity ve městě Turnov	61
Tab. 13: Přehled užívaných pojmů uživatelů území a jejich výpočty	P2
Tab. 14: Vybrané charakteristiky správních obvodů obcí s rozšířenou působností v Libereckém kraji v roce 2001	P5
Tab. 15: Vybrané charakteristiky spádových obvodů středisek osídlení v Libereckém kraji (2001)	P8
Tab.16: Charakteristiky nejméně a nejvíce zatížených obcí Libereckého kraje v roce 2001	P11
Tab. 17: Turistická regionalizace Libereckého kraje.....	P17
Tab. 18: Nesporná centra osídlení, jejich spádová (regionální) příslušnost a maximální velikost	P18
Tab. 19: Návštěvnost Muzea Českého ráje.....	P19
Tab. 20: Návštěvnost hradu Valdštejn	P19
Tab. 21: Návštěvnost zámku Sychrov	P20
Tab. 22: Návštěvnost vybraných zajímavostí na Turnovsku.....	P20
Tab. 23: Návštěvnost vybraných zajímavostí na Turnovsku podle měsíců v roce	P20

Obrázky:

Obr. 1: Projíždějící turisté podle roamingových hovorů ve třech profilovaných výřezech na dálnici Tallinn - Tartu	24
Obr. 2: Pohyb ruských turistů v Estonsku v období 22.-25.6.2004	25
Obr. 3: Průměrný měsíční počet roamingových hovorů v mobilní síti EMT v Estonsku za období od 1.4.-31.8.2004	26
Obr. 4: Turistická regionalizace Libereckého kraje	31
Obr. 5: Administrativní mapa správního obvodu Turnov.....	49
Obr. 6: znaky Geoparku Český ráj a CHKO Český ráj	51
Obr. 7: Náčrt pohybu obyvatelstva na Turnovsku.....	65
Obr. 8: Pojmová mapa uživatelů území	P3
Obr. 9: Schematická mapa geoparku Český ráj	P21

Grafy:

Graf 1: Vývoj počtu TBO v ČR podle ČSÚ a CRO vedeným MV ČR.....	17
Graf 2: Návštěvnost Libereckého kraje v roce 2006.....	27
Graf 3: Struktura potenciálních uživatelů území v okresech LK.....	35
Graf 4: Sezónní uživatelé SO ORP LK v roce 2001	38
Graf 5: Uživatelé území na hektar zastavěné plochy ve SO ORP LK 2001 ...	39
Graf 6: Přehled nejvíce a nejméně zatížených SOSO v LK v roce 2001	43
Graf 7: Obce Libereckého kraje s nejvyšší a nejnižší hustotou uživatelů území na hektar zastavěné plochy	46
Graf 8: Vývoj počtu trvale bydlících obyvatel města Turnov podle ČSÚ a CRO	52
Graf 9: Návštěvnost Muzea Českého ráje v Turnově v letech 1995 – 2007. .	54
Graf 10: Návštěvnost hradu Valdštejn v letech 2000-2007.....	56
Graf 11: Návštěvnost zámku Sychrov v letech 2000-2007	59
Graf 12: Celková návštěvnost města Turnov z vybraných turistických cílů v letech 2000-2007	60
Graf 13: Podíl jednotlivých skupin uživatelů území na vybraných obcích LK..	P16

Kartogramy:

Kartogram 1: Hustota uživatelů území na hektar zastavěné plochy v okresech Libereckého kraje.....	P4
Kartogram 2: Relativní počet uživatelů území v okresech Libereckého kraje.	P4
Kartogram 3: Hustota uživatelů území na hektar zastavěné plochy ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností Libereckého kraje.....	P6
Kartogram 4: Relativní počet uživatelů území správních obvodech obcí s rozšířenou působností Libereckého kraje.....	P7
Kartogram 5: Hustota uživatelů území na hektar zastavěné plochy ve spádových obvodech středisek osídlení Libereckého kraje.....	P9
Kartogram 6: Relativní počet uživatelů území ve spádových obvodech středisek osídlení Libereckého kraje.....	P10
Kartogram 7: Hustota uživatelů území na hektar zastavěné plochy v obcích Libereckého kraje.....	P12
Kartogram 8: Relativní počet uživatelů území v obcích Libereckého kraje...	P13
Kartogram 9: Trvale bydlící obyvatelstvo versus uživatelé území Libereckého kraje v roce 2001.....	P14
Kartogram 10: Počet hromadných ubytovacích zařízení v obcích Libereckého kraje k 31.12.2006	P15

Seznam nejčastěji používaných zkratk

abs - absolutně

BDB – byty pro druhé bydlení

CRO MV ČR – Centrální registr obyvatel vedený Ministerstvem vnitra ČR

ČSÚ – Český statistický úřad

HÚZ – hromadná ubytovací zařízení

LK – Liberecký kraj

OIR – objekty individuální rekreace

PUÚ – potenciální uživatelé území

rel – relativně

SLDB – Sčítání lidu, domů a bytů

SO ORP – spádový obvod obce s rozšířenou působností

SOSO – spádový obvod střediska osídlení

TBO – trvale bydlící obyvatelstvo

ZŠ – základní škola

ZÚR LK – Zásady územního rozvoje Libereckého kraje

1. Úvod

Když v současné době slyšíme o porovnávání států, zemí, krajů či jiných regionů, vždy je nejdůležitější charakteristikou počet trvale bydlících obyvatel, a to z důvodu snadné definovatelnosti a zjistitelnosti. My ale chceme v naší práci nabídnout i jiný pohled na tuto problematiku.

Nikdy totiž na daném území nenajdeme přesně ten daný počet obyvatel, který udává charakteristika trvale bydlícího obyvatelstva. A to nejen z důvodů formálních, kdy se velké procento obyvatel dlouhodobě zdržuje v jiné obci než je přihlášeno k trvalému pobytu, ale stále ve větší míře je to i díky vzrůstající mobilitě. Nemáme teď na mysli nenávratnou migraci spojenou se stěhováním, či sňatky, ale spíše migraci, jejíž znakem je návratnost do výchozího místa představovaného místem trvalého bydliště. Tento druh migrace nazýváme prostorovou mobilitou a řadíme do ní především pohyb obyvatelstva za prací, do škol, za rekreací, nákupy, kulturou, sportem a dalšími lidskými činnostmi.

Vzrůstající prostorová mobilita je umožněna zejména zlepšující se dopravní dostupností a technologickými možnostmi. Územní dosah denní mobility dosahující 50-100km a zasahující tak do více územních jednotek není výjimkou.

Převážná část pohybů prostorové mobility se uskutečňuje v každodenní frekvenci a to zejména ve směru dostředivém k větším centrům. Máme na mysli především cesty za prací a cesty do škol. Jinak je tomu pouze u cest za rekreací, kde v případě Libereckého kraje většina cest směřuje ven z velkých center, tedy ve směru odstředivém.

Když vezmeme v úvahu tato fakta, jednoznačně tak vyvstává otázka skutečného počtu faktického obyvatelstva - uživatelů území. Je

jasné, že některé obce a regiony mohou být používáním pouze informací o trvale bydlícím obyvatelstvu znevýhodněny, neboť tyto údaje neodpovídají skutečným problémům a potenciálu území. Přitom nejen této teorii, ale hlavně praktickému využití faktického obyvatelstva je věnována minimální pozornost. Průkopníkem této teorie, ale i jejím používáním v praxi je RNDr. Václav Poštolka, Ph.D., který se svou publikační činností snaží na tuto problematiku upozornit. Jeho publikace jsme použili jako zdroj informací a následně uvedli v seznamu literatury.

V této práci se pokusíme najít oblasti, které jsou v rámci Libereckého kraje významné právě výrazným rozdílem mezi počtem trvale bydlících obyvatel a celkových počtem uživatelů území a třeba tím upozornit nejen na problémy, ale i na možnosti rozvoje těchto oblastí.

Ve druhé části práce se pokusíme o odhad jednodenních uživatelů území města Turnov. Budeme pracovat nejen s údaji ze Sčítání lidu, domů a bytů, ale využijeme i další metody ke zpřesnění odhadu počtu uživatelů území.

2. Metodika

Faktické obyvatelstvo a uživatelé území jsou dosud málo používanými, spíše opomíjenými pojmy. Je to dáno patrně poměrně složitými výpočty a náročností záznamu údajů, avšak na rozdíl od počtu trvale bydlících obyvatel by měly přesněji vyjádřit stupeň využití a zatížení daného území.

2.1. Rozdíl mezi statistikou ČSÚ a Centrálním registrem obyvatel

V posledních letech jsme v médiích mohli často zaznamenat zmínky o nepřesnostech ve statistice trvale bydlících obyvatel. Ani tato statistika totiž není dokonale přesná a počty trvale bydlících obyvatel se mohou výrazně lišit. Hlavním důvodem jsou odlišné metody výpočtů Českého statistického úřadu (dále jen ČSÚ) a Ministerstvem vnitra ČR a jím vedeným Centrálním registrem obyvatel (dále jen CRO).

Český statistický úřad nevede a nikdy nevedl evidenci obyvatel. Evidence (Centrální registr) vychází z jiných principů a plní také odlišné funkce než statistika. Zatímco úkolem evidence obyvatel je přesně identifikovat jedince, statistické zpracování údajů o jednotlivcích poskytuje souhrnné údaje podle nejrozličnějších kombinací zjišťovaných znaků a nikdy nejde o konkrétní individuální údaj.

Základem bilance obyvatelstva jsou údaje z provedeného sčítání lidu, domů a bytů. Na tyto údaje navazují data z pravidelných statistických zjišťování o přirozeném a mechanickém pohybu obyvatel (narození, úmrtí, stěhování). Balance je pak zpracována od úrovně obcí až do úrovně státu. Centrální registr obyvatel však doposud údaje ze sčítání lidu, domů a bytů ke své aktualizaci nevyužíval. Evidence obyvatel byla založena poté, co byly v rámci sčítání lidu v roce 1980

celou populací vyplněny registrační lístky, jež poté vytvořily základ evidence. Úkolem evidence obyvatel je vést údaje o jednotlivcích, přesně identifikovat (a nalézt) jedince. Každý občan ČR je zde evidován bez ohledu na to, zda žije v ČR nebo v zahraničí, je veden v místě trvalého pobytu, přestože se v něm třeba již několik let nezdržuje. Zejména z tohoto důvodu vznikají difference mezi počty obyvatel podle Centrálního registru obyvatel Ministerstva vnitra a bilancemi obyvatel podle ČSÚ.

Českému statistickému úřadu není tato již delší dobu trvající situace lhostejná. Proto probíhá řada jednání s Ministerstvem vnitra s cílem využívat Centrální registr obyvatel také pro statistické účely a doplnit, popř. i nahradit jím dosud existující statistická zjišťování o pohybu obyvatelstva. Konkrétním výsledkem je například to, že již od ledna 2005 nemají matriky a občané povinnost při změně trvalého bydliště vyplňovat „Hlášení o stěhování Obyv 5-12“, protože údaje jsou přebírány z Centrálního registru obyvatel (čerpáno z <http://www.mvcr.cz/sprava/informat/cetnost/obce.html>).

Rozdíly však existují i z toho důvodu, že není jednoznačná (a tedy ani stejná) definice pojmu obyvatel. Například podle mezinárodních doporučení pro sčítání obyvatel se do počtu obyvatel v určité zemi nemají započítávat osoby, které odjíždějí do zahraničí na dobu delší než dvanáct měsíců, přestože zůstávají občany této země. Naopak se do počtu obyvatel mají započítávat cizinci, kteří na území ČR žijí déle než dvanáct měsíců. V CRO je případů našich občanů dlouhodobě pobývajících v cizině hodně. Pokud bychom tyto osoby započítaly do našeho počtu obyvatel, pak budou zahrnuti dvakrát. Jednak u nás, přestože se tady nezdržují, ale jsou tady evidováni, a pak také v zemi, kde se dlouhodobě zdržují. To samozřejmě není z mezinárodního pohledu přijatelné.

Rozhodující měrou se však na diferenci mezi statistickou bilancí a CRO podílejí **naši občané žijící v cizině**. Zatímco k 1.1.2004 činil rozdíl mezi bilancí ČSÚ a CRO 50 251 obyvatel ve prospěch CRO, zvýšil se tento rozdíl k 1.1.2008 na 219 363 osob, a to zejména “zbydlováním” našich občanů žijících v cizině na posledně známou adresu, popř. na adresu obecních a městských úřadů. V Libereckém kraji činí rozdíl trvale bydlících obyvatel mezi bilancí ČSÚ a CRO k 1.1.2008 - **9 791 obyvatel ve prospěch CRO** (čerpáno z <http://www.mvcr.cz/casopisy/s/2007/10/pril1.html>).

Z tabulky 1 je rovněž patrné, že se rozdíl mezi oběma statistikami již neprohlubuje, naopak mírně klesá. To je dáno zejména odstraňováním dat zemřelých osob, které v CRO často zůstávaly i po smrti daného člověka.

Tab. 1: Rozdíly mezi statistikou ČSÚ a evidencí MVČR v LK a ČR

	2003	2004	2005	2006	2007
kraj-ČSÚ	427 722	427 563	429 031	430 774	433 948
kraj-CRO	430 043	437 696	439 354	440 691	443 739
kraj cizinci	2 951	10 579	12 161	13 419	14 553
rozdíl	2 321	10 133	10 323	9 917	9 791
ČR-ČSÚ	10 201 651	10 206 923	10 234 092	10 266 646	10 381 130
ČR-CRO	10 251 902	10 459 646	10 478 537	10 517 369	10 600 493
ČR-cizinci	53 405	263 323	281 813	320 531	388 625
rozdíl	50 251	252 723	244 445	250 723	219 363

Zdroj: www.mvcr.cz, www.czso.cz

Data jsou uváděna vždy k poslednímu dni daného roku

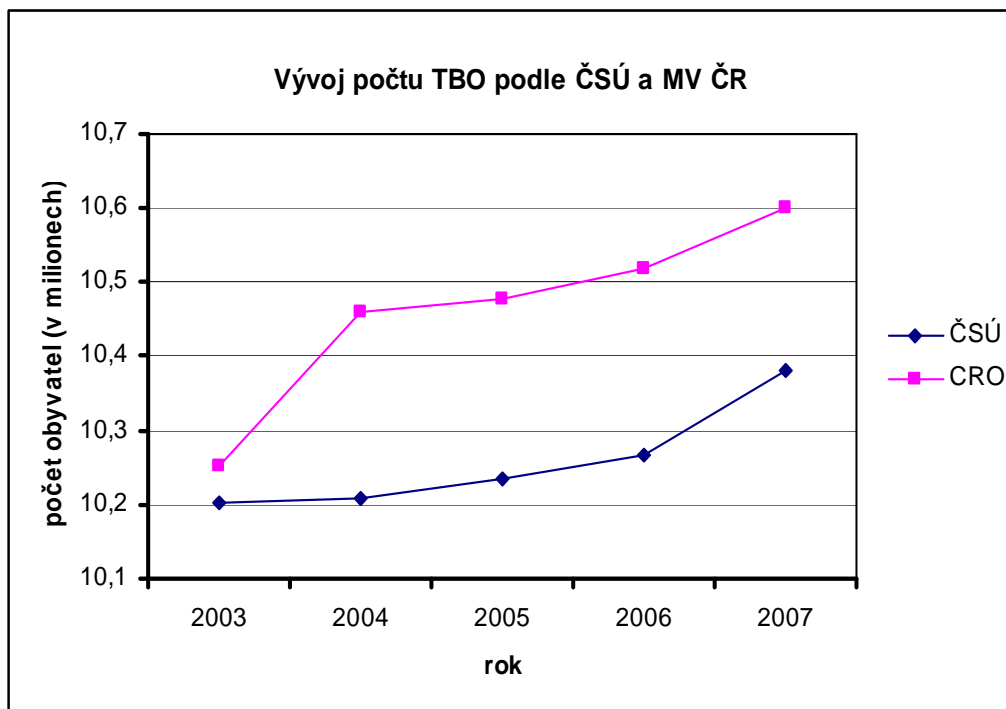
CRO – centrální registr obyvatel vedený Ministerstvem vnitra ČR

ČSÚ – Český statistický úřad

Rozdíl - udává rozdíl mezi počtem obyvatel CRO a ČSÚ (vždy ve prospěch CRO)

Graf 1: Vývoj počtu TBO v ČR podle ČSÚ a CRO vedeným MV ČR

Zdroj: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/obyvatelstvo_hu
<http://www.mvcr.cz/sprava/informat/cetnost/obce.html>

Poznámka: TBO – trvale bydlící obyvatelstvo
 ČSÚ – Český statistický úřad
 MV ČR – Ministerstvo vnitra České republiky

2.2. Uživatelé území

Stanovení faktického obyvatelstva a uživatelů území má lépe vyjádřit změny ve využívání a zatížení území **vlivem prostorové mobility**. Tím máme na mysli pravidelně nebo nepravidelně se opakující cesty obyvatel za prací, do škol, tzv. druhým bydlením, rekreací apod. Obyvatelé mají často rozdílné místo trvalého bydliště, zaměstnání, vzdělávání a druhého bydlení. Lze také proto rozlišovat místa, která jsou na jedné straně zdrojem a na druhé straně cílem pohybu za prací, do škol, za druhým bydlením, ale i za nákupy, službami, sportem, rekreací, zábavou apod. Tímto způsobem lze identifikovat území, kde dochází k výraznějším změnám zatížení

a využívání území, tj. vlivy úbytku nebo přírůstku faktických obyvatel a uživatelů území (Poštolka 2005).

Všechny údaje použité pro naše výpočty jsou veřejně dostupné na webových stránkách ČSÚ nebo na stránkách Libereckého kraje. Základní údaje o počtech trvale bydlících obyvatel, vyjížděce za prací a do škol jsou ze **Sčítání lidu, domů a bytů (SLDB) v roce 2001**. Jsme si vědomi, že nedostatkem této práce je, že data nejsou aktuální, neboť vypovídají o situaci v roce 2001, ale potřebná nová data budou k dispozici až z dalšího sčítání po roce 2011.

Na základě takto zjištěných údajů o vyjížděce a dojížděce za prací a do škol lze stanovit buď kladná nebo záporná salda pohybu za prací a do škol. Celkové saldo pohybu pak společně s předpokládaným počtem uživatelů druhého bydlení umožňují výpočet tzv. **uživatelů území**, resp. faktického obyvatelstva. K dispozici jsme měli data na úrovni obcí, která byla libovolně agregována do větších územních celků.

Data o „**druhém bydlení**“ jsou vlastně spojením tří údajů. Prvním jsou údaje o objektech individuální rekreace, tj. chaty, chalupy, rekreační domky a neobydlené chalupy vyčleněné z bytového fondu. Tyto objekty byly naposledy mapovány jako součást SLDB 1991. Jsme si vědomi, že jejich aktuálnost není nejvyšší, spoléháme však na poměrně vysokou stálost těchto ubytovacích kapacit.

Druhý údaj vychází ze SLDB 2001 a ukazuje údaje o neobydlených bytech využívaných pro rekreaci a přechodné ubytování jež jsou stále součástí bytového fondu.

Poslední část údajů o „druhém bydlení“ vychází z registru hromadných ubytovacích zařízení vedeným Českým statistickým úřadem každoročně aktualizovaným a veřejně dostupným na webových stránkách ČSÚ. V naší práci jsme pracovali s údaji k 31.12.2006. Tento registr se ovšem potýká s velkým problémem a tím je ochrana osobních údajů. Někteří provozovatelé hotelů a penzionů totiž neuvádějí přesné počty pokojů a lůžek a tím neumožňují tvorbu přesnějších kartografických výstupů. Je tedy třeba brát spolehlivost a úplnost těchto údajů s rezervou. Pro lepší orientaci v pojmech o druhém bydlení jsme vytvořili přehlednou tabulku, kterou najdete jako přílohu č.1 a názornou pojmovou mapu uživatelů území (příloha 2).

Porovnání takto vypočtené velikosti uživatelů území a faktického obyvatelstva s počtem trvale bydlících obyvatel **vyjadřuje míru atraktivity, resp. sílu nasávacího efektu hodnoceného území**. Čím větší je tento rozdíl v absolutním i relativním pohledu, tím výraznější jsou dopady takové skutečnosti na využívání a zatížení území a tím výraznější je potřeba se těmito rozdíly a jejich dopady všestranně zabývat při plánování a řízení územního rozvoje. Předností studie je to, že umožňuje vzájemné porovnání a identifikaci různé míry vlivů uživatelů území na celém území Libereckého kraje.

Výsledný ukazatel průměrného zatížení a zejména zatížení zastavěných ploch takto stanoveným celkovým počtem uživatelů území je přesnější a vhodnější mírou skutečného zatížení území než pouze obyvatelstvo trvale bydlící. Ukazuje přitom na výrazné rozdíly na úrovni jednotlivých obcí a správních obvodů (Poštolka 2005).

Poštolka (2004) uvádí: „*Samostatným a obtížným problémem je stanovení tzv. **jednodenní návštěvnosti území**, která v něm způsobuje největší problémy. Ta přitom podléhá výrazným sezónním, týdenním i denním výkyvům, pro které však nejsou k dispozici v potřebné míře spolehlivější údaje*“ (Poštolka 2004 s. 75).

V naší práci jsme se pokusili odhadnout počty jednodenních návštěvníků na území města Turnov. Výpočty jsme založili na kapacitě parkovacích míst ve městě a návštěvnosti vybraných turistických zajímavostí, přičemž jsme nebrali v úvahu parkovací místa u těchto turistických zajímavostí. Pro upřesnění by bylo ještě vhodné využít – pokud existují – údaje o počtu návštěvníků přijíždějících linkovými autobusy a vlaky ve špičce především letní sezóny, avšak tyto údaje jsme v naší práci nepoužili. Jsme si vědomi, že se jedná o velmi zevrubný odhad založený na neúplně spolehlivých údajích, ale snad alespoň částečně nastíní možné zatížení území města Turnov.

2.3. Územní celky

Tato shromážděná data za jednotlivé obce Libereckého kraje jsme upravili do tabulek a zařadili do různých územních celků. Nejmenší porovnávanou územní jednotkou jsou **obce**, z nichž jsme pro přehlednost vybrali do grafů a tabulek pouze ty s nejvýznamnějšími výkyvy porovnávaných údajů do plusových a minusových hodnot.

Větší územní jednotkou k porovnání by mohly být tzv. **generelové jednotky**. Jedná se o mikroregiony na nejnižší regionální úrovni, které mají svou střediskovou obec a k té příslušné spádové území. Generelové jednotky byly používány v sedmdesátých a osmdesátých letech v Terplanu Praha jako podklad při vymezování územních obvodů národních výborů a nejnověji byly aktualizovány v ÚRS PRAHA v roce 2005 pro potřeby výzkumných úkolů zabývajících

se vývojem obyvatelstva, vymezením periferních území apod. V ČR je aktuálně těchto jednotek vymezeno 1424, v Libereckém kraji 61. Centrem generelových jednotek je obec, která má základní střediskové funkce, a k ní jsou přiřčeny obce, které k ní mají základní spádovost obyvatelstva (Krajský úřad Libereckého kraje 2007).

Ovšem pro velké množství dat a ztíženou přehlednost jsme tyto územní celky z porovnávání vypustili.

Dalšími územními jednotkami, které jsme pro porovnání použili, jsou „**nesporná střediska osídlení**“ a jejich spádové obvody. Tyto střediska osídlení jsou součástí návrhu Zásad územního rozvoje Libereckého kraje (ZÚR LK) vypracovaném agenturou Saul Liberec v roce 2007. Na území Libereckého kraje bylo vymezeno 38 obvodů center osídlení. Jejich spádové obvody jsou vymezovány jako území s vnitřní sounáležitostí, s převažujícím, nebo přirozeným spádem z příslušných obcí k centru osídlení za základními službami a vybaveností tak, aby byl respektován princip celistvosti území (pohyb za prací tomuto požadavku vždy neodpovídá). Regionální význam center osídlení byl určován nikoliv podle počtu trvale bydlících obyvatel, nýbrž podle výpočtu potenciálních uživatelů území, který lépe vyjadřuje atraktivitu a tzv. nasávací efekt území z hlediska jeho pracovní, obslužné (vybavenostní), ale i rekreační funkce (Saul 2007).

Další územní jednotkou jsou **správní obvody obcí s rozšířenou působností** (dále jen SO ORP). Tyto obvody byly stanoveny vyhláškou Ministerstva vnitra č. 388/2002 Sb., aktualizovány vyhláškou Ministerstva vnitra č. 388/2004 Sb. a v platnost vstoupily 1.1.2003. Obvody jsou vymezeny výčtem obcí uvedených ve vyhlášce a zařazení obcí do SO ORP je podle číselníku obcí s rozšířenou působností, který byl zaveden sdělením Českého statistického úřadu č. 471/2002 Sb. ze dne 29. října 2002 o zavedení Číselníku obcí s rozšířenou působností.

Celkem tato reforma veřejné zprávy vymezila na území České republiky 205 SO ORP, z toho 10 jich patří do Libereckého kraje. Těmito správními obvody jsou: Česká Lípa, Nový Bor, Liberec, Frýdlant, Jablonec nad Nisou, Tanvald, Turnov, Železný Brod, Semily a Jilemnice (ČSÚ 2007).

Poslední srovnání územních celků je porovnání obcí na úrovni **okresů**. Okres je územně správní jednotka středního stupně a je vymezen okresní hranicí. Území České republiky se dělí na okresy dle zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu, §1, ve znění pozdějších předpisů (čerpáno z www.czso.cz).

Okresy jsou jednoznačně identifikovány názvem, který je jedinečný v České republice a je určen zákonem. Garantem číselníku a správcem identifikátorů názvů a kódů okresů je ČSÚ. Číselník okresů je v současnosti odvozen jako součást Klasifikace územních statistických jednotek NUTS (CZ-NUTS), kde tvoří úroveň NUTS 4 s výjimkou vnitřního členění Hlavního města Prahy. Území okresu je dáno výčtem obcí a vojenských újezdů. V současné době se na území ČR nachází 76 okresů, z nichž na území Libereckého kraje nalezneme čtyři. A to Česká Lípa, Jablonec nad Nisou, Liberec a Semily (ČSÚ 2008).

Tab. 2: Schéma hierarchie územních jednotek Libereckého kraje

Územní jednotka	Počet v LK
obec	215
generelová jednotka	61
nesporné středisko osídlení a jeho spádový obvod	38
správní obvod obce s rozšířenou působností	10
okres	4

Zdroj: vlastní práce

2.4. Modelování vývoje uživatelů Turnova

V poslední části této práce jsme se pokusili doplnit a rozšířit konstrukci faktických obyvatel a uživatelů území města Turnov o další údaje. Tím byl odhad **jednodenních uživatelů** města Turnov. Jednodenní návštěvnost podléhá výrazným sezónním, týdenním i denním výkyvům, pro které nejsou k dispozici spolehlivé údaje a proto bylo stanovení počtu jednodenních návštěvníků obtížné.

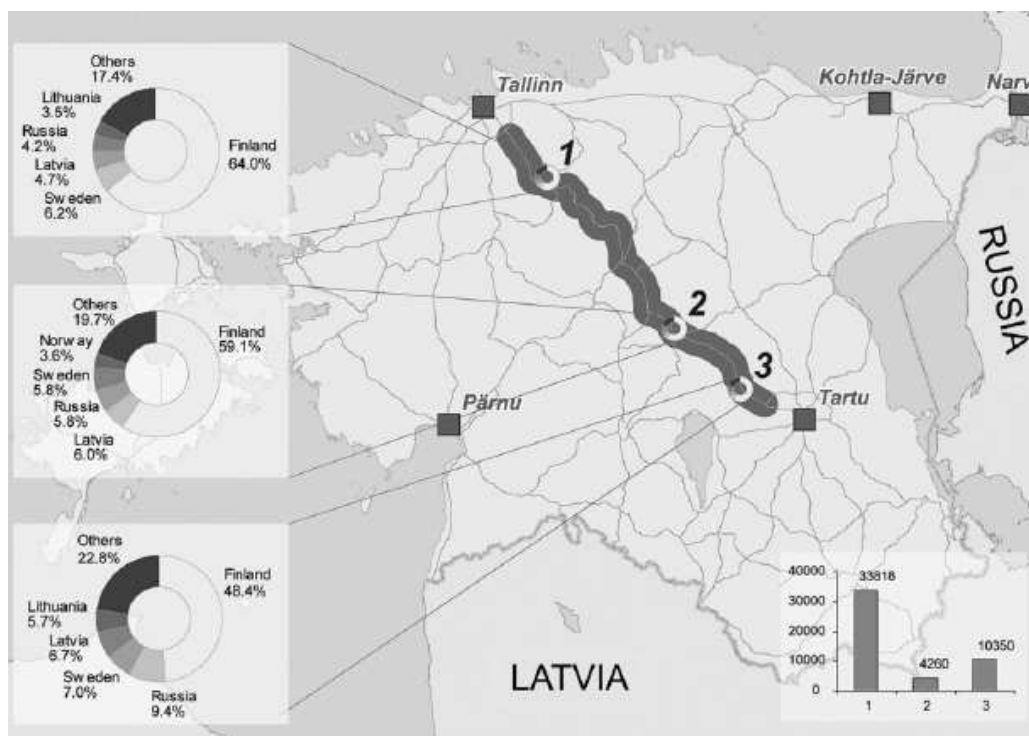
Velikost jednodenní návštěvnosti jsme odvozovali z kapacity míst pro parkování a návštěvnosti vybraných významných turistických zajímavostí.

2.5. Alternativní metody

Krok ke zpřesnění problematiky faktického obyvatelstva a uživatelů území se podařilo udělat v Estonsku, kde využili data z mobilních telefonů pro geografické účely. Studie, kterou uveřejnil kolektiv estonských geografů v jejichž čele stál **Rein Ahas**, analyzuje lokalizaci a **pohyb zahraničních turistů v Estonsku**.

Metoda je založena na využití tzv. pasivních pozičních mobilních dat, která určují polohu přístroje. Tato data jsou automaticky uchovávána v paměti mobilních operátorů pro uskutečňování hovorů a pohyb v síti. Pro studium turistiky byly použity databáze roamingových (zahraničních) hovorů, jako například lokalizace, čas a země původu telefonu. Tyto databáze pak umožňují vytvoření analýz rozložení zahraničních turistů s přesností síťové jednotky mobilního operátora. Studie estonských geografů dále zmiňuje bezpečnost této metody a upozorňuje, že splňuje všechny podmínky o soukromí držitelů mobilních telefonů daných Evropskou unií (Ahas 2007).

Studie ukázala, že „vzájemný vztah mezi daty z mobilních telefonů a klasickými statistikami cestovního ruchu byl nižší v oblastech s vyšším počtem tranzitních jednotek a méně navštěvovaných oblastech“ (Ahas 2007, s. 2). Výhodou je podle tvůrců studie, že data mohou být sbírána za větší územní celky a že územní a časová přesnost dat je vyšší než u klasických statistických metod. Pasivní poziční mobilní data mohou například ukázat typické turistické trasy jednotlivých národností (viz. obrázek 2) zobrazující trasy pohybu ruských turistů mezi 22.-25.6.2004 (Ahas 2007).

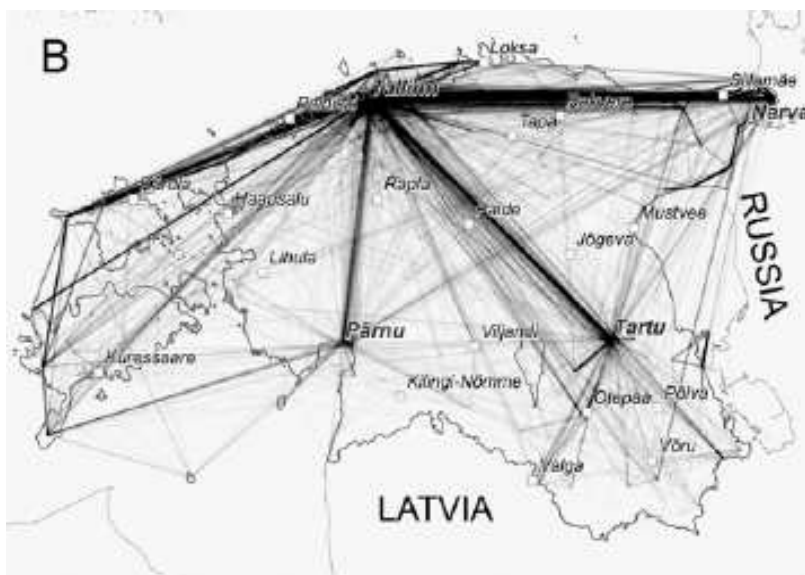
Obr. 1: Projíždějící turisté podle roamingových hovorů ve třech profilovaných výřezech na dálnici Tallinn - Tartu

Zdroj: Ahas, 2007

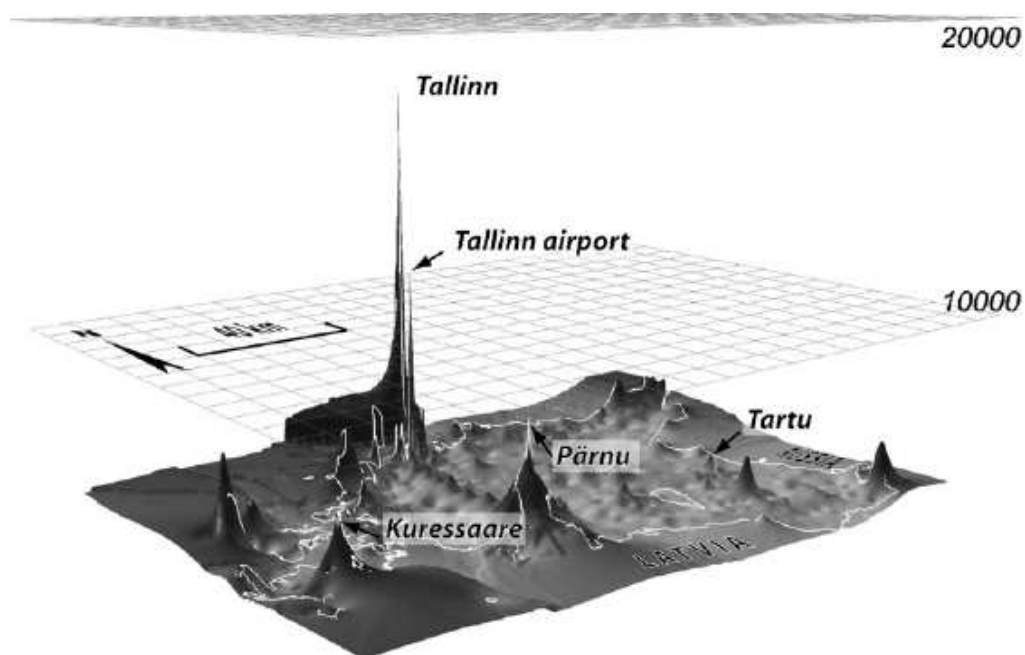

Jak vidíme v obrázku 1, nejvýznamnější národností zjištěnou na území Lotyšska jsou občané Finska. Na třech výřezech z dálnice mezi dvěma největšími městy Estonska je krásně vidět, jak směrem do vnitrozemí ubývá finských turistů a přibývá procento turistů ruských.

Dalším možným využitím je graf územního rozložení roamingových hovorů v daném území (viz. obrázek 3). Zajímavým výsledkem této studie je, že v období od 1.4.-21.4.2004 se v síti EMT uskutečnilo 720000 roamingových hovorů z nichž přes 56% bylo uskutečněno z finského telefonního čísla. Občané České republiky se v této statistice umístili na 15.místě s 0,53% hovorů.

Obr. 2: Pohyb ruských turistů v Estonsku v období 22.-25.6.2004
Zdroj: Ahas, 2007

Obr. 3: Průměrný měsíční počet roamingových hovorů v mobilní síti EMT v Estonsku za období od 1.4.-31.8.2004

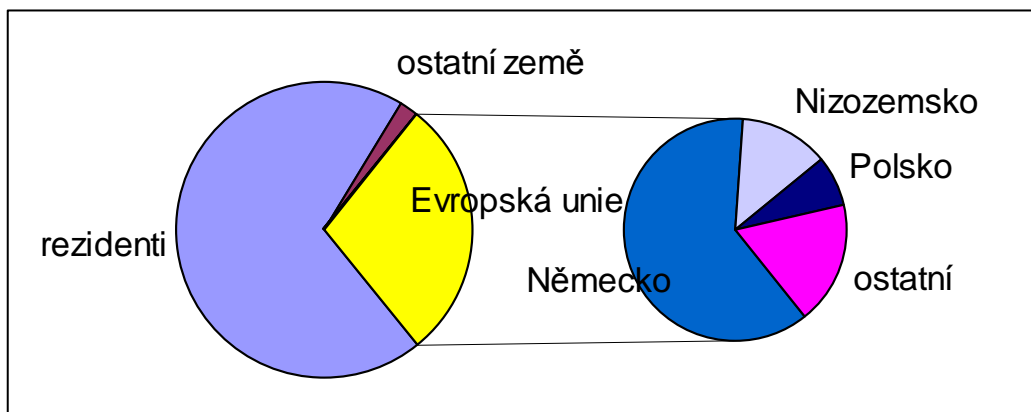
Zdroj: Ahas, 2007

3. Vymezení území

Liberecký kraj zaujímá polohu v severní části České kotliny při hranici se Spolkovou republikou Německo v délce 20 km a Polskem 130 km. V nedávné minulosti patřil kraj k nejprůmyslovějším oblastem střední Evropy a i v současné době je stále součástí urbanizovaného pásu, který spojuje severní Evropu a Berlín s Prahou, Vídní a jihovýchodní Evropou. Z hlediska dopravní vytíženosti v rámci střední Evropy je již jeho poloha méně příznivá, územím kraje neprochází žádný hlavní evropský dopravní koridor (Garep 2002).

Kontaktní poloha na státní hranici s Německem a Polskem s sebou sice přináší problémy s pohybem cizinců, ale na druhé straně právě cizinci jsou hnacím motorem rozvoje cestovního ruchu v tomto území. Zejména široká nabídka kulturních i přírodních zajímavostí v Libereckém kraji láká zahraniční návštěvníky a přináší tak nemalé zisky do tohoto regionu.

Graf 2: Návštěvnost Libereckého kraje v roce 2006

Zdroj: ČSÚ, Krajská zpráva Liberec, 2006; vlastní práce

V tabulce 3 jsou seřazeny nejvýznamnější hraniční přechody z hlediska počtu osob překračujících státní hranici. Můžeme vidět velmi bouřlivý vývoj a také významný pokles osob mezi roky 2001 a 2003, a to téměř o **2miliony – 36%!!** Nejvýznamněji se na poklesu podílel hraniční přechod Harrachov – Jakuszyce. Ten se v roce 2001 podílel na celkovém objemu osob téměř 47%, avšak v roce 2005 každoročním poklesem zůstal na pouhých 43% svého původního objemu osob a na celkové přepravě osob se podílí už pouhými 29%. Naopak nejvýznamnějším přechodem se stal přechod Hrádek nad Nisou-Zittau, který v roce 2005 zaujímal téměř polovinu celkové přepravy osob a dokládá tak zvyšující se zájem o přeshraniční styk s Německem naproti klesajícímu styku s Polskem.

Tab. 3: Osoby překračující státní hranici na silničních hraničních přechodech Libereckého kraje

	2001	2002	2003	2004	2005
	Vjezd				
Liberecký kraj	4 851 385	4 070 280	3 129 316	3 263 332	3 316 550
Habartice	609 040	498 115	302 338	392 368	300 661
Horní Řasnice	300 039	276 876	150 716	104 461	87 710
Hrádek nad Nisou	1 153 919	1 119 133	981 469	1 248 441	1 631 351
Kunratice	215 915	166 061	164 362	187 458	168 785
Nové Město p.S.	295 052	232 220	147 986	127 002	147 093
Harrachov	2 277 420	1 777 875	1 382 445	1 203 602	980 950
	Výjezd				
Liberecký kraj	4 775 963	3 980 652	2 902 328	3 128 712	3 068 533
Habartice	594 581	489 436	278 535	311 135	251 673
Horní Řasnice	300 037	277 035	150 425	103 813	88 021
Hrádek nad Nisou	1 117 320	1 094 728	904 026	1 243 425	1 477 476
Kunratice	215 804	164 278	159 281	182 594	152 765
Nové Město p. S.	280 823	217 270	145 936	131 488	144 991
Harrachov	2 267 398	1 737 905	1 264 125	1 156 257	953 607

Pramen : Hraniční celní přechody 2005, ČSÚ, Praha, 2008

3.1. Administrativní regionalizace Libereckého kraje

Území celého Libereckého kraje je administrativně členěno do čtyř okresů (Česká Lípa, Jablonec nad Nisou, Liberec, Semily) a 215 obcí. Z toho 21 tvoří tzv. obce II. stupně a 10 tzv. obce III. stupně. Toto územní rozdělení je výsledkem reformy veřejné správy v ČR platné od 1.1.2003. Podle statistiky ČSÚ bylo k 31.12.2007 zjištěno 433 948 trvale bydlících obyvatel, podle Centrálního registru obyvatel to bylo o 9 791 obyvatel více. Porovnání okresů Libereckého kraje nám dokládá tabulka 4.

Tab. 4: Srovnání okresů Libereckého kraje k 31.12.2007

okres	Počet obcí	TBO podle CRO	TBO podle ČSÚ	Výměra km ²	Hustota ob./km ²	Města	Podíl měst. obyv.(%)
ČR celkem	6 248	10 517 369	10 287 159	78867	130	529	70,1
Lk celkem	215	443 739	433 948	3163	136	36	77,8
v tom							
Česká Lípa	59	104 978	103 254	1137	93	11	80,1
Jablonec n. N.	34	89 769	89 450	402	221	7	79,4
Liberec	57	167 198	166 547	925	174	9	83,8
Semily	65	81 794	74 697	699	107	9	59,5

Pramen: ČSÚ – Statistický bulletin 2006 (2005)

Poznámky: TBO – trvale bydlící obyvatelstvo

Další údaje vypočítány podle statistiky TBO ČSÚ

Jak již bylo uvedeno výše, rozdíly mezi údaji počtu trvale bydlících obyvatel poukazují na nejednotnost metodiky Českého statistického úřadu a Ministerstva vnitra. Největší rozdíl (7097 osob) je v okrese Semily, což by mohlo být zapříčiněno velkým množstvím cizinců s dlouhodobým pobytem právě v tomto okrese.

3.2. Turistická regionalizace

Česká republika se z pohledu cestovního ruchu dělí na turistické regiony. Ty jsou definovány jako území, pro něž je typický určitý druh cestovního ruchu, který jednotlivé prvky dané oblasti spojuje, ale zároveň i odlišuje od ostatních regionů. Hlavní myšlenkou vzniku turistických regionů je možnost ucelené prezentace té které oblasti, a to nejen ve vztahu k zahraničí. Výsledkem jednání v regionech v letech 1998-1999 bylo území ČR rozděleno na 15 turistických regionů. Tyto regiony se mohou dále členit na turistické oblasti, které tvoří nižší územní celky (ČSÚ Liberec 2006).

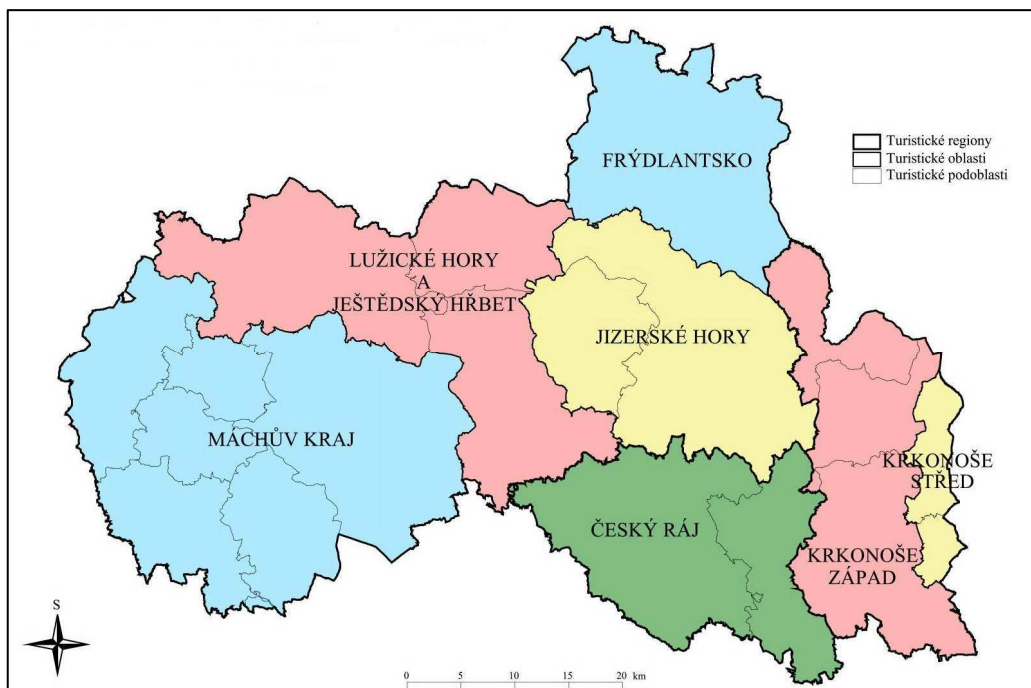
Území Libereckého kraje zasahuje do **tří turistických regionů** (Český sever, Český ráj, Krkonoše). Podstatnou část rozlohy (73,1 %) tvoří samostatný turistický region Český sever. Následně 12,6 % rozlohy Libereckého kraje spadá do turistického regionu Český ráj, jehož území dotváří rovněž obce Královéhradeckého a Středočeského kraje. Tento turistický region je tvořen z 35,5 % územím Libereckého kraje, 44,2 % územím Královéhradeckého kraje a z 19,3 % územím Středočeského kraje. Více než 14 % území kraje spoluvytváří turistický region Krkonoše, který je z 38,6 % tvořen územím Libereckého kraje a z 61,4 % územím Královéhradeckého kraje.

Centrála cestovního ruchu CzechTourism na základě návrhu Libereckého kraje rozdělila území do **sedmi oblastí**: Máchův kraj, Lužické hory a Ještědský hřbet, Frýdlantsko, Jizerské hory, Český ráj, Krkonoše západ a Krkonoše střed. Tyto oblasti představují základní funkční jednotky a jsou do značné míry totožné s turistickými oblastmi vymezenými v Rajonizaci cestovního ruchu ČSR z r. 1981. Na této úrovni je také navrhována realizace regionálních turistických sdružení a destinačních managementů.

Další úroveň tvoří **19 turistických podoblastí** chápaných jako nejnižší prostorové jednotky regionalizace (princip zónace). V podstatě respektují jak funkční jednotky tak do značné míry také vytvořenou strukturu venkovských mikroregionů (Garep 2002).

Tato turistická regionalizace nabízí nové a jiné pohledy na územní členění Libereckého kraje a může být také jednou z alternativ v územním srovnávání uživatelů území.

Kompletní přehled turistické regionalizace Libereckého kraje dokládá příloha č.7

Obr. 4: Turistická regionalizace Libereckého kraje

Zdroj: Cestovní ruch v regionech ČR, CzechTourism, 2003

4. Porovnání územních jednotek Libereckého kraje

4.1. Porovnání okresů Libereckého kraje

Na území Libereckého kraje bylo Českým statistickým úřadem k 31.12.2007 evidováno 433 948 trvale bydlících obyvatel. Podle Ministerstva vnitra ČR je to 443 739 obyvatel, z čehož 14 553 jsou zahraniční občané. Území kraje je rozděleno do 4 okresů.

Okresy v České republice jsou územní jednotky středního stupně, na něž se dělí území státu s výjimkou Prahy podle zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu. Pro účely evropské statistiky jsou české okresy jednotkou NUTS4. Okresní úřady na území České republiky ukončily svoji činnost 31. prosince 2002 v rámci druhé fáze reformy územní správy. Po 1. lednu 2003 zůstávají okresy územními obvody soudů, státních zastupitelství, některých organizačních jednotek Policie České republiky, případně jiných státních institucí a používají se jako statistická jednotka. Kompetence okresních úřadů převzaly zčásti krajské úřady a zčásti obecní úřady obcí s rozšířenou působností státní správy, jejichž správní obvody jsou zpravidla o něco menší než okresy a dříve v některých případech přesahovaly i přes hranice okresů. Podle vyhlášky 513/2006 Sb., která nabyla účinnosti 1. ledna 2007, se hranice okresů změnily tak, že již správní obvod žádné ORP nezasahuje mimo vlastní okres (čerpáno z <http://cs.wikipedia.org>).

Tab. 5: Porovnání okresů Libereckého kraje k 31.12.2007

okres	počet obcí	rozloha (km ²)	% v LK	počet obyvatel	% v LK	hustota zalidnění
Liberecký kraj	215	3 163	100	433 948	100	137,2
Česká Lípa	59	1 137	35,9	103 254	23,8	90,8
Jablonec nad Nisou	34	402	12,7	89 450	20,6	222,5
Liberec	57	925	29,2	166 547	38,4	180,1
Semily	65	699	22,1	74 697	17,2	106,9

Zdroj: veřejná databáze ČSÚ, vlastní výpočty

Z tabulky 5 je patrné, že největší plochu kraje, téměř 40%, zaujímá okres Česká Lípa. Přitom na celkové rozloze kraje se podílí pouze 23%. Je to způsobeno hlavně přítomností rozsáhlého a minimálně obydleného území bývalého vojenského prostoru a stávající obcí Ralsko. Na této ploše o rozloze 170km² bylo v roce 2001 přihlášeno k trvalému pobytu pouze 1,4 tisíce osob. Od roku 2001 však počet trvale bydlících obyvatel stále stoupá a k 31.12.2007 se vyhoupl téměř k číslu 2000, což přispívá ke kladnému a v rámci Libereckého kraje nejvyššímu migračnímu saldu (čerpáno z <http://vdb.czso.cz/vdb/>).

Okresy Jablonec nad Nisou a Liberec svou rozlohou i počtem obyvatel spadají do kategorie menších okresů s velkým městským centrem a vysokou hustotou zalidnění. V okrese Liberec by byla hustota ještě vyšší, nebýt málo osídleného a využívaného Frýdlantska.

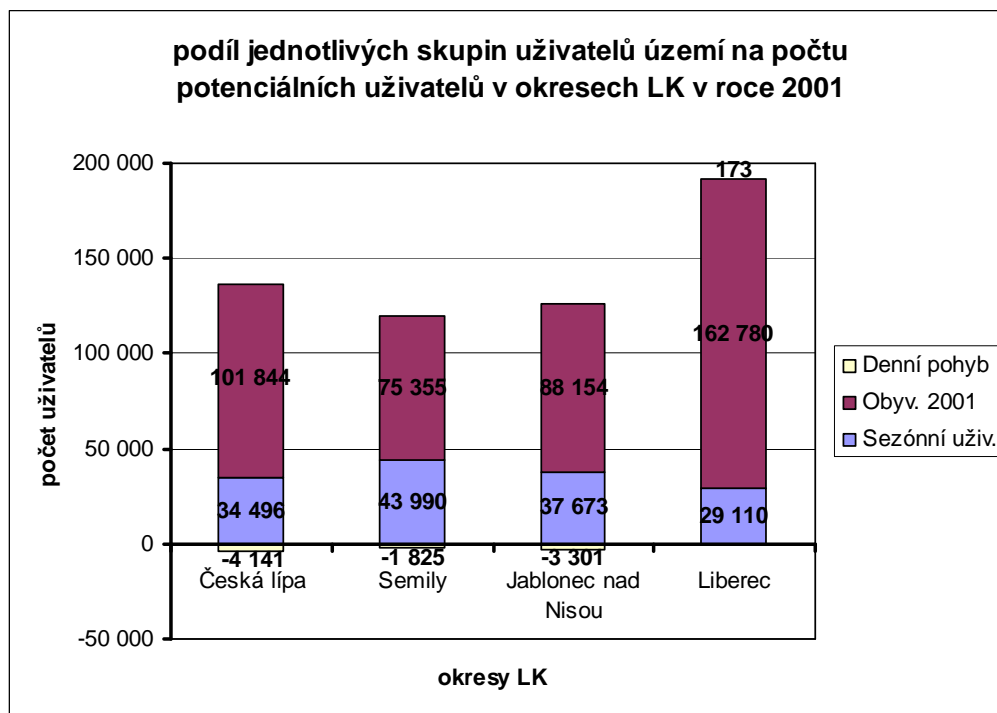
Posledním okresem jsou Semily, které se vyznačují výrazně vysokým počtem malých obcí. Je to dáno tím, že okres nemá žádné velké centrum a území okresu zasahuje do několika chráněných území (Krkonošský národní park, Český ráj).

Srovnání okresů Libereckého kraje z hlediska **potenciálních uživatelů území** (dále jen PUÚ) – resp. součtu trvale bydlících obyvatel se saldem denního pohybu a sezónními uživateli - nabízí překvapivé zjištění zejména ve skupině denního pohybu. Denní pohyb zahrnuje dojížděku za prací a do škol. Jak je patrné z grafu 3, tak kromě okresu Liberec mají ostatní okresy denní pohyb záporný. Kdybychom vzali v úvahu pouze saldo dojížděky za prací, tak dokonce budou všechny okresy v záporných číslech a saldo pro celý kraj bude činit -6782!! Překvapivě nejlépe je na tom okres Semily, kde je saldo dojížděky za prací pouze -971, naopak v Libereckém okrese je saldo -2405 obyvatel. Důvodem je patrně blízká přítomnost Spolkové republiky Německo, kam vyjíždí hodně lidí za prací, a také dobře rozvinutá síť dopravních komunikací, které umožňují rychlý přesun pracovních sil do průmyslových měst Mladé Boleslavi či Prahy.

Saldo pohybu do škol je kladné pouze v okrese Liberec. Hlavní příčinou je patrně Technická univerzita Liberec, která zahrnuje nejen české, ale i zahraniční studenty. Město Liberec má proto saldo dojížděky do škol + 5608 studentů a celý Liberecký okres pak + 2578 studentů.

Počty sezónních uživatelů, tedy jedna z hlavních statistik pro výpočet uživatelů území, jsou ve srovnávaných okresech poměrně vyrovnané. Počet sezónních uživatelů je dán součtem lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních, objektech pro individuální rekreaci a neobydlenými byty určenými pro druhé bydlení a rekreaci. Nejvyšší počet sezónních uživatelů mají oba nejmenší okresy, Semilský a Jablonecký, a to zejména díky turistickým střediskům v Jizerských horách, Krkonoších a Českém ráji.

Graf 3: Struktura potenciálních uživatelů území v okresech LK

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Celkový počet uživatelů území je dán součtem trvale bydlících a sezónních obyvatel území. Největšího počtu dosáhl pochopitelně Liberecký okres a to 191 890 uživatelů. Ostatní okresy jsou srovnány mezi 119 a 136 tisíci uživateli. Když však vezmeme v úvahu údaj o zastavěných plochách jednotlivých okresů, tak se dočkáme téměř opačného pořadí. Nejvíce hektarů zastavěných ploch má okres Liberec, více než 1700ha, tj. 2x více než nejmenší okres Jablonec, pouze 785ha. Zajímavý údaj dostaneme kombinací těchto dvou charakteristik - počet uživatelů území na hektar zastavěné plochy. V příloze č.3 (kartogram 1) vidíme, že suverénně nejvíce zatížený je Jablonecký okres s více než 160 uživateli na hektar zastavěné plochy i přesto, že zahrnuje velkou část CHKO Jizerské hory. Druhým v pořadí je okres Semily, kde stejně jako v Jabloneckém hrají velkou roli vysoké počty sezónních uživatelů území.

4.2. Porovnání správních obvodů obcí s rozšířenou působností Libereckého kraje

Jak jsme již zmínili výše, území Libereckého kraje je od roku 2003 rozděleno na 10 správních obvodů obcí s rozšířenou působností, dále jen SO ORP. Největším rozlohou, ale zdaleka ne počtem obyvatel je SO ORP Česká Lípa. Nejmenší je naopak Železný Brod, který zabírá území o rozloze pouhých 74km², a který je v některých studiích a výpočtech spojován se SO ORP Jablonec nad Nisou. Zajímavým údajem je počet obcí v jednotlivých obvodech. Z tabulky 6 vidíme, že přestože ORP Turnov zaujímá pouze necelých 8% rozlohy kraje, podílí se na počtu obcí téměř 20%! Je to dáno zejména přítomností CHKO Český ráj zasahující do tohoto území a členitostí terénu, který přímo vybízí ke vzniku menších vesnic a osad, kde lidé najdou klid a krásnou přírodu (CzechTourism 2003).

Tab. 6: Charakteristiky SO ORP Libereckého kraje k 31.12.2006

správní obvod ORP	Počet obcí	Rozloha (km ²)	km ² / obce	TBO podle ČSÚ	TBO podle CRO	Hustota zalidnění
Liberecký kraj	215	3 163	14,7	430 774	440 691	136,2
Česká Lípa	41	872	21,3	76 340	77 839	87,5
Frýdlant	18	349	19,4	24 545	25 074	70,3
Jablonec n. Nisou	11	142	12,9	53 539	55 004	377
Jilemnice	21	279	13,3	22 702	22 936	81,4
Liberec	28	578	20,6	135 611	140 488	234,6
Nový Bor	16	201	12,6	26 122	26 524	130,0
Semily	22	230	10,5	26 382	26 617	114,7
Tanvald	10	191	19,1	21 895	21 958	114,6
Turnov	37	247	6,7	31 525	31 979	127,6
Železný Brod	11	74	6,7	12 113	12 272	163,7

Zdroj: www.vdbczso.cz, www.mvcr.cz

Poznámky: seřazeno podle abecedy

TBO - trvale bydlící obyvatelstvo

Při porovnání sezónních uživatelů území v SO ORP již můžeme lépe rozpoznat regiony, které se významně podílejí na zatížení území Libereckého kraje. Zatímco v porovnání okresů byl na tom nejlépe v počtu sezónních uživatelů okres Semily před Jabloncem nad Nisou, tady vidíme, že se na první místo dostal správní obvod Česká Lípa s 23 952 sezónními uživateli, což je téměř přesně jeden sezónní uživatel na 3 trvale bydlící obyvatele. Toto číslo je dané zejména zdaleka největší rozlohou SO ORP Česká Lípa mezi ostatními správními obvody. Z tabulky 7 dále vidíme, že porovnáme-li sezónní uživatele na počet trvale bydlících obyvatel v daném území relativně, vyjde nám jako správní obvod s nejvyšším počtem ORP Jilemnice následována Tanvaldem. U správního obvodu **Jilemnice dojdeme k číslu 95,4 %**, což znamená, že při maximálním zaplnění všech lůžek v HÚZ a OIR se počet uživatelů území zvedne téměř dvojnásobně!

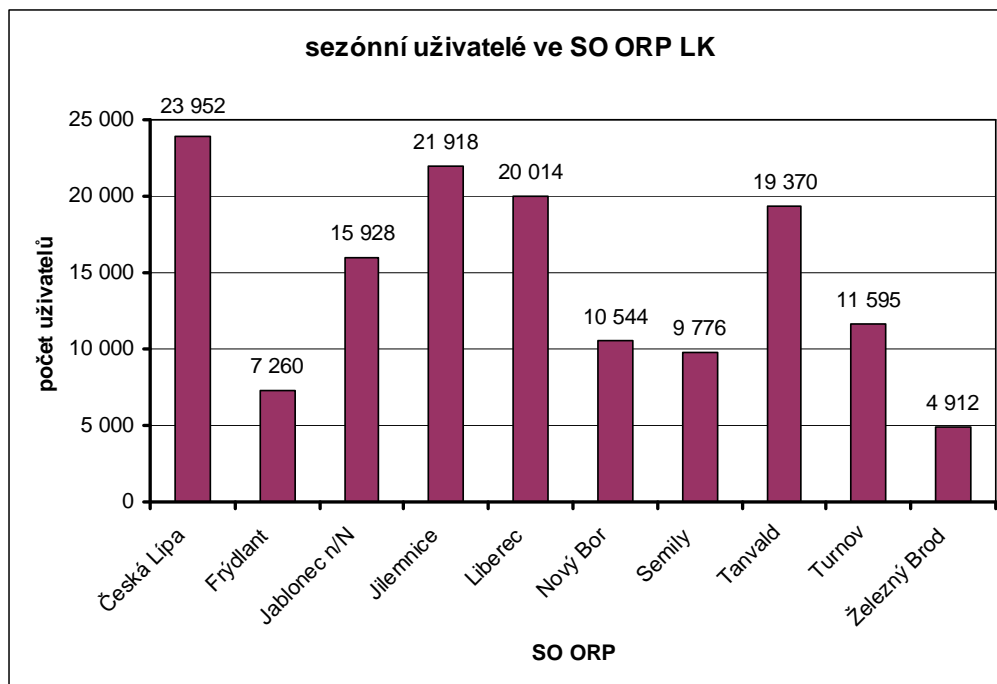
Tab. 7: Sezónní uživatelé území v SO ORP LK v roce 2001

SO ORP	uživ. DB	uživ. HÚZ	sezónní uživatelé	TBO 2001	TBO 2007	sez. v % TBO
Liberecký kraj	92 214	53 145	145 359	428 133	433 948	34,0
Česká Lípa	14 780	9 084	23 864	75 881	76 906	31,4
Frydlant	5 190	2 070	7 260	24 285	24 673	29,9
Jablonec n.N.	8 476	7 542	16 018	53 119	54 043	30,2
Liberec	14 764	5 338	20 102	133 957	22 600	15,0
Jilemnice	10 788	11 130	21 918	22 973	137 051	95,4
Nový Bor	8 352	2 192	10 544	25 963	26 348	40,6
Semily	8 320	1 456	9 776	26 961	26 488	36,3
Tanvald	8 276	11 094	19 370	22 086	21 878	87,7
Turnov	9 088	2 507	11 595	30 900	31 718	37,5
Železný Brod	4 180	732	4 912	12 008	12 243	40,9

Zdroj: Poštolka, 2006; vlastní práce

Poznámky: uživ. DB (uživatelé druhého bydlení) = počet lůžek v OIR (1991) a neobydlených bytech pro druhé bydlení (2001)

Graf 4: Sezónní uživatelé SO ORP LK v roce 2001

Zdroj: Saul, 2007; vlastní práce

Z hlediska uživatelů objektů pro individuální rekreaci jsou obvody s největší mírou zatížení Česká Lípa a Liberec. Chvátalová (2008) uvádí: „jako příčinu rostoucí koncentraci obyvatelstva těchto sídel, která u některých skupin lidí vyvolala potřebu určitého návratu k přírodě a tudíž nutnost tamních obyvatel vyjíždět z měst do chat a chalup za rekreací“ (Chvátalová 2008, s. 45).

Není bez zajímavosti, že pouze SO ORP Jilemnice a Tanvald, tedy „horské“ obvody, mají vyšší podíl lůžek v HÚZ než v objektech individuální rekreace. Příčinou je patrně orientace zejména na zahraniční hosty, kteří nemají možnost vlastního ubytování.

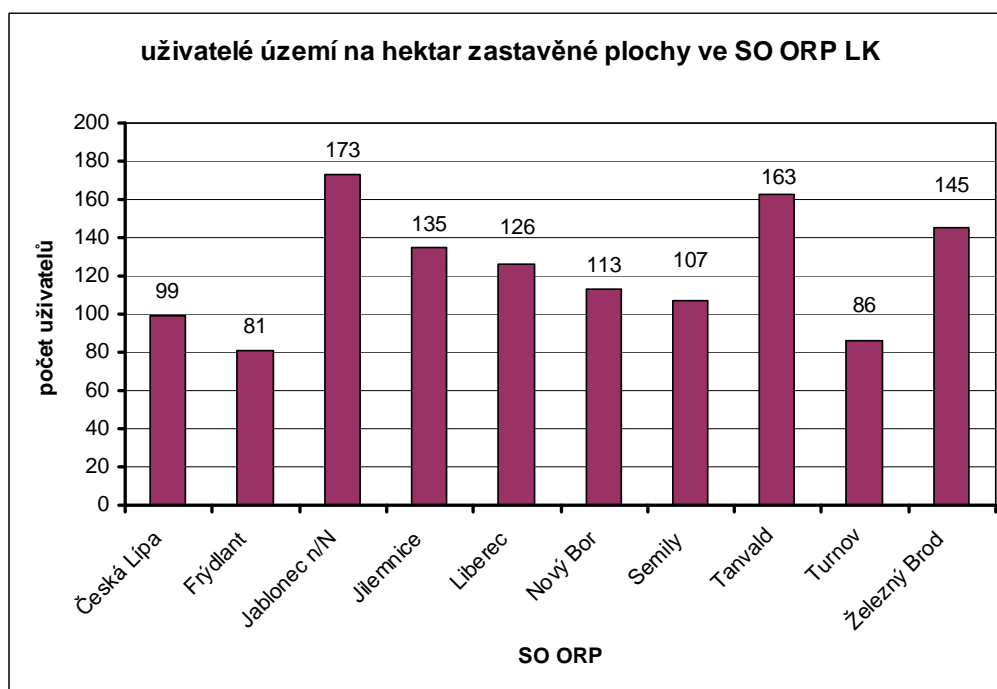
Podle Poštolky (2003) je zřejmě „nejvhodnějším ukazatelem skutečného, nebo skutečnosti blízkého zatížení a využití území hustota uživatelů území celkem na hektar zastavěné plochy“ (Poštolka 2003,

s. 75). Ta vyjadřuje skutečnou zátěž území odrážející jak jeho potenciál, tak i jeho skutečné, nebo skutečnosti se přibližující využívání.

Z grafu 5 můžeme vyčíst, že z hlediska uživatelů území na hektar zastavěné plochy patří k nejméně zatíženým územím Frýdlantsko, Turnovsko a Českolipsko. Českolipsko je z velké míry ovlivněno a zkresleno přítomností rozsáhlého a minimálně zatíženého území bývalého vojenského prostoru **Ralsko. To zaujímá rozlohu 170km² je tedy větší než dva z deseti SO ORP!!**

Mapový výstup zatížení území ve správních obvodech ORP Libereckého kraje charakteristikou uživatelů území na hektar zastavěné plochy naleznete jako přílohu č.4, kartogram 3.

Graf 5: Uživatelé území na hektar zastavěné plochy ve SO ORP LK 2001

Zdroj: Saul, 2007

Poměrně překvapující je tento výsledek na Turnovsku. Turnovsko, vysoce prosperující území na křižovatce jak silničních, tak i železničních drah, je v relativním počtu sezónních uživatelů (37,5%) až na 5. místě mezi obvody Libereckého kraje. Ukazatel uživatelů území na hektar zastavěné plochy je pro Turnovsko ještě nepříznivější a s pouhými 86,2 uživatele je v Libereckém kraji předposlední. Příčinou může být vysoký počet obcí (37) a tudíž hodně zastavěných ploch (493ha - 3.místo v kraji) a také nízká bytová zástavba. Na Turnovsku převažují jednopatrové, nebo dvoupatrové rodinné domy nad domy s více byty. To je však také příčinou nedostatku bytů v Turnově a pochopitelně i jejich vysokou cenou, která je za stejný byt až o 1/3 vyšší než v Semilech.

Frýdlantsko doplácí nejen v tomto ukazateli na svou izolovanost od dalších oblastí Libereckého kraje. Možným řešením by byl celoroční provoz silnice II/290 v úseku Souš – Smědava. Tato silnice i nadále zůstává po dobu zimního období uzavřena (v loňském roce začala uzavírka 28.10.2007) zejména z důvodu ochrany pitné vody v Soušské vodní nádrži. Do té doby, než budou provedena potřebná bezpečnostní opatření a také vyřešena situace se zimní lyžařskou magistrálou, která po této silnici vede, bude jedinou tepnou spojující Frýdlantsko s Libercem silnice I třídy 13 z Liberce do Frýdlantu.

Naopak největší počet uživatelů území nalezneme na pásu území mezi Tanvaldem, Jabloncem nad Nisou a Libercem. Jedná se o souvisle zastavěné území s rozlohou 460km² (14% rozlohy kraje) vytvářející jádro souvisle zastavěného území aglomerace podél Nisy a Kamenice (Poštolka 2005).

4.3. Porovnání spádových obvodů středisek osídlení Libereckého kraje

Nesporná střediska osídlení vymezila agentura Saul v rámci návrhu Zásad územního rozvoje Libereckého kraje (ZÚR LK) v roce 2007. Území kraje je v návrhu ZÚR LK rozděleno z hlediska struktury osídlení na **38 spádových obvodů „nesporných“ středisek osídlení** (dále jen SOSO) respektujících hranice kraje a s výjimkou obvodu Nový Oldřichov (ORP Česká Lípa – SOSO Kamenický Šenov) také hranice správních obvodů obcí s rozšířenou působností.

Jak můžeme vidět v příloze č.5 (tabulka 15) základních charakteristiky spádových obvodů středisek osídlení v Libereckém kraji – výměra i počet obyvatel se velmi výrazně liší. Šest rozlohou největších spádových obvodů (Česká Lípa, Mimoň, Turnov, Jilemnice, Frýdlant, Liberec) zaujímá více než 40% rozlohy kraje! Také v počtu obcí zařazených do těchto obvodů najdeme velké rozdíly. Nejvíce obcí je v obvodech Turnov (31), Jilemnice (18), Semily a Česká Lípa (14), naopak některé obvody se skládají pouze z jedné obce – centra osídlení (Harrachov, Hodkovice nad Mohelkou, Jablonec nad Jizerou, Josefův Důl, Raspenava, Tanvald).

Když se podíváme na tyto obvody z hlediska počtu obyvatel, je na prvním místě obvod Liberec (103815 obyvatel), ovšem mnohem zajímavější je nárůst počtu obyvatel spádového obvodu oproti počtu obyvatel centra. Tady má Liberec nárůst o necelých 5 tisíc především z obcí: Dlouhý Most, Jeřmanice, Kryštofovo Údolí, Mníšek, Oldřichov v Hájích, Stráž nad Nisou a Šimonovice. Naopak největší nárůst počtu obyvatel zaznamenal Turnov (14031) a Jilemnice (11600). Přehled spádových obvodů s nejvyšším nárůstem obyvatel oproti svému středisku osídlení ukazuje tabulka 8. Komplexní regionální zařazení

spádových obvodů a jejich příslušnost v celorepublikovém měřítku, tak jak ji vymezila agentura Saul v roce 2007, najdete jako přílohu č.8.

Tab. 8: Počet obyvatel vybraných středisek osídlení a příslušných spádových obvodů v Libereckém kraji v roce 2001

	středisko osídlení	spádový obvod	nárůst obyvatel	nárůst relativně (%)
Turnov	14513	28544	14031	96,7
Jilemnice	5753	17353	11600	201,6
Semily	9262	17240	7978	86,1
Česká Lípa	39307	46196	6889	17,5
Frýdlant	7514	13032	5518	73,4
Železný Brod	6544	12008	5464	83,5
Liberec	99102	103815	4713	4,8
Jablonec	45266	49303	4037	8,9
Mimoň	6737	10174	3437	51,0
Nový Bor	12342	15413	3071	24,9

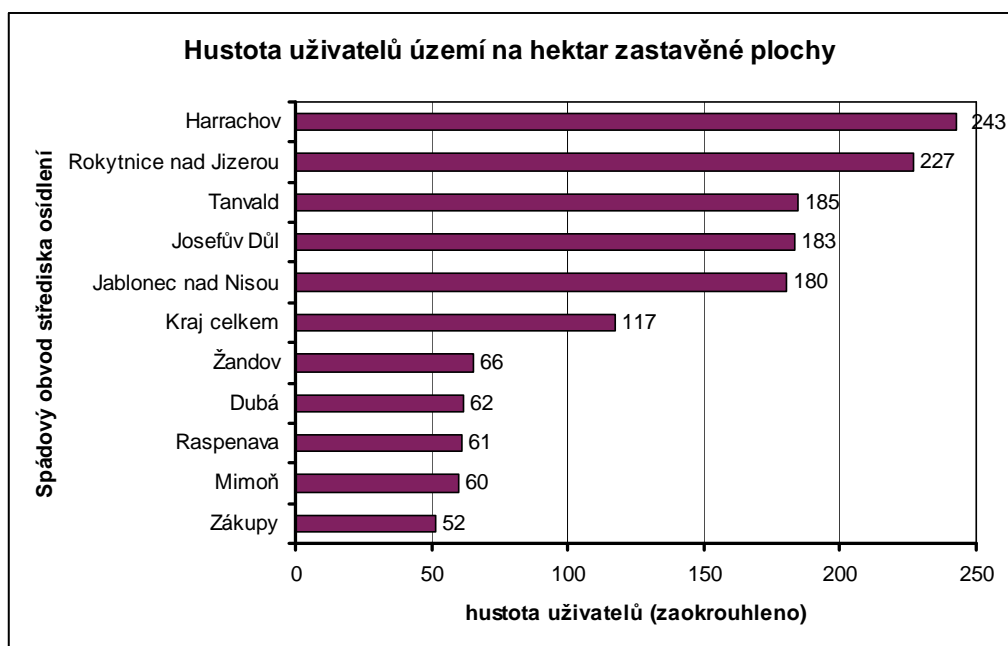
Zdroj: Saul, 2007; vlastní výpočty

V charakteristice potenciálních uživatelů území, tedy součtu trvale bydlících obyvatel, sezónních uživatelů i celkového salda denního pohybu je pořadí spádových obvodů center osídlení velmi podobné charakteristice trvale bydlících obyvatel. Mnohem zajímavější je ovšem hledisko relativní. Ve dvou spádových obvodech dochází k navýšení na **více než 400% stavu trvale bydlících obyvatel v Harrachově (422%) a Josefově Dole (402%)!!** V dalších šesti obvodech (Rokytnice nad Jizerou, Vysoké nad Jizerou, Doksy, Desná, Dubá a Jablonec nad Jizerou) je navýšení potenciálních uživatelů vyšší než 200% stavu trvale bydlících obyvatel.

Na druhém pólu jsou spádové obvody Mimoň, Chrastava a Hrádek nad Nisou, ve kterých zejména vlivem záporného salda denního pohybu nedosahují potenciální uživatelé ani 100% stavu trvale bydlících obyvatel.

Skutečnému zatížení území je zřejmě nejbližší ukazatel vyjadřující hustotu uživatelů území celkem na hektar zastavěné plochy. Jak nám ukazuje graf 6, nejvyššími čísly se prezentují obvody Harrachov a Rokytnice nad Jizerou zejména díky celorepublikovému významu obou center v oblasti zimních sportů. Z osmi nejvíce zatížených obvodů se s výjimkou Liberce a Jablonce nad Nisou jedná vždy o spádové obvody zasahující buď do Krkonoš, nebo Jizerských hor, a tedy prosperující na základě sportovní turistiky. V této souvislosti je třeba připomenout, že v období zimní špičky se vlivem jednodenních návštěvníků zatížení území ještě zvyšuje! V Libereckém kraji má celkem 15 spádových obvodů vyšší hustotu uživatelů než krajský průměr.

Graf 6: Přehled nejvíce a nejméně zatížených SOSO v LK v roce 2001

Zdroj: Saul, 2007; vlastní výpočty

4.4. Porovnání obcí Libereckého kraje v roce 2001

V této podkapitole jsme se, pro velké množství dat za jednotlivé obce, snažili vybrat extrémy jak na stranu maxima, tak i minima.

Tabulka 9 nám ukazuje počty sezónních uživatelů v sedmi nejvíce zatížených a pěti nejméně zatížených obcích. Vidíme, že na prvním místě je obec Doksy, která těží ze své polohy v blízkosti Máchova jezera a je pravděpodobně největším letním lákadlem Libereckého kraje. Při naplnění kapacity potenciálních uživatelů území se jejich počet v této obci zvedne na 269% stavu trvale bydlících. Ostatní obce v našem výběru jsou až na Liberec horskými středisky, jejichž význam stoupá především v zimní sezóně.

Druhým nejvýznamnějším centrem je z tohoto pohledu obec Rokytnice nad Jizerou, ve které počet sezónních uživatelů území – tedy ubytovací kapacitu objektů pro druhé bydlení a rekreaci, neobydlených bytů a kapacity hromadných ubytovacích zařízení - dosahuje počtu 7088!, což představuje 204,1% trvale bydlících obyvatel.

*„Společně s obcemi Paseky n.J. (1282 uživatelů území), Jablonec n.J. (4046) a Harrachovem (7416), s nimiž Rokytnice n.J. vytváří funkčně propojené centrum západních Krkonoš, přesahuje v tomto území takto určený počet uživatelů území (bez jednodenních návštěvníků) **více než 23000 osob!!**“* (Poštolka 2004, s. 72).

Obcemi s nejmenším počtem sezónních uživatelů území jsou Ralsko a Kunratice. U Ralska je to dáno existencí bývalého vojenského prostoru, ale jak už je psáno výše, i toto území si již nachází své využití, zejména z hlediska cykloturistiky. Obec Kunratice je determinována svou polohou ve Frýdlantském výběžku, a tedy značnou izolovaností a také „neschopností nabídnout cokoliv turisticky atraktivního.“ U dalších obcí, jako jsou Ohrazenice, resp. Sosnová se jedná o obce

na okrajích větších měst (Turnov, resp. Česká Lípa) a tudíž využívající turistický potenciál těchto center.

Tab. 9: Charakteristiky vybraných obcí LK v roce 2001

OBEC	TBO 2001	Sezónní uživatelé území	Saldo denního pohybu	PUÚ	Relativní uživatelé území (%)
Doksy	5 063	9 330	-772	13 621	269,0
Rokytnice n. J.	3 388	7 088	-173	10 303	304,1
Liberec	99 102	6 071	10 244	115 417	116,5
Harrachov	1 757	5 068	591	7 416	422,1
Kořenov	1 028	4 376	-133	5 271	512,7
Janov nad Nisou	1 143	3 635	-172	4 606	403,0
Josefův Důl	990	3 117	-128	3 979	401,9
Sosnová	693	28	-285	436	62,9
Levínská Olešnice	379	24	-131	272	71,8
Ohrazenice	1 036	20	-572	484	46,7
Kunratice	387	12	-112	287	74,2
Ralsko	1 386	8	-528	866	62,5

Zdroj: Saul, 2007; vlastní výpočty

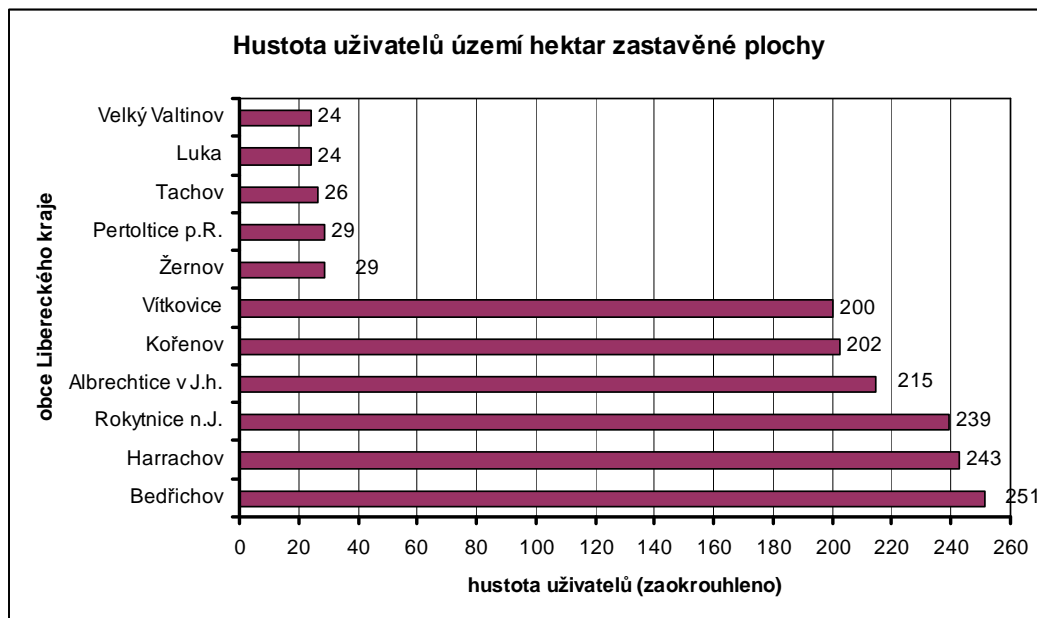
Poznámky: Seřazeno podle počtu sezónních uživatelů
PUÚ – potenciální uživatelé území

Porovnáním obcí Libereckého kraje z hlediska relativního počtu potenciálních uživatelů území ku stavu trvale bydlících, vyjdou nám na prvních místech **obce Blatce (1256% stavu TBO) a Bedřichov (1079%)**! Obec Blatce těží podobně jako obec Dubá z polohy v blízkosti CHKO Kokořínsko významného centra letního turistického ruchu. Obec Bedřichov je společně s Albrechticemi v J.h. (696%) a Vítkovicemi (639%) nejvýznamnějším horským zimním střediskem Libereckého kraje z hlediska relativního počtu uživatelů území. Z těchto údajů je patrné, že se jedná převážně o obce s nízkým počtem trvale bydlících obyvatel. Pro tyto obce je tudíž snazší trvale bydlící obyvatelstvo výrazně překonat sezónními uživateli. Až na 18. místě ve statistice relativních uživatelů se umístila první obec s více než 2000 obyvateli a tou je Rokytnice nad Jizerou (TBO - 3388, relativní uživatelé - 304%).

Jak ukazuje graf 7, Bedřichov je také obcí s nejvyšší hustotou uživatelů na hektar zastavěné plochy (251) a předčí tak i známější centra zimní turistiky jako Harrachov (243), nebo Rokytnice n.J. (239). Jak můžeme vidět, větší města Česká Lípa (189) a Jablonec n.N. (187), (uvažujeme z počtu trvale bydlících obyvatel), se v tomto ohledu umístily až na 8., resp. 9. místě. Není bez zajímavosti, že čtyři obce s nejnižší hustotou uživatelů území na hektar zastavěné plochy se nachází v okrese Česká Lípa. Velký Valtinov a Pertoltice p. R. ve spádovém obvodu Mimoň a obce Luka a Tachov v obvodu Doksy. Z dvanácti obcí s nejnižší hustotou uživatelů území na hektar zastavěné plochy se jich v okrese Česká Lípa nachází devět!!, což jen dokládá malý nebo dosud málo využitý potenciál této oblasti.

Komplexní přehled charakteristik uživatelů území v obcích Libereckého kraje je v kartogramech v příloze č.6.

Graf 7: Obce Libereckého kraje s nejnižší a nejvyšší hustotou uživatelů území na hektar zastavěné plochy

Zdroj: Saul, 2007; vlastní výpočty

Návrh ZÚR LK (2007) doplňuje strukturu osídlení o tzv. **území s významným vlivem ostatních uživatelů území**, jejichž území jsou a budou vystavena zvýšeným a zvláštním požadavkům na funkční využití, jež vyvolává nárazově měnící se počet uživatelů území. Vymezeny jsou obce splňující podmínku více než 2000 sezónních uživatelů a více než 150% relativního počtu potenciálních uživatelů (Saul 2007).

V Libereckém kraji se jedná se o **12 obcí**: Doksy, Dubá, Bedřichov, Josefův Důl, Lučany nad Nisou, Kořenov, Desná Harrachov, Rokytnice nad Jizerou, Jablonec nad Jizerou, Vítkovice a Benecko. V těchto územích (viz příloha č. 15) bude nutné věnovat zvýšenou pozornost hodnocení požadavků na další využití rozvojových záměrů, a s tím související rozhodování a dimenzování infrastruktury opírat o podrobnější studium zatížení území včetně vlivu jednodenní návštěvnosti (Saul 2007).

V příloze č.6 (graf 13) máte možnost porovnat vybrané obce Libereckého kraje z hlediska podílu jednotlivých skupin potenciálních uživatelů území.

5. Odhad jednodenních uživatelů města Turnov

5.1. Město Turnov

Město Turnov, někdy také zvané město drahokamů, není ani okresním, ani krajským městem, nemá ani příliš mnoho obyvatel, zato je branou do nejstarší a podle mnohých nejkrásnější chráněné krajinné oblasti v Čechách – **Český ráj** (vyhlášené roku 1955). Samotné město leží na březích řeky Jizery, která pramení v Jizerských horách na území Polska. Administrativně Turnov patří do okresu Semily, jež je součástí Libereckého kraje.

Město Turnov bylo založeno v polovině 13. století. Často bylo sužováno nájezdy vojsk. Přes všechna neštěstí se tu rychle rozvíjela řemesla. V 16. století zde stála řada brusičských dílen, které upravovaly a brousily zdejší a dovážené drahé kameny. Již v 17. století zde vznikaly první sklářské hutě na výrobu „pálené skelné kompozice“, tj. zhotovení umělých drahokamů ze skla. Obchod s nimi kvetl zejména v 18. a 19. století, kdy se vyvážely do celého světa. Tradice výroby šperků se v Turnově rozvíjí dodnes. Najdeme zde i Střední umělecko – průmyslovou školu na zpracování kamene, kovu a výrobu šperku, která byla založena roku 1884 jako první v Evropě (čerpáno z www.turnov.cz).

Turnov je obcí s rozšířenou působností a je jakýmsi přirozeným centrem poměrně rozsáhlé oblasti. Především je ale turistickým centrem a branou do Českého ráje. Agentura Saul (2007) rozdělila SO ORP Turnov na dva spádové obvody nesporných středisek osídlení. Prvním z nich je pochopitelně Turnov zahrnující 31 obcí, druhým Rovensko pod Troskami se šesti obcemi. Pro naši práci jsme se

rozhodli použít data o návštěvnosti nejvýznamnějších turistických zajímavostí na Turnovsku, která by společně s kapacitou míst pro parkování v Turnově mohla nastínit hodnotu jednodenních uživatelů města Turnov. Pro sledování návštěvnosti jsme zvolili státní zámky Sychrov a Hrubý Rohozec, dále hrad Valdštejn, Muzeum Českého ráje a Dlaskův statek.

Obr. 5: Administrativní mapa správního obvodu Turnov
Zdroj: ČSÚ, 2006

5.2. Český ráj a Turnovsko

Český ráj leží necelých sto kilometrů severozápadně od Prahy. Geograficky je ohraničen spojnici Mnichovo Hradiště, Sychrov, vrch Kopanina, Železný Brod, Semily, Lomnice nad Popelkou, Jičín, Sobotka, Mnichovo Hradiště. V tomto romantickém kraji ležícím na středním toku Jizery se prolíná rozmanitost přírodních krás s bohatými historickými památkami – hrady, zámky, lidová architektura; tedy pravý ráj pro turisty. Mimořádná členitost krajiny s charakteristickými skalními městy jsou hlavním motivem ochrany. Proto na tomto území byla roku 1955 vyhlášena **první chráněná krajinná oblast** Československa **Český ráj**. Z hlediska různorodosti krajiny a výskytu chráněných a ohrožených biologických druhů mají význam nejen hluboké lesy, ale i systémy rybníků na vodních tocích a přilehlé fragmenty mokřadních ekosystémů. Jedinečnou členitost reliéfu dotvářejí i charakteristické výlevy vyvřelých hornin, jež tvoří krajinné dominanty (Trosky, Mužský, atd.). Ve vyvřelých horninách Českého ráje navazujících na Podkrkonoší jsou mnohá naleziště achátů, ametystů, jaspisů, chalcedonů a jiných drahých kamenů (Lišková 2005).

Již od druhé poloviny 19. století dochází k využívání území Českého ráje pro turistické účely, mimo jiné díky vznikajícímu systému železniční dopravy v okolí. První turismus se objevil v Prachovských skalách, značně mu prospělo i založení lázní Sedmihorky v roce 1842. Zde v 70. letech 19. století vznikl i název Český ráj pro tuto oblast.

Původní měkké formy turismu postupem doby přerostly do masivní současné podoby, včetně negativního zatížení krajiny budováním kapacitních rekreačních zařízení, táborů, středisek atp. V současné době dochází k jejich postupné transformaci na soukromá

zařízení, pensiony a hotely, což s sebou nese spolu s vyššími nároky na pohodlí a sportovní vyžití nemalé problémy v podobě snah o budování parkovišť, tenisových kurtů apod. Soustavná a systematická ochrana a péče o krajinu Českého ráje se stává základním předpokladem zachování původního charakteru území, a to včetně nutné regulace nové výstavby a přestaveb jednotlivých objektů takovým způsobem, aby byl dlouhodobě udržen typický ráz a ceněná vysoká estetická, kulturně historická a přírodní kvalita krajiny (Lišková 2005).

Význam území Českého ráje ještě podtrhlo jeho zařazení v roce 2005 do evropské sítě geoparků. Geopark je oblast, která zahrnuje lokality významné z pohledu geologických věd. Důležitá jsou i estetická hlediska a jejich neopakovatelnost a vzácnost, která umožňuje jejich využití např. pro vzdělávání. Území geoparku Český ráj se rozkládá na rozloze necelých 700 km² a zahrnuje širokou škálu geologických fenoménů, paleontologické, mineralogické a archeologické lokality i historické památky (čerpáno z www.geoparkceskyraj.cz).

Jako příloha 10 je umístěna schematická mapa geoparku Český ráj.

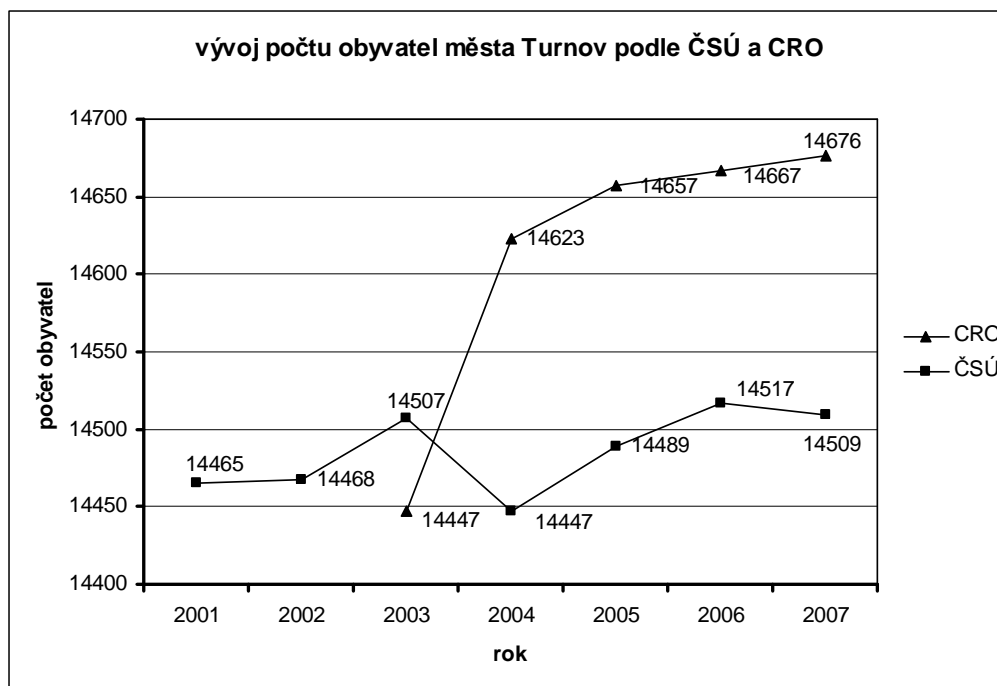

Obr. 6: znaky Geoparku Český ráj a CHKO Český ráj

Zdroj: www.geoparkceskyraj.cz; www.ceskyraj.ochranaprirody.cz

5.3. Počet obyvatel města Turnov

Graf 8: Vývoj počtu trvale bydlících obyvatel města Turnov podle ČSÚ a CRO

Zdroj: www.vdb.czso.cz, www.mvcr.cz, vlastní práce

Poznámky: Data jsou k 31.12. daného roku

ČSÚ – Český statistický úřad

CRO – Centrální registr obyvatel vedený Ministerstvem vnitra ČR

Důkazem stále rostoucí mobility a tedy stálého pohybu osob, jsou i počty dočasně přítomných, a zejména dočasně nepřítomných obyvatel obcí. Při srovnání údajů ze SLDB 1991 a 2001 zjistíme, že v Libereckém kraji stoupl počet dočasně nepřítomných osob o více než 100% na 47 358 osob!! Podle ČSÚ se na tomto výrazném navýšení podílel posun rozhodného okamžiku sčítání: v roce 1991 půlnoc ze soboty na neděli, v roce 2001 půlnoc ze středy na čtvrtek. Uprostřed pracovního týdne tak pobývalo více osob (především studentů a pracovníků) mimo své trvalé bydliště, a to nejen na území republiky, ale také v zahraničí.

Počet dočasně přítomných obyvatel Libereckého kraje také vzrostl - na 40 672 osob. Z toho vyplývá, že Liberecký kraj má zápornou bilanci těchto osob o necelých 7tisíc.

Jak dokládá tabulka 10, také ve městě Turnov je saldo dočasně nepřítomných a dočasně přítomných záporné: - 190 osob. Toto číslo je nutné započítat do konstrukce potenciálních uživatelů území, ovšem konkrétně na příkladu města Turnov, je to téměř zanedbatelné.

Tab. 10: Obyvatelstvo města Turnov podle druhu pobytu v roce k 1.3.2001

Turnov	TBO	z TBO:		
		cizinci s dlouhodobým pobytem	osoby dočasně nepřítomné	osoby dočasně přítomné
absolutně	14513	126	1361	1171
relativně (%)	100	0,9	9,4	8,1

Zdroj: SLDB 2001 okres Semily, 2003

5.4. Muzeum Českého ráje v Turnově

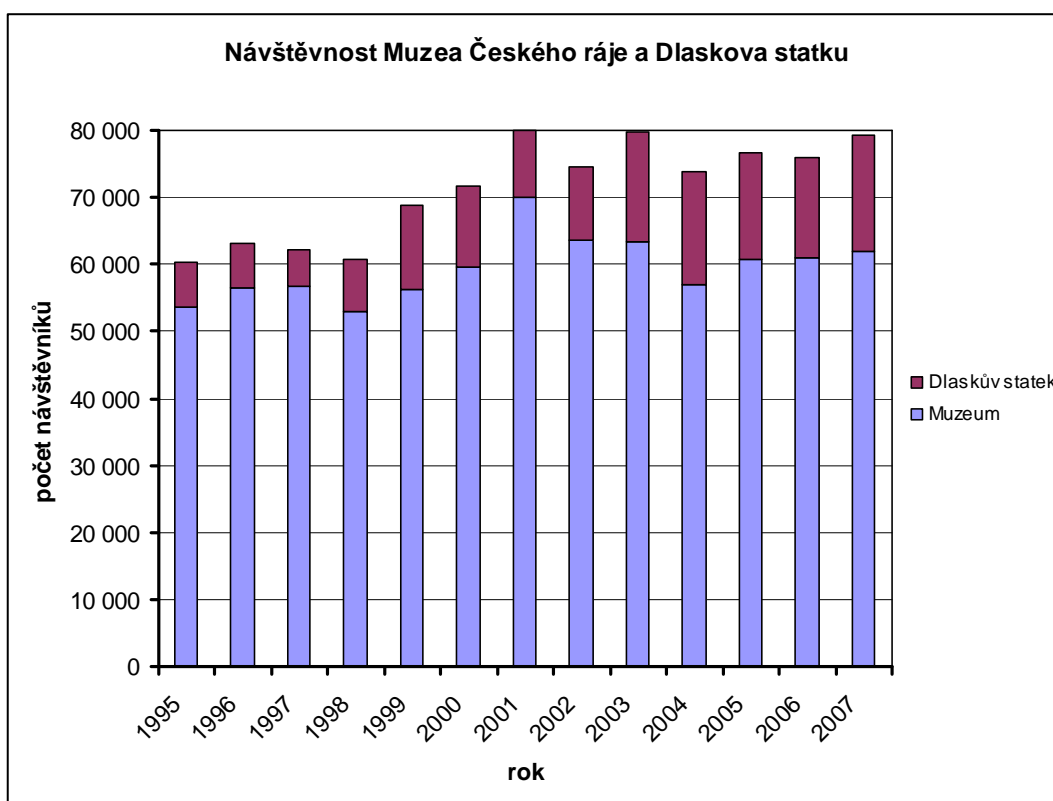
Budova muzea se nachází v památkové zóně města Turnova nedaleko od náměstí Českého ráje. Této příspěvkové organizace byl zřizovatelem do konce roku 2002 Okresní úřad v Semilech. Od 1. ledna 2003 je zřizovatelem Krajský úřad v Liberci.

Muzeum bylo v Turnově založeno již v roce 1886. Základem sbírek se staly historické exponáty cechovní a umělecké památky, archeologické nálezy a fondy městského archivu. Stálé expozice mineralogie, historie, živé přírody, turnovského kamenářství a národopisu byly zpřístupněny návštěvníkům až v roce 1963. Tím se výrazně zvýšil zájem o muzeum a vzrostla i jeho návštěvnost. V roce 1966 získalo muzeum statut okresního muzea. V tomto roce také převzalo do správy **Dlaskův statek v Dolánkách u Turnova** (Lišková 2005).

Kromě stálých expozic muzeum každoročně pořádá na 40 výstav v domácím prostředí a alespoň jednu výstavu v zahraničí. K činnosti muzea patří i pořádání konferencí a seminářů, mezinárodních symposií šperků a také poskytuje badatelské služby pro veřejnost. V roce 2001 bylo Muzeum Českého ráje nominováno na mezinárodní cenu Evropské muzeum roku v soutěži EMYA – Evropské muzejní fórum v Italské Pise (čerpáno z www.muzeum-turnov.cz).

Již zmíněný Dlaskův statek v Dolánkách najdeme asi tři kilometry od Turnova směrem na Železný Brod. Je to typická vzácně dochovaná ukázka formy pojizerského domu. Bývalá svobodnická usedlost a rychta byla postavena v malebném údolí řeky Jizery v roce 1716 (čerpáno z www.muzeum-turnov.cz).

Graf 9: Návštěvnost Muzea Českého ráje v Turnově v letech 1995 – 2007.

Zdroj: Lišková, 2005; MIS Turnov; vlastní práce

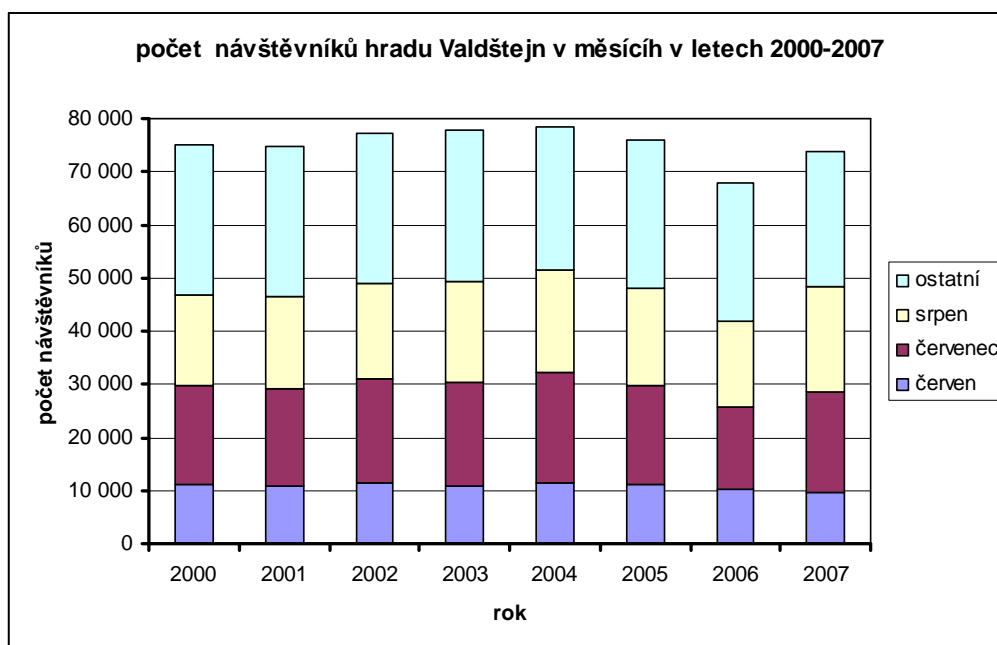
Pokud se zaměříme na návštěvnost budovy muzea a Dlaskova statku (viz. graf 9), je možné zaznamenat určitou sezónnost. V obou lokalitách je největší návštěvnost zaznamenána v měsících květen až září, kdy je turistika Českého ráje v plném proudu. V květnu a červnu muzeum nejčastěji navštěvují školy, které si prohlídku muzea spojí s náplní školního výletu. O prázdninách, v měsících červenci a srpnu, muzeum převážně navštěvují rodiny s dětmi, které jsou v Českém ráji na dovolené. Z tabulky je patrné, že rekordní počet návštěvníků muzeum zaznamenalo v roce 2001, a to především díky otevření všech expozic, zrealizování velmi zajímavých fotografických výstav a přednášek. Poté nastal mírný propad návštěvnosti, ovšem rok 2007 naznačuje opět příliv návštěvníků zajímajících se o historii.

5.4. Valdštejn

Valdštejn, považovaný za nejstarší hrad Českého ráje, byl založen kolem roku 1260 Jaroslavem z Hruštice z rodu Markvarticů, předků pánů v Valdštejně. Valdštejnové drželi hrad asi do roku 1380 a další majitelé páni z Vartenberka do počátku husitských válek. Za husitských válek byl hrad řádně zpuštěn a poničen. Shořelý a zničený hrad pozvedli k nové slávě opět Valdštejnové, kterým patřil po Albrechtu z Valdštejna dalších 200 let. V 18. století zde vybudovali nevšední poutní místo s jedinečnou atmosférou v prostředí starých ruin rodového sídla, okolních lesů a skal. V této snaze pokračovali i noví majitelé Lexové z Aehrenthalu v první polovině 19. století. Propojili krajinu sítí turistických cest, budovali vyhlídky, lázně Sedmihorky. Jako zajímavý turistický cíl zpřístupnili hrad Valdštejn mezi prvními památkami u nás a romantickými úpravami dotvořili starobylé prostředí (čerpáno z www.hrad-valdstejn.cz).

V současné době je hrad Valdštejn v majetku Města Turnova, které se o svoji památku velmi dobře stará. Hrad navštěvuje ročně více než 70.000 turistů. Největší procento z nich je samozřejmě v letních měsících. Jak dokládá graf 10, hrad v roce 2004 dosáhl nejvyšší roční návštěvnosti. Ta činila 78537 návštěvníků za rok a 20987 v letním měsíci červenci.

Graf 10: Návštěvnost hradu Valdštejn v letech 2000-2007

Zdroj: MIC Turnov; data kastelánky p. Jurášové; vlastní práce

5.5. Hrubý Rohozec

Hrubý Rohozec má ve svých zdech zaznamenán čas více než sedmi staletí. Byl založen kolem roku 1280. Jednotlivá historická období ho stavebně ovlivnila, a to goticky, renesančně, barokně a také empírově, což je sloh na budově zámku nyní nejvíce patrný. Zámek má především velmi bohaté interiéry. Do současnosti se dochovaly dvě knihovny, jídelna a zelený salón. Expozice je zařízena ve spolupráci s Uměleckoprůmyslovým muzeem v Praze. Opět se zde promítají

minulá staletí. Přes místnosti renesance, baroka, rokoka, klasicismu se přeneseme až na počátek 20.století, k secesi. Zámek je obklopen menším přírodně-krajinářským parkem s drobnými kamenickými prvky z období romantismu (čerpáno z www.hruby-rohozec.cz).

Sběr dat o návštěvnosti zámku Hrubý Rohozec byl velmi komplikovaný. Se správcem zámku – kastelánem panem Zemanem byla velmi složitá domluva – nepřišel na žádnou ze tří domluvených schůzek a pak mi poslal pouze celoroční souhrny návštěvnosti. Data za jednotlivé měsíce jsem sehnal až od pana Kadlece z Národního památkového úřadu Liberec. Zámek pod jejich správu patří bohužel až od roku 2003 a proto starší data nemáme k dispozici.

Z tabulky 10 vyplývá, že těžiště počtu turistů je na zámku v prázdninových měsících, je to dáno tím, že zámek je pro veřejnost otevřen pouze od dubna do října. Největší zájem o zámek byl mezi roky 2002-2005, kdy měl vždy více než 35tisíc návštěvníků. Poslední dva roky je patrný mírný útlum, možnou příčinou může být i osoba pana správce. Věřím, že odliv návštěvníků nebude dlouhodobý a Hrubý Rohozec si udrží pozici zámku, který může návštěvníkům nabídnout nejen vzdělání, ale i radost jako svatební místo.

Tab. 11: Návštěvnost zámku Hrubý Rohozec v letech 2000-2007

rok	červen	červenec	srpen	celkem léto	celkem rok
2000	5 446	9 360	7 102	21 908	30 267
2001	x	x	x	x	32 508
2002	x	x	x	x	35 782
2003	5 000	8 400	9 047	22 447	36 246
2004	5 000	10 300	9 500	24 800	35 456
2005	6 990	10 320	8 990	26 300	35 715
2006	4 060	7 100	9 500	20 660	31 081
2007	2 989	8 096	7 094	18 179	31 236

Zdroj: tabulky Městského informačního centra Turnov, NPÚ Liberec
x – pro toto období nejsou dostupná data

5.6. Sychrov

Historie místa, kde se zámek nalézá, sahá do 15. století. V té době zde byla připomínána tvrz, která byla majetkem české královské komory. Na jejím místě byl v 16. století vystavěn panský kamenný dům a v letech 1690 - 1693 nevelký barokní zámek, jehož stavebníkem byla rytířská rodina Lamottů z Frintropu.

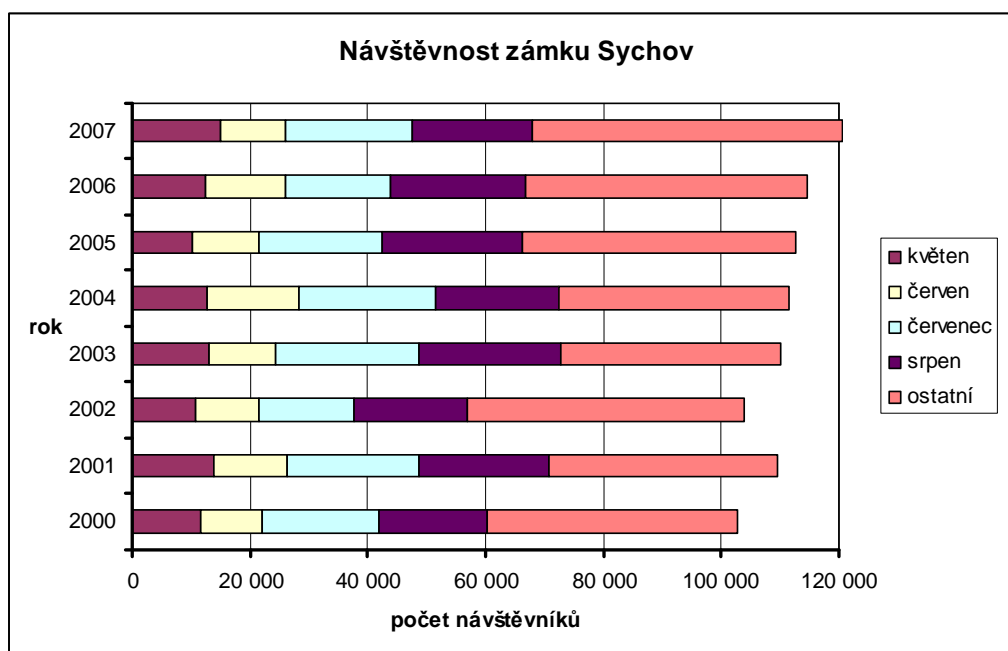
K zásadním změnám však došlo až roku 1820, kdy se novým majitelem Sychrova a svijanského panství stal kníže Karel Alain Gabriel Rohan. Tímto rokem začíná stopěťadvacetiletá éra Rohanů na Sychrově a doba největší slávy zámku. Hlavním sídlem rodu byl právě Sychrov, který ovšem v podobě zchátralého barokního záměčku, nevyhovoval požadavkům kladeným na sídlo vévodské a knížecí. Již za prvního majitele, knížete Karla Alaina Gabriela Rohana, se uskutečnila velkolepá empírová přestavba (dokončena v roce 1834) a stavební vývoj zámku pokračoval i nadále (především za knížete Kamila Josefa Idesbalda Filipa Rohana, kdy se rodila dnešní novogotická podoba Sychrova).

Po skončení druhé světové války byl zámek konfiskován na základě dekretu č. 12/1945 Sb. a stal se státním majetkem. Zpočátku sloužil jako sběrna konfiskovaného majetku a od 1. května 1950 byl v malém rozsahu zpřístupněn veřejnosti. V průběhu 70.let se jeho prohlídková trasa rozšířila na východní křídlo a chodbu jižního zámeckého traktu s Památníkem Antonína Dvořáka. Od počátku devadesátých let probíhá rozsáhlá rekonstrukce a restaurování exteriérů, interiérů i zámeckého parku, jejímž cílem je co nejvíce přiblížit zámek Sychrov do doby jeho největšího rozkvětu, tj. ke stavu z druhé poloviny 19. století (čerpáno z www.zamek-sychrov.cz).

Státní zámek Sychrov se nachází zhruba 8km severozápadně od centra Turnova, ovšem neodmyslitelně k tomuto regionu a městu patří,

a proto jsme jej do našich výpočtů také zahrnuli. Sychrov se ukázal jako největší turistické lákadlo Turnovska s roční návštěvností přesahující 100tisíc osob!! Z grafu 11 vidíme, že jeho návštěvnost stále stoupá a maxima dosáhla v roce 2007, kdy přesáhla 120tisíc!! Na tomto počtu se významně podepsaly zejména dokončené rekonstrukce a také to, že zámek neprovozuje pouze turistické prohlídky, ale je také místem pro koncerty, svatby, konference, či sympózia.

Graf 11: Návštěvnost zámku Sychrov v letech 2000-2007

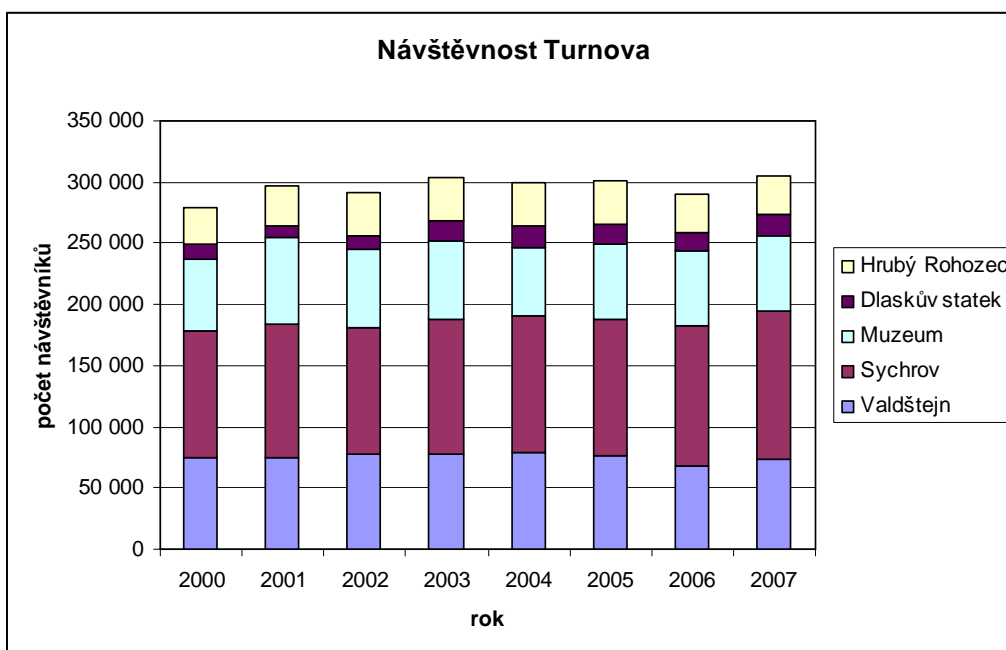

Zdroj: NPÚ Liberec, 2008; vlastní práce

Celkový přehled návštěvnosti vybraných turistických cílů Turnovska jasně prokázal, jak moc je turismus pro Turnov důležitý. Roční návštěvnost se pohybuje kolem 300tisíc návštěvníků, což je ve srovnání s necelými 15-ti tisíci trvale bydlícími obyvateli města relativní nárůst na 2000%! Přibližně třetinový podíl na celkové návštěvnosti mají letní měsíce – červenec a srpen. Absolutní rekord v měsíční návštěvnosti drží červenec roku 2004, kdy vybrané lokality navštívilo

57 867 osob. Když toto číslo vydělíme počtem dnů v červenci dostaneme se na **1867 návštěvníků denně**. Samozřejmě by toto číslo bylo ještě vyšší při víkendových dnech a naopak nižší v pracovních, ovšem taková data není možné přesně spočítat. Pokud bychom vydělili celkový počet návštěvníků za rok počtem dnů v roce, vyjde nám číslo přesahující **800 osob denně**.

Graf 12: Celková návštěvnost města Turnov z vybraných turistických cílů v letech 2000-2007

Zdroj: viz. výše uvedené grafy a tabulky; vlastní práce

5.7. Parkovací kapacity města Turnov

Poštolka (2004) odvozuje jednodenní návštěvníky obce Rokytnice nad Jizerou pomocí kapacity míst pro parkování. Uvádí, že v Rokytnici je cca 1200 míst pro parkování osobních automobilů a asi 40 míst pro parkování autobusů. Výpočtem pak dochází k maximu parkovací kapacity kolem 6000 jednodenních návštěvníků (Poštolka 2004, s. 72).

Město Turnov nemá zdaleka tak rozsáhlé parkovací kapacity jako Rokytnice, ovšem jak dokládá tabulka 11, počet parkovacích míst může dosahovat až čísla 500. Z rozhovoru s pracovníky městského úřadu a z vlastní zkušenosti můžeme usuzovat, že zejména parkoviště ve středu města – na náměstí Českého ráje, Havlíčkově náměstí a v Sobotecké ulici – jsou téměř celý den plně obsazena osobními automobily. Maximální naplnění parkovací kapacity města může odpovídat **maximu 1500 až 2000 jednodenních návštěvníků**.

Tab. 12: Parkovací kapacity ve městě Turnov

část obce	druh	počet parkovacích míst
Náměstí Českého ráje	zpoplatněné MěÚ Turnov	24
Havlíčkově náměstí	zpoplatněné MěÚ Turnov	88
Košský trh	zpoplatněné MěÚ Turnov	30
ul. A. Horákové	zpoplatněné MěÚ Turnov	20
u Městské nemocnice	zpoplatněné MěÚ Turnov	27
u Delvity ul. Nádražní	zpoplatněné MěÚ Turnov	60
ul. 28. října	zpoplatněné MěÚ Turnov	17
ul. Studentská	zpoplatněné MěÚ Turnov	36
ul. U Raka	zpoplatněné soukr.	45
U autobusového nádraží	zdarma	120
ul. Sobotecká	zpoplatněné soukr.	50
celkem		517

Zdroj: MěÚ Turnov, vlastní práce

5.8. Odhad jednodenních návštěvníků Turnova

Pokud by jednodenní naplnění parkovacích kapacit dosahovalo 1000 osob, tj. zhruba ekvivalent příjezdu 300 osobních automobilů, znamenalo by to reálné zatížení území města na úrovni **21500 denních uživatelů území**. Sečteme-li naplnění parkovací kapacity třemi sty automobily (tisícem osob) s průměrnou denní návštěvností vybraných turistických lokalit – 800 osob, vyjde nám možná jednodenní návštěvnost blížící se dvěma tisícům osob, což představuje zhruba 13% stavu trvale bydlícího obyvatelstva. Pokud bychom chtěli tento výpočet zaměřit zvlášť na prázdninové měsíce, dospějeme k číslu téměř **3000 jednodenních návštěvníků, tj. 20% stavu trvale bydlících!!** Zatížení území se ale v letních tak výrazně měnit nebude, protože nemůžeme brát v úvahu saldo dojížděky do škol (1462), které je velmi významnou složkou potenciálních uživatelů Turnova.

Pro upřesnění velikosti možného rozpětí jednodenní návštěvnosti by bylo vhodné využít také odhad návštěvníků příjíždějících linkovými autobusy a vlaky ve špičce letní sezóny. Potom by bylo možné zvýšení celkového zatížení na více než 22000 uživatelů území v době maximální návštěvnosti, tedy na téměř 150% stavu trvale bydlícího obyvatelstva.

Součástí práce měl být i odhad vývoje uživatelů území Turnova, ovšem pro nedostatek potřebných dat jsme byli nuceni rozsah tohoto úkolu omezit.

Ze stránek ČSÚ vyplývá, že počet trvale bydlících obyvatel města Turnov vzrostl od SLDB 2001 k 31.12.2007 o 44 osob na 14509 obyvatel. Děti ve věku 0-14 let ubylo za toto období o 233, z čehož vyplývá, že nárůst počtu obyvatel je dán především migrací. Mnohem významnější pro Turnov je ale mobilita za prací. Město Turnov je místem pracovních příležitostí nejen pro okolní obce, ale i pro

vzdálenější města. Příkladem může být firma Ontex s.r.o., která v Turnově působí od roku 1997. Původně firma sídlila u Zlaté Olešnice a právě odtud do Turnova stále dojíždějí zaměstnanci. Firma Ontex je jednou z nejvíce prosperujících firem na Turnovsku, což dokládá stálé rozšiřování zastavěných ploch až na současných 42 tisíc m². V současnosti má firma více než 550 zaměstnanců a vedení odhaduje, že zaměstnanost „neturnovských“ občanů se pohybuje mezi 10-15%.

Patrně nejvýznamnější firmou pro dojížděku za prací je firma Grupo Antolin Turnov s.r.o. Firma začala působit v Turnově v roce 2002 a v roce 2004 zahájila provoz zabývající se výrobou interiérových doplňků do automobilů. Firma má nyní zhruba 450 zaměstnanců a šetřením jsme zjistili, že dojíždí až 20% z nich. Hlavními oblastmi přitom nejsou jen okolní obce, ale hlavně Semilsko a Železnobrodsko. Jsou to zejména obce jako Záhoří, Chuchelna, či Semily s vysokou mírou nezaměstnanosti pohybující se mezi 7-10%, které poskytují pracovní sílu pro turnovský průmysl.

K této kapitole bych chtěl dodat, že byl velký problém data o firmách získat. Z Městského úřadu mě poslali na Městské informační středisko a dále na Živnostenský úřad. Ale k potřebným informacím, tedy seznamu a počtům zaměstnanců nových firem na Turnovsku, jsem se nedostal. Proto jsme vybrali firmy Ontex, Kamax a Grupo Antolin a ty jsme sami kontaktovali. Z firmy Kamax jsme žádnou odpověď nedostali a proto ji v komentáři neuvádíme.

Závěrem by se dalo říci, že **význam města Turnov jako centra celého regionu neustále stoupá**, ale zároveň s tím se zvyšuje zatížení území, zejména díky prosperujícímu průmyslu a dobrým životním podmínkám. Snad jedinou hrozbou pro město je stále oddalování řešení dopravní situace směrem na Jičín – problémové silnice R35. Na jedné straně může přinést posílení vazeb s jičínským regionem, na straně druhé narušení turistické oblasti Českého ráje.

6. Didaktické využití tématu

Školní předmět zeměpis se podle Školního vzdělávacího programu, který vstoupil v platnost ve školním roce 2007/8, realizuje v rámci předmětové oblasti člověk a příroda. Téma sídel a obyvatelstva se podle učebních osnov realizuje v 6. třídě v rámci světového obyvatelstva. Přímo téma uživatelů území bych ale zařadil do tematické části Česká republika, které může být na základě individuálního rozhodnutí vedení školy a školního vzdělávacího plánu vyučováno buď v 8., nebo 9. ročníku.

8.1. Vzdělávací cíl

V tomto tématu je důležité, aby žáci dokázali porovnat a přiměřeně hodnotit významnost sídel z hlediska spádovosti. Aby dokázali uvážit klady a zápory života na vesnici a ve městech a debatovat o nich. Dílčím cílem by bylo konkretizovat toto téma na žákům blízkém území, ve kterém by byli schopni vymežit spádovou obec a hlavní důvody této spádovosti jako jsou školy, práce, kultura apod. Měli by také pochopit, které oblasti v daném regionu jsou významné pro cestovní ruch a druhé bydlení.

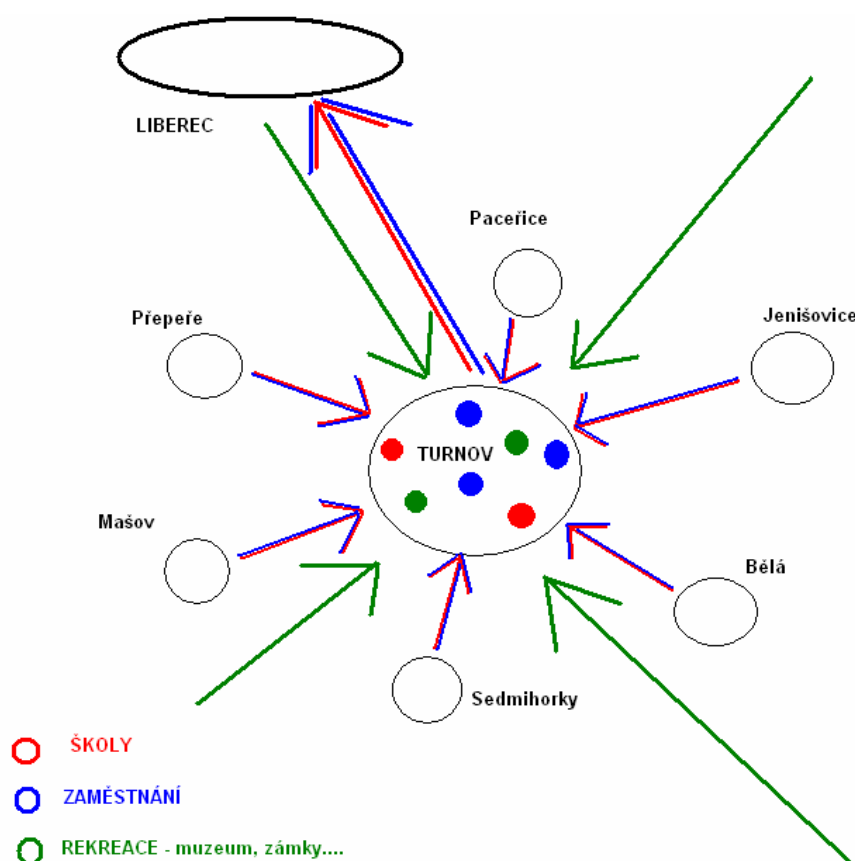
8.2. Obsah hodiny

Obsahová struktura při průměrném počtu 25 žáků:

- kontrola znalostí z předchozích ročníků (největší světová sídla)
- výklad frontálním způsobem s využitím učebnice Fraus a Školního atlasu České republiky (největší města ČR a jejich spádové oblasti – aglomerace)

- konkrétní příklad na městě Turnov, práce s připravenou tabulkou s údaji o dojížděcí za prací a do škol (zde je možné uvést i údaje o druhém bydlení – OIR, BDB, HÚZ – ovšem z vlastní zkušenosti v devátých třídách na ZŠ Broumovská to pro přílišnou náročnost nedoporučuji)
- grafické vyjádření salda pohybu obyvatel
- v závěru tvorba pojmové mapy, která bude odrážet preference pojmů probírané látky (přičemž jejich hierarchii je nutno nechat na uvážení každého žáka)

Obr. 7: Náčrt pohybu obyvatelstva na Turnovsku
Zdroj: vlastní tvorba

7. Závěr

Mohlo by se zdát, že problematika uživatelů území a faktického obyvatelstva je až příliš matematicko-statisticky nepřehledná. Vždyť pouze tabulek, výpočtů a grafů je jen v této práci nespočet. Ovšem, když do nich nahlédneme, je nám jasné, že mají svůj význam a smysl.

Měnicí se životní styl spolu se zvyšující se mobilitou vyžaduje zavedení nové kategorie – uživatel území. Jak uvádí Poštolka (2008): *„regionální rozvoj, prostorové a územní plánování včetně hodnocení území a jeho životního prostředí, ale především potřebné snahy pro regulaci, využití a zatížení území, se musí oprostit od již neudržitelného konceptu trvale bydlících obyvatel a přejít ke konceptu uživatelů území“* (Poštolka 2008, s.30).

Konstrukce potenciálních uživatelů území, tedy počet bydlících, ubytovaných a více či méně pravidelně přítomných uživatelů území, představuje potenciální zatížení území, na než by mělo být dané území připraveno. Tato konstrukce byla také použita pro tvorbu tzv. Územně analytických podkladů a navazující návrh Zásad územního rozvoje Libereckého kraje zpracovaného v roce 2007.

Cílem naší práce bylo vymezení a hodnocení různých územních jednotek. Porovnávali jsme jak administrativní jednotky (**okresy a správní obvody obcí s rozšířenou působností**), socio-ekonomické jednotky (**spádové obvody středisek osídlení**), tak i nejmenší možné územní jednotky, za které je vedena statistika obyvatelstva (obce).

Z okresů je jednoznačně nejméně zatíženým okres Česká Lípa, kde hustota potenciálních uživatelů jen sotva přesáhla hranici sta uživatelů na hektar zastavěné plochy. Mezi správními obvody ORP se nejméně zatíženým jeví jednoznačně Frýdlantsko, které doplácí na svou izolovanost a malou atraktivitu. Ze spádových obvodů středisek osídlení vykazuje nejnižší zatížení zejména spádový obvod Mimoň, což

je patrně dáno přítomností bývalého vojenského prostoru Ralsko. Toto území však skýtá velké možnosti a předpoklady k rozvoji.

Koncepce potenciálních uživatelů má nepochybně největší význam na úrovni obcí. V naší práci jsme vymezili na území Libereckého kraje **12 obcí** s počtem potenciálních uživatelů přesahující 1,5 násobek trvale bydlících obyvatel a počtem sezónních uživatelů vyšším než 2000. Těmito nejvíce zatíženými obcemi jsou zejména lyžařská střediska v Jizerských horách a Krkonoších. Naopak nejméně zatíženými se jeví regiony Mimoňska, Frýdlantska a Hrádku nad Nisou. Domníváme se, že právě do těchto oblastí by měla směřovat hlavní pozornost krajských orgánů a územního rozvoje kraje.

Z naší práce je také patrné stálé zvyšování již nyní výrazných rozdílů uvnitř kraje. Velmi příznivé rozvojové předpoklady vykazují města a obce ležící v blízkosti rozvojové osy nadregionálního významu mezi Turnovem a Libercem a dále také obce ležící na hlavní přístupové cestě do Jizerských hor a západních Krkonoš, tedy Jablonecko a Tanvaldsko.

Důležitou snahou této práce byl odhad vlivu jednodenních uživatelů na celkové zatížení území. Na příkladu města Turnov jsme na základě návštěvnosti vybraných turistických zajímavostí a počtu parkovacích míst ve městě odhadli velikost jednodenních návštěvníků kolem 2000 osob. Toto číslo se ještě zvyšuje v době letních měsíců a může tak dosáhnout až **3000, což představuje 20% trvale bydlících obyvatel Turnova!** Ovšem odhad jednodenních uživatelů je zatím založen spíše na „pohyblivých“ číslech, ale i tak nám poskytuje představu o navýšení počtu faktického obyvatelstva daného území. Studium vlivu jednodenních uživatelů by mohlo být možným návrhem na další diplomovou práci.

8. Použité zdroje

1. AHAS, R. a kol.: Evaluating passive mobile positioning data for tourism surveys: An Estonian case study. Tartu 2007. 18s.
2. AHAS, R. a kol.: Seasonal tourism spaces in Estonia: Case study with mobile positioning data. Tartu 2006. 13s.
3. ČERMÁK, Z., DRBOHLAV, D., HAMPL, M., KUČERA, T.: *Faktické obyvatelstvo Prahy*. (Výzkumná zpráva KSGRR). Praha: Přírodovědecká fakulta UK, 1995.
4. HAMPL, M.: *Geografická organizace společnosti v České republice: transformační procesy a jejich obecný kontext*. Praha: Přírodovědecká fakulta UK, 2005, 147s.
5. CHVÁTALOVÁ, J.: *Problémy periferních oblastí na příkladu jihozápadní Moravy*. [Diplomová práce]. Liberec 2007. 143s. TUL FP, katedra geografie
6. LIŠKOVÁ, J.: *Vývoj návštěvnosti vybraných cílů ve městech Liberec a Jablonec nad Nisou*. [Diplomová práce]. Liberec 2006. 128s. TUL FP, katedra geografie
7. POŠTOLKA, V. a kol.: *Faktické obyvatelstvo a uživatelé území města Liberce*. Studie (Závěrečná zpráva), Liberec 2005. 37s.
8. POŠTOLKA, V.: Rokytnice nad Jizerou – příklad vysoké míry zatížení území a krajiny. In: Potocki, J. (ed.): *Gospodarka przestrzenna VII*. AE Wrocław – WGRT Jelenia Góra, Sudety Wrocław, 2004. s.65-81.
9. POŠTOLKA, V.: *Liberecký kraj – zatížení území a rozvojové předpoklady (obyvatelstvo versus uživatelé území)*. In: Potocki, J. (ed.): *Gospodarka przestrzenna VI*. AE Wrocław – WGRT Jelenia Góra, Sudety Wrocław, 2003. s.67 – 82.
10. POŠTOLKA, V.: Nové pohledy na problematiku prostorového rozvoje a územního plánování v České republice v kontextu Evropské unie. In: *Sborník ze semináře „Prostorový rozvoj a plánování jako společné téma regionální politiky, územního plánování a evropské integrace“*. MMR ČR a VŠE Praha 2006, s. 25-32.
11. POŠTOLKA, V.: Životní prostředí a uživatelé území – nové pohledy a dimenze. In: *Životní prostředí*, 42, 2008, č.1, s. 28-33.

Ostatní zdroje:

1. *Program rozvoje cestovního ruchu Libereckého kraje. (závěrečné shrnutí).* GAREP. Brno 2002. 31s.
2. *Program rozvoje Libereckého kraje 2007-2013.* Krajský úřad Libereckého kraje. Liberec 2006. 179s.
3. *Cestovní ruch v regionech České republiky – CzechTourism.* Enterprise. Ostrava 2003, s. 37-43.
4. *Odůvodnění Zásad územního rozvoje Libereckého kraje.* Saul s.r.o. Liberec 2007. 149s.
5. *Cestovní ruch v Libereckém kraji.* ČSÚ, Krajská správa Liberec. Liberec 2006. 104s.
6. *Dojížděka za prací a do škol v Libereckém kraji (na základě výsledků SLDB 2001).* ČSÚ Liberec 2005.
7. Databáze ČSÚ:
  - Objekty sloužící k individuální rekreaci k 3.3.1991
  - Hromadná ubytovací zařízení podle obcí – stav k 31.12.2000
  - Hromadná ubytovací zařízení podle obcí – stav k 31.12.2006
8. *SLDB 2001, okres Semily.* ČSÚ krajská reprezentace Liberec 2003

Internetové zdroje:

1. Český statistický úřad (výsledky sčítání lidu, domů a bytů 2001) [online]. Dostupné z URL:
okres Česká Lípa: <<http://www.czso.cz/sldb/sldb2001.nsf/okresy/CZ0511>>
okres Jablonec nad Nisou:
<<http://www.czso.cz/sldb/sldb2001.nsf/okresy/CZ0512>>
okres Liberec: <<http://www.czso.cz/sldb/sldb2001.nsf/okresy/CZ0513>>
okres Semily: <<http://www.czso.cz/sldb/sldb2001.nsf/okresy/CZ0514>>
2. Český statistický úřad (veřejná databáze ČSÚ, počet obyvatel v obcích 1991-2007) [online]. Dostupné z URL:
<http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabdetail.jsp?cislotab=DEMCU001+OB&vo=tabulka&kapitola_id=18>

3. Český statistický úřad (ubytovací zařízení ČR) [online]. Dostupné z URL:
okres Česká Lípa: <<http://www.czso.cz/lexikon/uz.nsf/okresy/CZ0511>>
okres Jablonec nad Nisou: <<http://www.czso.cz/lexikon/uz.nsf/okresy/CZ0512>>
okres Liberec: <<http://www.czso.cz/lexikon/uz.nsf/okresy/CZ0513>>
okres Semily: <<http://www.czso.cz/lexikon/uz.nsf/okresy/CZ0514>>
4. Český statistický úřad (krajské pracoviště Liberec) [online]. Dostupné z URL:
<<http://www.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/home>>
5. Český statistický úřad (ČSÚ v médiích) [online]. Dostupné z URL:
<http://www2.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/8_3_2007_jak_je_to_s_poctem_obyvatele_v_obcích>
6. Ministerstvo vnitra ČR (počty obyvatel v obcích) [online]. Dostupné z URL:
<<http://www.mvcr.cz/sprava/informat/cetnost/obce.html>>
7. Ministerstvo vnitra ČR (časopisy) [online]. Dostupné z URL:
<<http://www.mvcr.cz/casopisy/s/2007/10/pril1.html>>
8. *město Turnov* [online]. Dostupné z URL: <<http://www.turnov.cz>>
9. *iTurnovsko* (regionální portál Turnova a okolí) [online]. Dostupné z URL:
<<http://www.iturnovsko.cz/index.php>>
10. *Chráněná krajinná oblast Český ráj* [online]. Dostupné z URL:
<<http://www.ceskyraj.ochranaprirody.cz/>>
11. *Geopark Český ráj* [online]. Dostupné z URL:
<<http://www.geoparkceskyraj.cz>>
12. *zámek Sychrov* [online]. Dostupné z URL: <<http://www.zamek-sychrov.cz>>
13. *zámek Hrubý Rohozec* [online]. Dostupné z URL: <<http://www.hruby-rohozec.cz>>
14. *hrad Valdštejn* [online]. Dostupné z URL: <<http://www.hrad-valdstejn.cz>>
15. *Muzeum Českého ráje Turnov* [online]. Dostupné z URL:
<<http://www.muzeum-turnov.cz>>

9. Přílohy

Seznam příloh:

PŘÍLOHA Č.1: PŘEHLED UŽÍVANÝCH POJMŮ UŽIVATELŮ ÚZEMÍ A JEJICH VÝPOČTY	P2
PŘÍLOHA Č.2: POJMOVÁ MAPA UŽIVATELŮ ÚZEMÍ A ZÁKLADNÍ VÝPOČTY	P3
PŘÍLOHA Č.3: VYBRANÉ CHARAKTERISTIKY OKRESŮ LIBERECKÉHO KRAJE	P4
PŘÍLOHA Č.4: VYBRANÉ CHARAKTERISTIKY SPRÁVNÍCH OBVODŮ OBCÍ S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ V LIBERECKÉM KRAJI V ROCE 2001	P5
PŘÍLOHA Č.5: VYBRANÉ CHARAKTERISTIKY SPÁDOVÝCH OBVODŮ STŘEDISEK OSÍDLENÍ V LIBERECKÉM KRAJI V ROCE 2001	P8
PŘÍLOHA Č.6: VYBRANÉ CHARAKTERISTIKY OBCÍ LIBERECKÉHO KRAJE	P11
PŘÍLOHA Č.7: TURISTICKÁ REGIONALIZACE LIBERECKÉHO KRAJE	P17
PŘÍLOHA Č.8: NESPORNÁ CENTRA OSÍDLENÍ, JEJICH SPÁDOVÁ (REGIONÁLNÍ) PŘÍSLUŠNOST A MAXIMÁLNÍ VELIKOST	P18
PŘÍLOHA Č.9: TABULKY NÁVŠTĚVNOSTI TURISTICKÝCH ZAJÍMAVOSTÍ NA TURNOVSKU	P19
PŘÍLOHA Č.10: SCHEMATICKÁ MAPA GEOPARKU ČESKÝ RÁJ	P21

Příloha č.1: Přehled užívaných pojmů uživatelů území a jejich výpočty

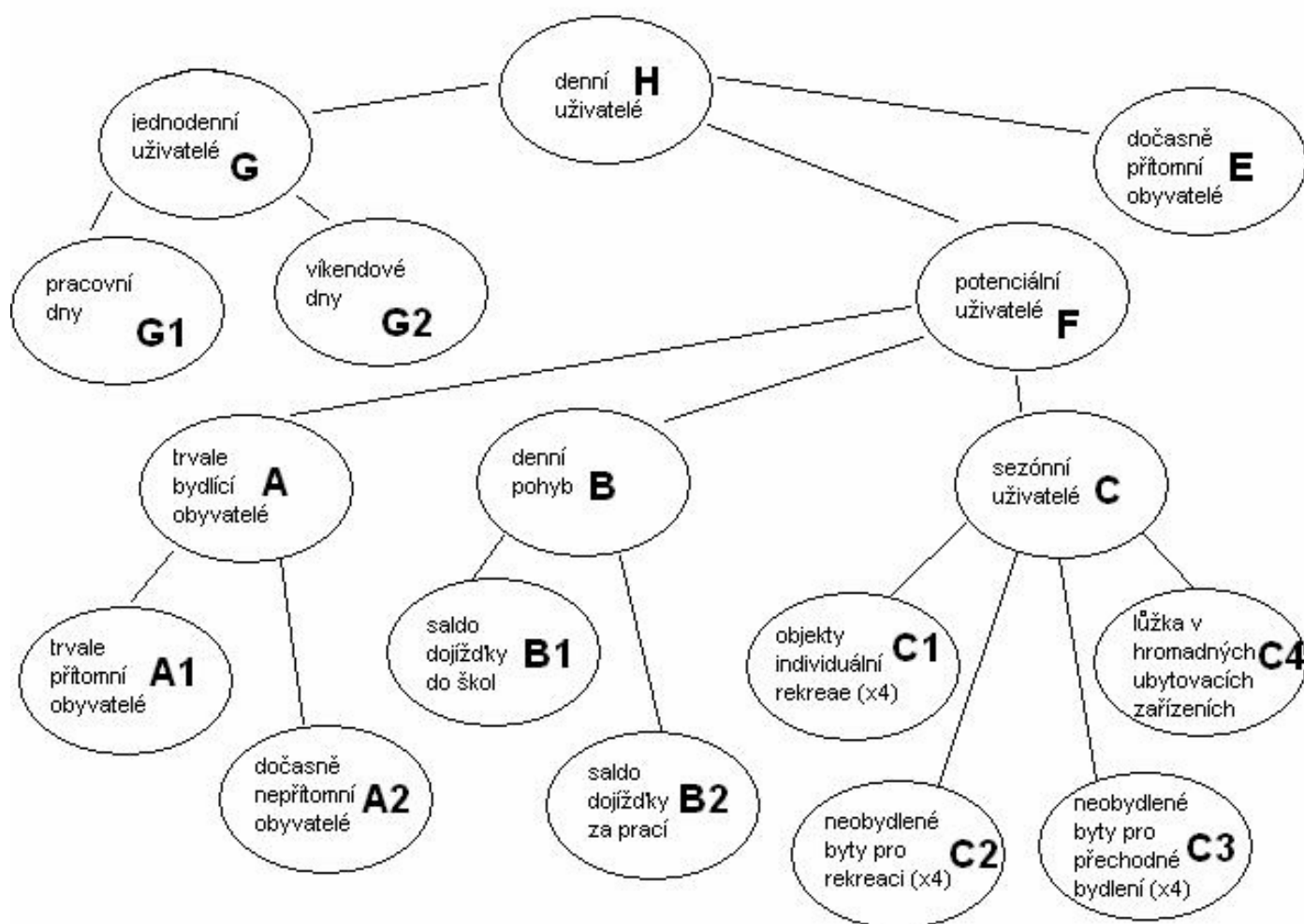
Tab. 13: Přehled užívaných pojmů uživatelů území a jejich výpočty

pojem	zkratka	vzorec	vysvětlení
Saldo pohybu za prací	SPP	DOJ - VYJ	Rozdíl mezi počtem dojíždějících do obce a vyjíždějících z obce za prací, a to bez ohledu na to, o jaký typ pohybu (z hlediska frekvence) se jedná splňující jen podmínku, že je přitom překračována hranice obce (SLDB 2001).
Saldo pohybu do škol	SPŠ	DOJ – VYJ	Shodné se saldem pohybu za prací, jen se jedná o všechny druhy škol – od MŠ až po VŠ (SLDB 2001).
Celkové saldo pohybu	CSP	SPP + SPŠ	Saldo pohybu do škol + saldo pohybu za prací.
Trvale bydlící obyvatelstvo	TBO		Obyvatelstvo přihlášené v místě k trvalému pobytu bez ohledu na faktickou přítomnost v místě bydliště (SLDB 2001).
Objekty individuální rekreace	OIR		Zahrnuje chaty, chalupy a rekreační domky vyjmuté z bytového fondu (SLDB 1991).
Hromadné ubytovací zařízení	HÚZ		Zahrnuje hotely, penziony, kempy, chatové osady, turistické ubytovny a počet lůžek případně míst pro karavany v těchto zařízeních (Registr HÚZ, 2006).
Byty pro druhé bydlení	BDB		Neobydlené byty využívané pro druhé bydlení (SLDB 2001).
Sezónní uživatelé území	SUÚ	$OIR \times 4 + BDB \times 4 + HÚZ$	Maximální počet lůžek v OIR, BDB a HÚZ.
Potenciální uživatelé území	PUÚ	$TBO + CSP + SUÚ$	Trvale bydlící obyvatelstvo s vlivem denního pohybu za prací a do škol a s vlivem sezónních uživatelů území. Možnost rozlišení na pracovní a víkendové dny.
Relativní počet uživatelů území	RUÚ	$PUU/TBO \times 100$	Relativní počet uživatelů udává podíl potenciálních uživatelů ku počtu trvale bydlících (v procentech).
Jednodenní uživatelé území	JUÚ		Možná definice: počet návštěvníků při maximálním naplnění kapacity parkovacích míst plus návštěvníci turistických zajímavostí (nepočítáme parkoviště u turistických míst).
Denní uživatelé území	DUÚ	$PUÚ + JUÚ$	Počet potenciálních plus jednodenních uživatelů.

Zdroj: ZÚR LK, 2007, vlastní práce

Příloha č.2: Pojmová mapa uživatelů území a základní výpočty

Obr. 8: Pojmová mapa uživatelů území

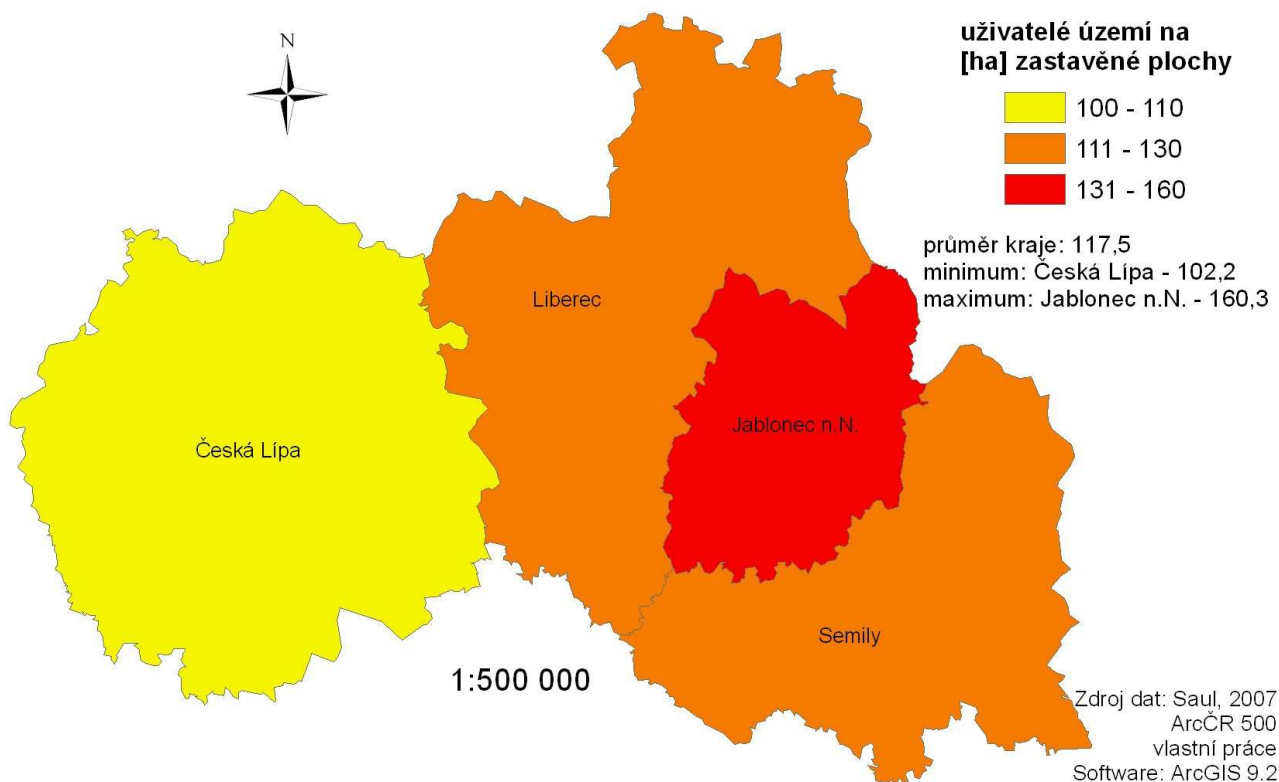
Zdroj: vlastní práce

Základní výpočty uživatelů území:

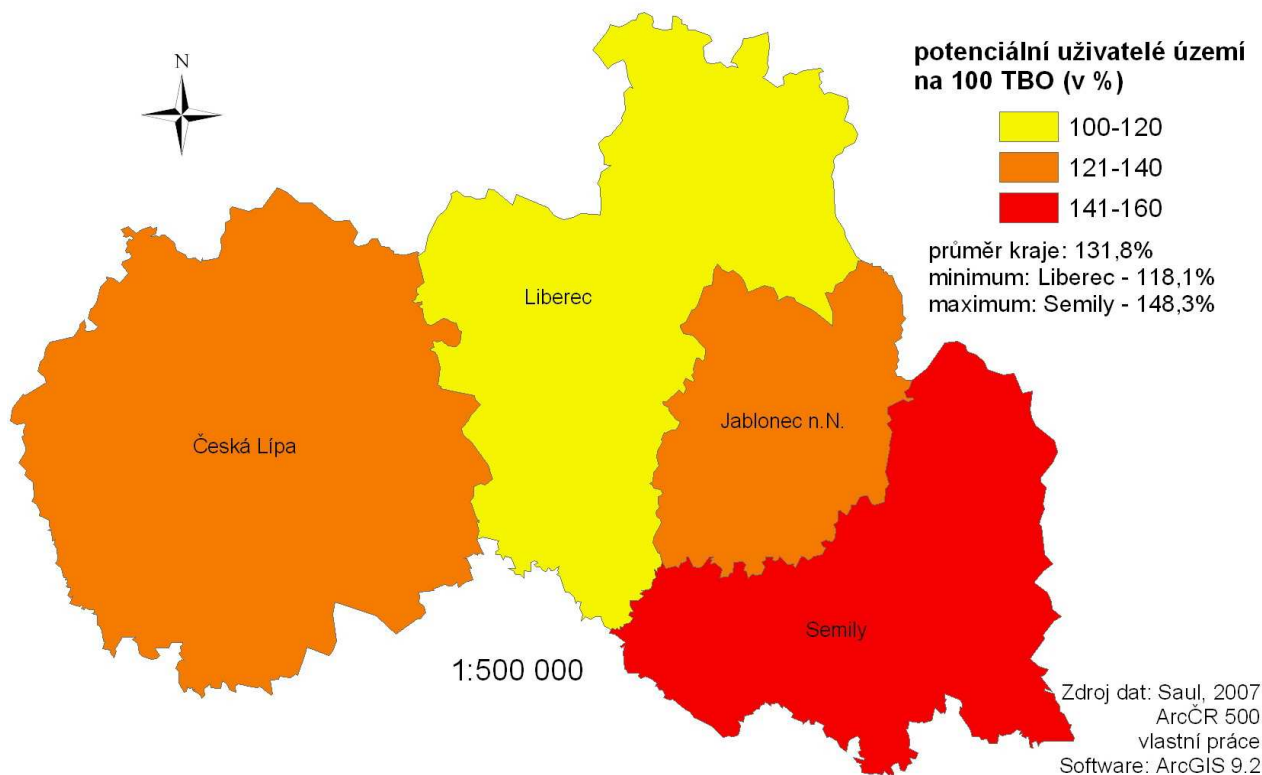
1. Trvale bydlící obyvatelstvo: $A = A1 + A2$
2. Saldo denního pohybu uživatelů území: $B = B1 + B2$
3. Sezónní uživatelé území: $C = C1 + C2 + C3 + C4$
4. Dočasně přítomné obyvatelstvo / uživatelé území: E
5. Přítomné (faktické) obyvatelstvo / uživatelé území: $D = A1 + E$
6. Potenciální uživatelé území: $F = A + B + C$
7. Jednodenní uživatelé území (pracovní dny): G1
8. Jednodenní uživatelé území (víkendové dny): G2
9. Denní uživatelé území (pracovní dny): $H1 = A + B + C3 + G1$
10. Denní uživatelé území (víkendové dny): $H2 = A + C + G2$
11. Denní uživatelé území (maximum): $H3 = A + B + C + D + F1$ (F2 - větší hodnota)

Příloha č.3: Vybrané charakteristiky okresů Libereckého kraje

**Kartogram 1: Hustota uživatelů území na hektar zastavěné plochy
v okresech Libereckého kraje v roce 2001**

**Kartogram 2: Relativní počet uživatelů území
v okresech Libereckého kraje v roce 2001**

Příloha č.4: Vybrané charakteristiky správních obvodů obcí s rozšířenou působností v Libereckém kraji v roce 2001

Tab. 14: Vybrané charakteristiky správních obvodů obcí s rozšířenou působností v Libereckém kraji v roce 2001

SO ORP	TBO 2001	TBO 2007	Saldo obyv. 07-01	Sezónní uživ.	Saldo za prací	Saldo škola	Saldo denního pohybu	PUÚ	PUÚ / TBO %	Celk. poč. uživ	Zastav. Plocha [ha]	Uživ. území na ha zast. plochy	počet HÚZ (2006)	Lůžka v HÚZ (2006)	OIR (1991)
Česká Lípa	75 881	76 906	1 025	23 952	-1 150	-1 154	-2 294	97 539	128,5	99 833	1 010	98,8	105	7 123	2 723
Frýdlant	24 285	24 673	388	7 260	-2 289	-482	-2 771	28 774	118,5	31 545	389	81,0	32	996	961
Jablonec n.N.	53 119	54 043	924	15 928	1 436	-396	1 040	70 087	131,9	69 047	400	172,8	149	5 196	1 817
Jilemnice	22 973	22 600	-373	21 918	-1 497	-1 023	-2 520	42 371	184,4	44 891	333	135,0	231	7 846	377
Liberec	133 957	137 051	3 094	20 014	537	3 553	4 080	158 051	118,0	153 971	1 222	126,0	68	3 832	2 634
Nový Bor	25 963	26 348	385	10 544	-1 043	-804	-1 847	34 660	133,5	36 507	322	113,4	39	1 728	1 056
Semily	26 961	26 488	-473	9 776	-1 007	-250	-1 257	35 480	131,6	36 737	342	107,3	25	610	342
Tanvald	22 086	21 878	-208	19 370	-1 254	-951	-2 205	39 251	177,7	41 456	255	162,8	221	8 108	1 385
Turnov	30 900	31 718	818	11 595	-252	-188	-440	42 055	136,1	42 495	493	86,2	40	692	1 067
Železný Brod	12 008	12 243	235	4 912	-263	-627	-880	16 040	133,6	16 920	117	145,1	9	203	510
kraj celkem	428 133	433 948	5 815	145 269	-6 802	-2 292	-9 094	564 308	131,8	573 402	4882	117,5	919	36 334	12 872

Zdroj: Saul, 2007; www.czso.cz

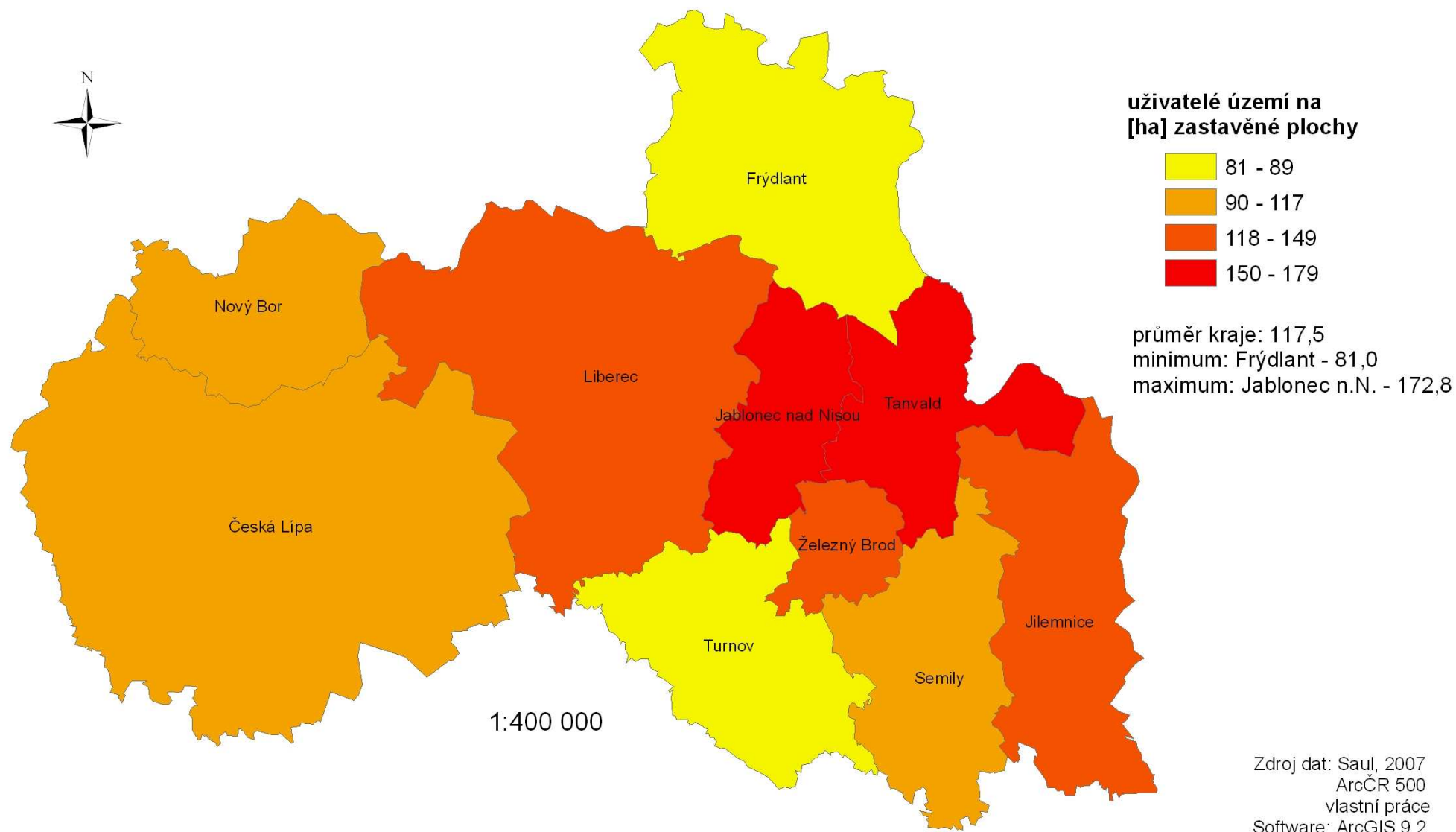
Obvody seřazeny podle abecedy

PUÚ – počet potenciálních uživatelů (trvale bydlící obyvatelé + sezónní uživatelé + saldo denního pohybu)

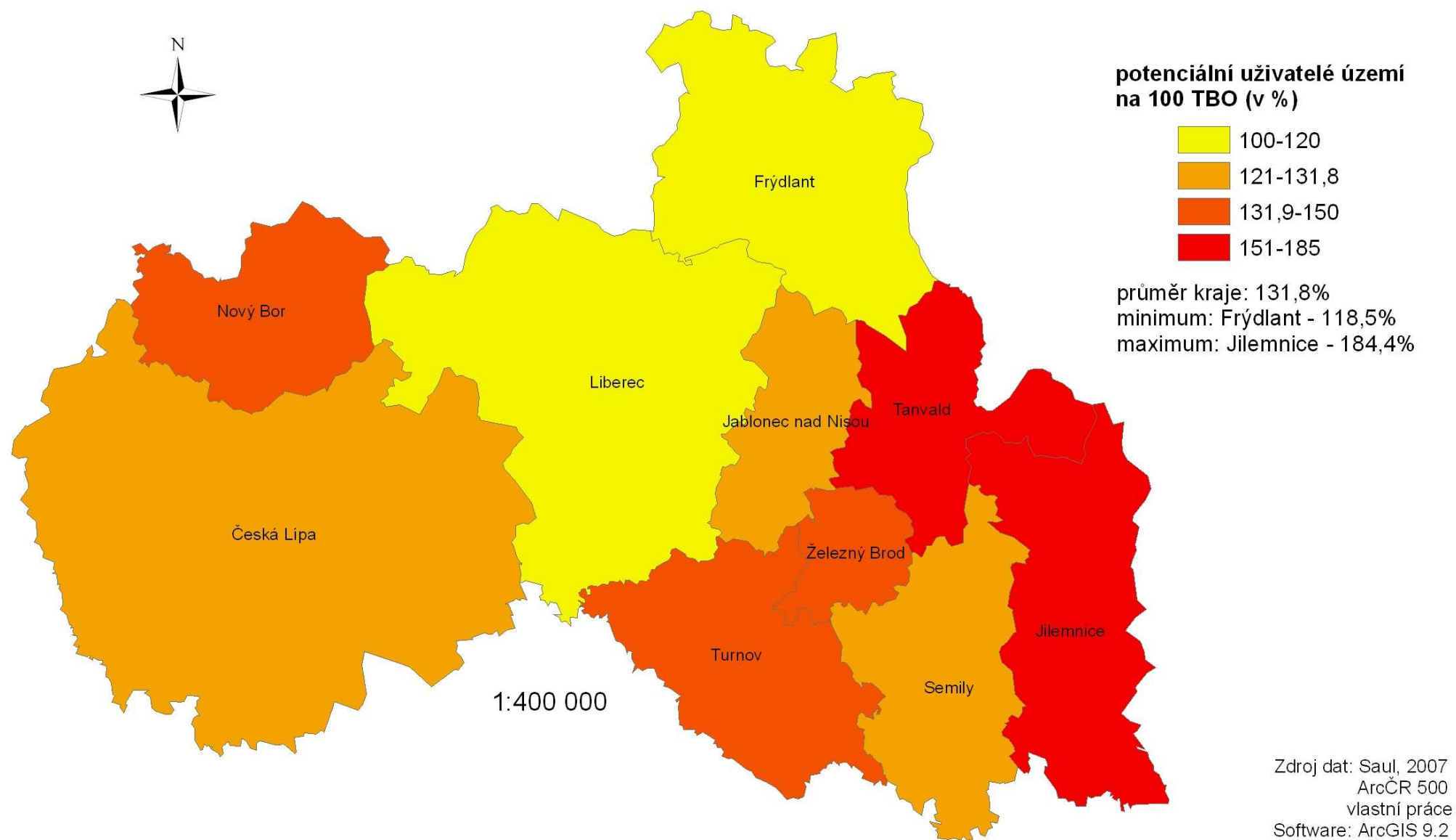
HÚZ – hromadné ubytovací zařízení

OIR – objekty individuální rekreace

Kartogram 3: Hustota uživatelů území na hektar zastavěné plochy ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností Libereckého kraje v roce 2001

**Kartogram 4: Relativní počet uživatelů území ve správních obvodech
obcí s rozšířenou působností Libereckého kraje v roce 2001**

Příloha č.5: Vybrané charakteristiky spádových obvodů středisek osídlení v Libereckém kraji v roce 2001

Tab. 15: Vybrané charakteristiky spádových obvodů středisek osídlení v Libereckém kraji (2001)

Středisko osídlení a jeho spádový obvod	počet obcí	výměra [ha]	TBO 2001	TBO 2007	Sezónní uživ.	Saldo denního pohyb	PUÚ	PUÚ/ TBO %	Celkový počet uživ. území	Zastav. plocha [ha]	Uživ. území na ha zast. plochy
Cvikov	5	10993	6 092	6 195	4 714	-1 158	9 648	158,4	10806	118,2	91,4
Česká Lípa	14	24116	46 196	45 762	5 767	714	52 677	114,0	51 963	410,3	126,6
Český Dub	7	10317	5 550	5 698	3 414	-1 185	7 779	140,2	8964	121,2	74,0
Desná	2	6845	4 577	4 421	6 768	-395	10 950	239,2	11345	66,7	170,1
Doksy	7	12420	6 039	6 248	10 007	-1 136	14 910	246,9	16046	121,3	132,3
Dubá	5	12211	2 482	2 452	3 516	-414	5 584	225,0	5998	96,8	62,0
Frýdlant	12	19010	13 032	13 382	3 265	-1 114	15 183	116,5	16297	235,9	69,1
Harrachov	1	3663	1 757	1 574	5 068	591	7 416	422,1	6825	28,1	242,9
Hejnice	3	6963	3 783	3 887	2 180	-342	5 621	148,6	5963	43,8	136,1
Hodkovice n. M.	1	1350	2 599	2 826	508	-368	2 739	105,4	3107	31,7	98,0
Hrádek nad N.	2	5758	8 113	8 410	1 000	-1 269	7 844	96,7	9113	110,4	82,5
Chrastava	3	6554	7 371	7 728	1 182	-1 450	7 103	96,4	8553	97,1	88,1
Jablonec nad J.	1	2237	1 976	1 873	2 253	-183	4 046	204,8	4229	28,0	151,0
Jablonec nad N.	7	9241	49 303	49 637	11 747	1 954	63 004	127,8	61050	338,9	180,1
Jablonné v P.	3	8195	4 496	4 545	2 708	-524	6 680	148,6	7204	99,7	72,3
Jilemnice	18	20662	17 353	17 365	11 594	-2 207	26 740	154,1	28947	252,9	114,5
Josefův Důl	1	2201	990	974	3 117	-128	3 979	401,9	4107	22,4	183,3
Kamenický Šenov	3	2790	5 096	5 145	1 525	-615	6 006	117,9	6621	74,1	89,4
Liberec	8	18564	103 815	105 623	8 736	9 345	121 896	117,4	112551	705,9	159,4
Lomnice nad P.	6	6487	8 100	7 832	2 691	-805	9 986	123,3	10791	104,7	103,1
Mimoň	6	24054	10 174	10 862	676	-1 568	9 282	91,2	10850	181,7	59,7
Nové Město pod S.	2	4806	4 623	4 544	1 120	-849	4 894	105,9	5743	51,7	111,1
Nový Bor	9	6685	15 413	15 712	4 673	-350	19 736	128,0	20086	141,1	142,4
Osečná	4	7095	2 013	2 221	2 466	-469	4 010	199,2	4479	56,2	79,7
Raspenava	1	4122	2 847	2 860	695	-466	3 076	108,0	3542	58,0	61,1
Rokytnice nad J.	2	4966	3 644	3 362	8 071	-130	11 585	317,9	11715	51,6	227,0
Rovensko pod T.	6	4043	2 356	2 385	1 703	-619	3 440	146,0	4059	58,2	69,7
Rychnov u J.n.N.	3	2790	2 826	3 432	1 064	-786	3 104	109,8	3890	38,3	101,6
Semily	14	13294	17 240	17 058	4 740	-570	21 410	124,2	21980	203,7	107,9
Smržovka	3	4267	4 415	4 499	3 951	-362	8 004	181,3	8366	66,4	126,0
Stráž pod Ralskem	3	5508	4 890	5 172	1 682	1 510	8 082	165,3	6572	59,8	109,9
Tanvald	1	1245	7 001	6 956	1 829	-974	7 856	112,2	8830	47,8	184,7
Turnov	31	21116	28 544	29 333	9 892	179	38 615	135,3	38436	434,5	88,5
Velké Hamry	3	3046	4 336	4 428	1 754	-1 065	5 025	115,9	6090	45,6	133,6
Vysoké nad J.	2	3227	1 621	1 598	2 345	118	4 084	251,9	3966	33,9	117,0
Zákupy	3	5185	2 925	3 125	936	-533	3 328	113,8	3861	74,9	51,5
Žandov	2	3327	2 537	2 581	1 000	-591	2 946	116,1	3537	53,9	65,6
Železný Brod	11	6954	12 008	12 243	4 912	-880	16 040	133,6	16920	116,6	145,1
Kraj Celkem	215	316307	428133	433948	145269	-9094	564308	131,8	573402	4882	117,5

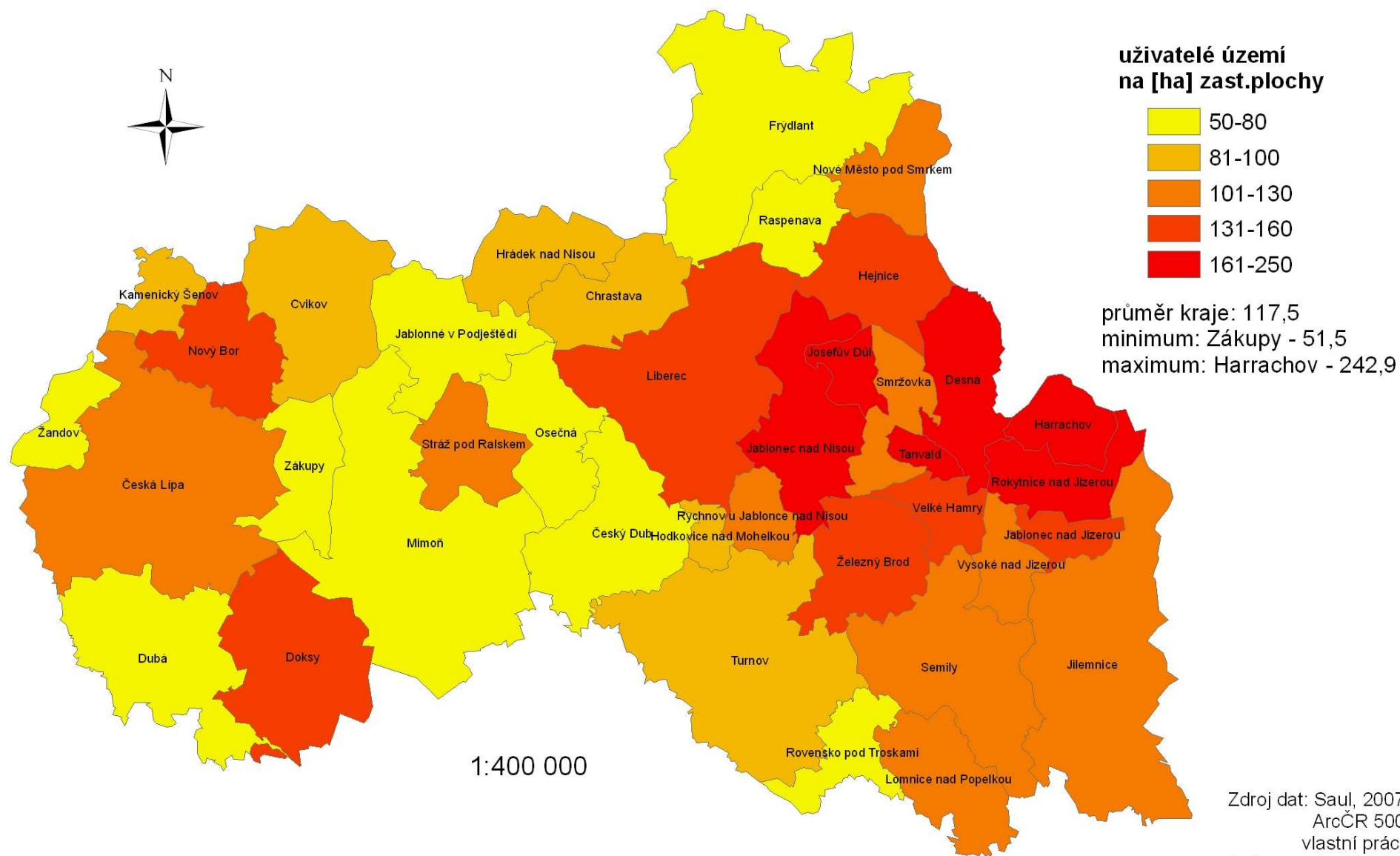
Zdroj: Saul, 2007; www.czso.cz; vlastní výpočty

Obvody seřazeny podle abecedy

PUÚ – počet potenciálních uživatelů (trvale bydlící obyvatelé + sezónní uživatelé + saldo denního pohybu)

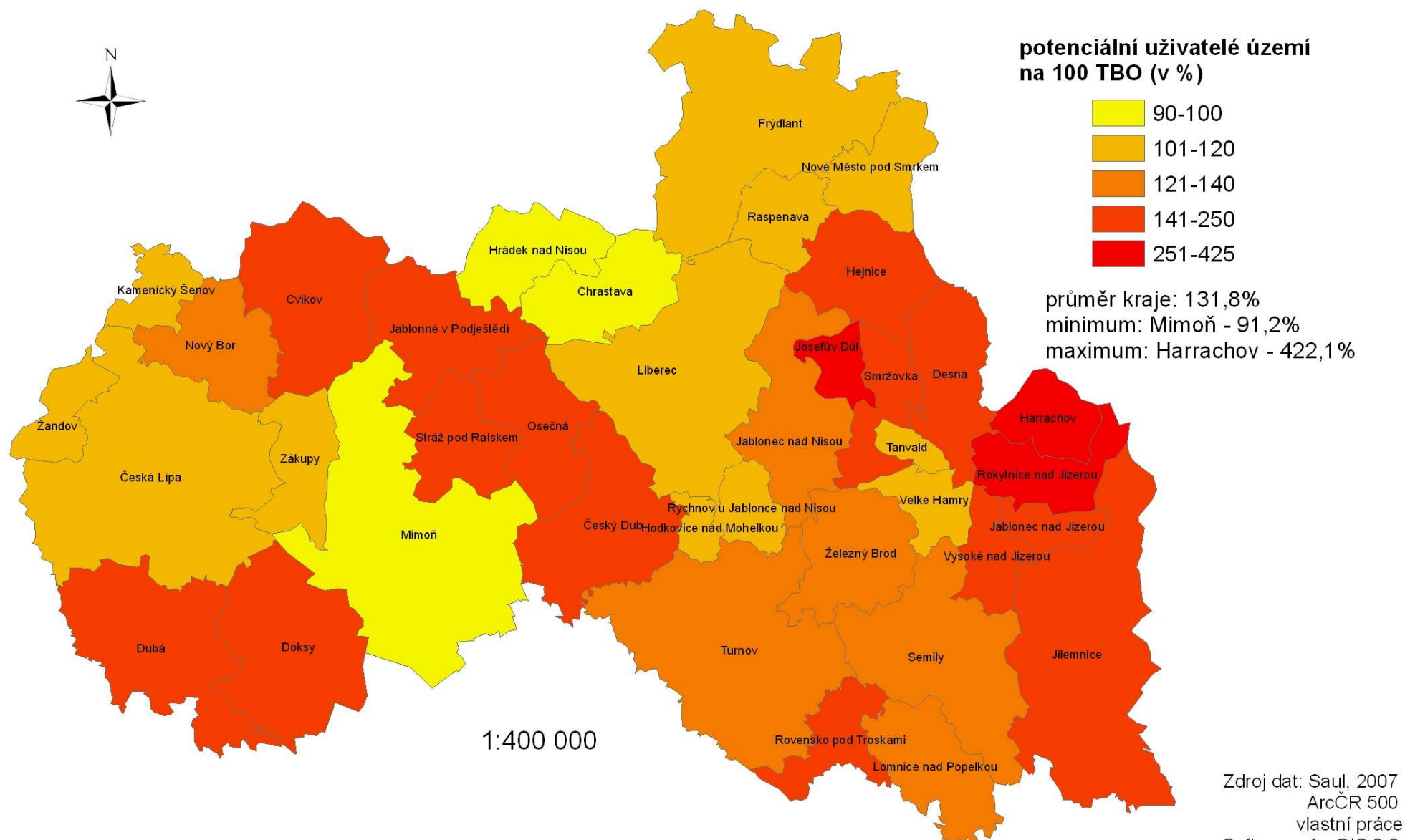

**Kartogram 5: Hustota uživatelů území na hektar zastavěné plochy
ve spádových obvodech středisek osídlení Libereckého kraje v roce 2001**

Zdroj dat: Saul, 2007
ArcČR 500
vlastní práce
Software: ArcGIS 9.2

Kartogram 6: Relativní počet uživatelů území ve spádových obvodech středisek osídlení Libereckého kraje v roce 2001

Příloha č.6: Vybrané charakteristiky obcí Libereckého kraje

Tab.16: Charakteristiky nejméně a nejvíce zatížených obcí Libereckého kraje v roce 2001

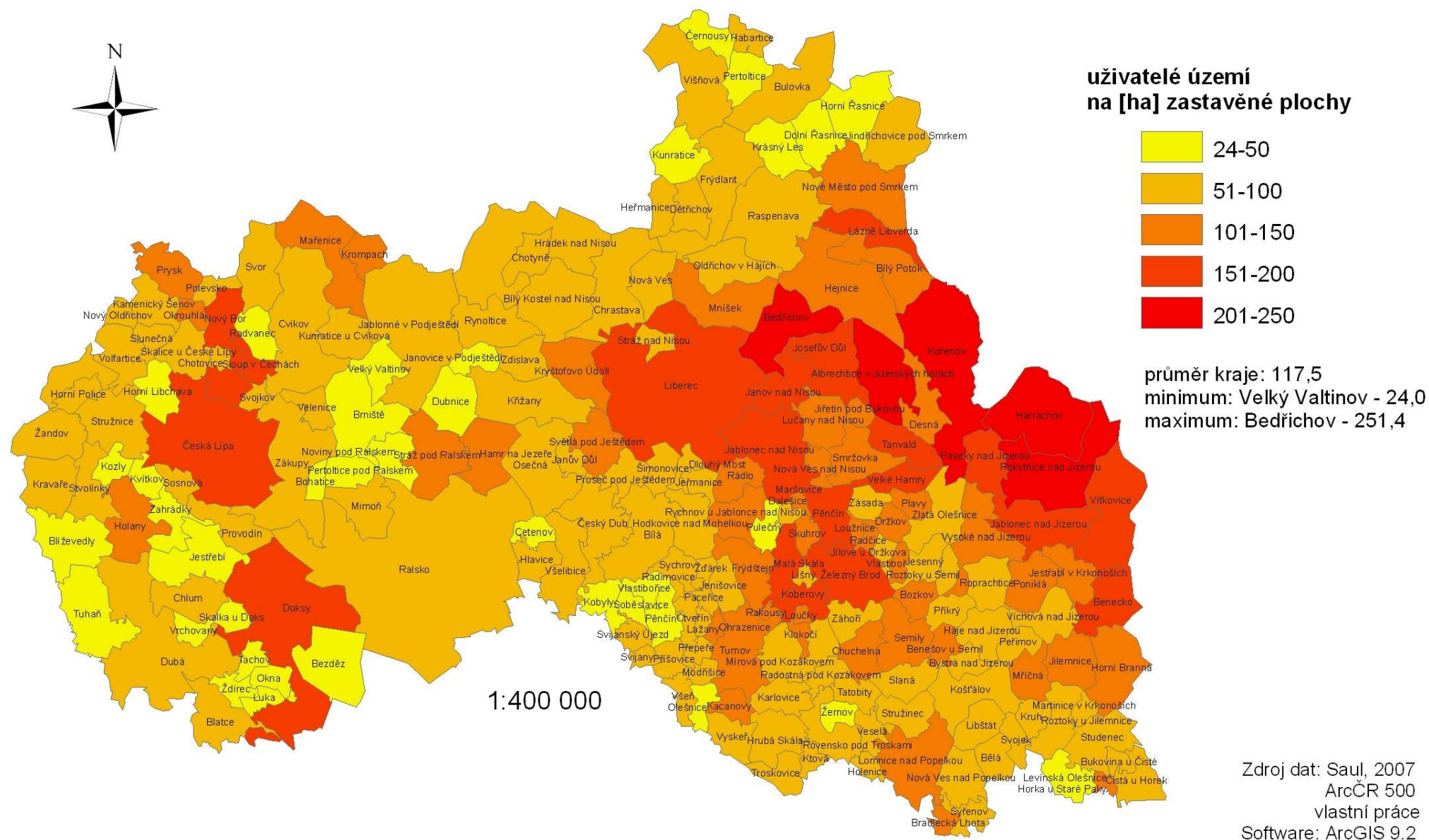
OBEC	SOSO	TBO 2001	TBO 2007	Saldo 2001/ 2007	Sezónní uživ.	OIR (1991)	Saldo za prací	Saldo do škol	Saldo denního pohybu	PUÚ	PUÚ/ TBO	Celkový počet uživatelů	Zastav. Plocha [ha]	uživ. území na ha zast. plochy
Velký Valtinov	Mimoň	174	165	-9	88	22	106	-24	82	344	197,7	262	10,9	24,0
Luka	Doksy	100	107	7	40	0	-22	-22	-44	96	96,0	140	5,8	24,1
Tachov	Doksy	103	170	67	32	5	6	-17	-11	124	120,4	135	5,1	26,5
Pertoltice p.R.	Mimoň	297	362	65	48	12	-48	-57	-105	240	80,8	345	12,1	28,5
Žernov	Rovensko	185	254	69	96	1	23	-26	-3	278	150,3	281	9,8	28,7
Horní Řasnice	Frydlant	235	240	5	180	33	-30	-35	-65	350	148,9	415	13,8	30,1
Tuhaň	Dubá	297	255	-42	132	34	-73	-47	-120	309	104,0	429	14,2	30,2
Pěnčín	Turnov	594	620	26	248	152	-202	-59	-261	581	97,8	842	26,9	31,3
Horní Libchava	Čes.Lípa	332	509	177	152	22	-29	-45	-74	410	123,5	484	13,7	35,3
Noviny p.R.	Mimoň	248	256	8	192	11	-63	-30	-93	347	139,9	440	12,3	35,8
Liberecký kraj		428 133	433 948	5 815	145 269	12 872	-6 782	-2 312	-9 094	564 308	131,8	573453	4882,0	117,5
Liberec	Liberec	99 102	99 721	619	6 071	445	4 636	5 608	10 244	115 417	116,5	105173	618,9	169,9
Pěnčín	Žel.Brod	1 679	1 826	147	1 153	33	-126	-99	-225	2 607	155,3	2832	16,6	170,6
Malá Skála	Turnov	1 075	1 086	11	1 587	192	-93	-42	-135	2 527	235,1	2662	15,6	170,6
Velké Hamry	Vel.Hamry	2 721	2 813	92	647	70	-614	-57	-671	2 697	99,1	3368	19,7	171,0
Železný Brod	Žel.Brod	6 544	6 482	-62	1 565	200	289	-128	161	8 270	126,4	8109	47,3	171,4
Nový Bor	Nový Bor	12 342	12 236	-106	2 098	102	629	-5	624	15 064	122,1	14440	83,5	172,9
Sloup v Čechách	Nový Bor	701	706	5	1 249	80	-120	-81	-201	1 749	249,5	1950	11	177,3
Doksy	Doksy	5 063	5 119	56	9 330	791	-705	-67	-772	13 621	269,0	14393	79,2	181,7
Josefův Důl	Jos.Důl	990	974	-16	3 117	411	-125	-3	-128	3 979	401,9	4107	22,4	183,3
Tanvald	Tanvald	7 001	6 956	-45	1 829	165	-1 006	32	-974	7 856	112,2	8830	47,8	184,7
Janov nad Nisou	Jabl. n.N.	1 143	1 274	131	3 635	429	-135	-37	-172	4 606	403,0	4778	25,8	185,2
Jablonec n.N.	Jabl. n.N.	45 266	45 051	-215	2 349	47	2 494	201	2 695	50 310	111,1	47615	255,3	186,5
Česká Lípa	Čes.Lípa	39 307	38 315	-992	1 571	133	2 125	815	2 940	43 818	111,5	40929	216,8	188,8
Benecko	Jilemnice	1 141	1 094	-47	2 516	2	-134	-136	-270	3 387	296,8	3657	19,2	190,5
Vítkovice	Jilemnice	392	400	8	2 148	75	28	-62	-34	2 506	639,3	2540	12,7	200,0
Kořenov	Desná	1 028	971	-57	4 376	316	-31	-102	-133	5 271	512,7	5404	26,7	202,4
Albrechtice v J.h.	Smržovka	329	318	-11	1 905	238	75	-19	56	2 290	696,0	2234	10,4	214,8
Rokytnice n.J.	Rokytnice	3 388	3 112	-276	7 088	4	-4	-169	-173	10 303	304,1	10476	43,8	239,2
Harrachov	Harrachov	1 757	1 574	-183	5 068	48	604	-13	591	7 416	422,1	6825	28,1	242,9
Bedřichov	Jabl. n.N.	239	295	56	2 300	223	86	-45	41	2 580	1079,5	2539	10,1	251,4

Zdroje: <http://vdb.czso.cz/vdb/>; Saul, 2007; vlastní práce

Poznámka: Seřazeno podle uživatelů území na hektar zastavěné plochy

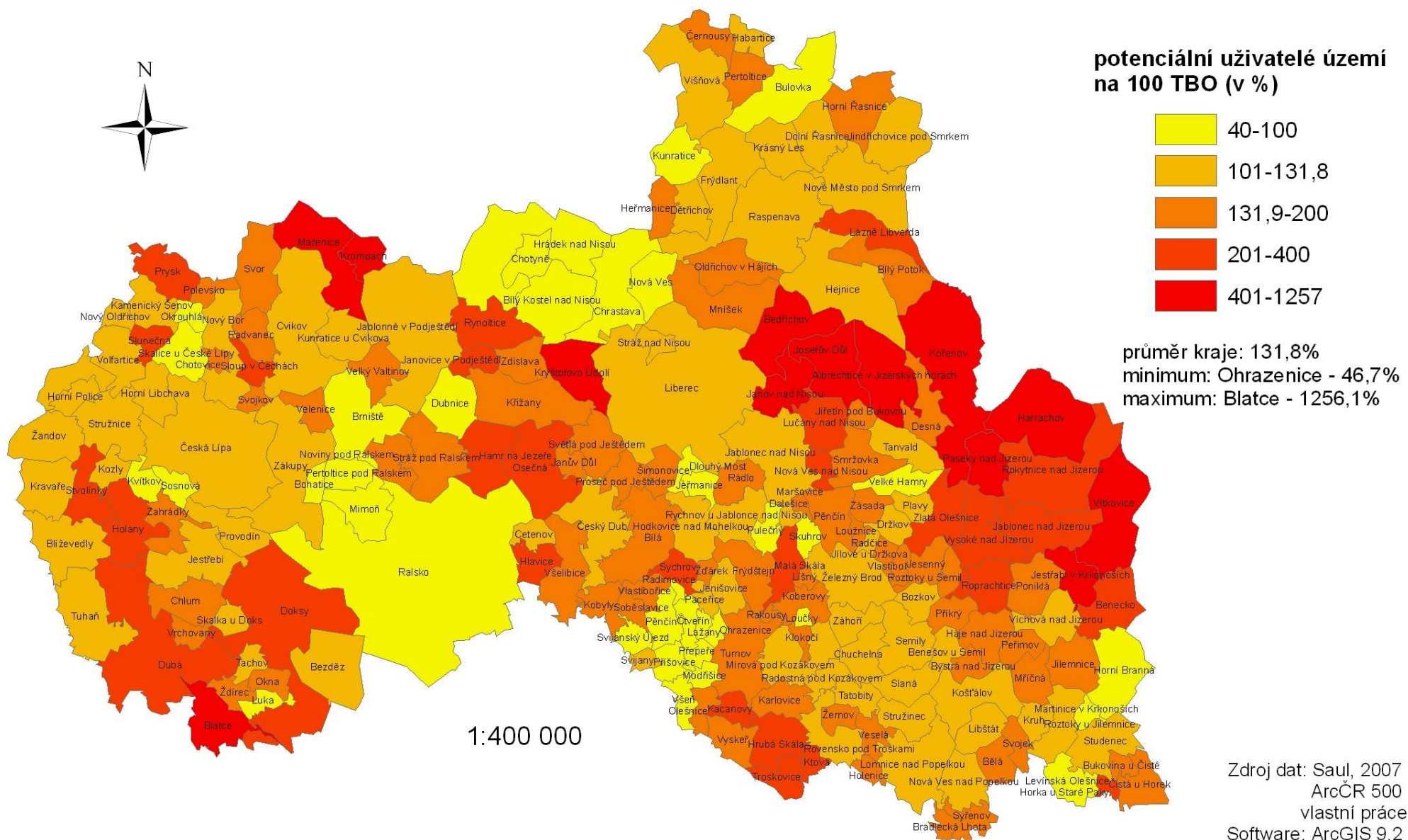
PUÚ = součet TBO 2001, sezónních uživatelů území a salda denního pohybu

Kartogram 7: Hustota uživatelů území na hektar zastavěné plochy v obcích Libereckého kraje (2001)

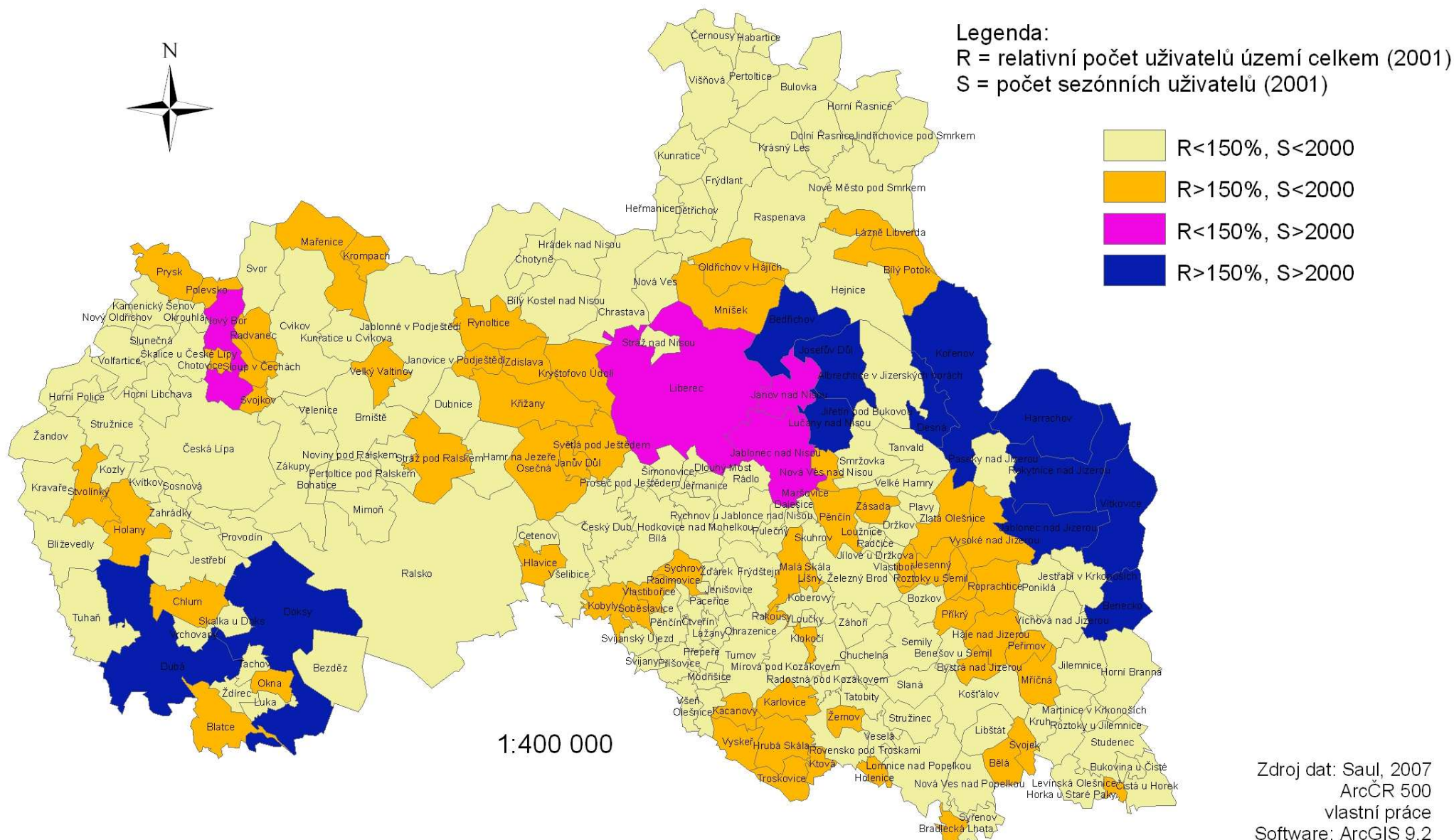

Kartogram 8: Relativní počet uživatelů území v obcích Libereckého kraje (2001)

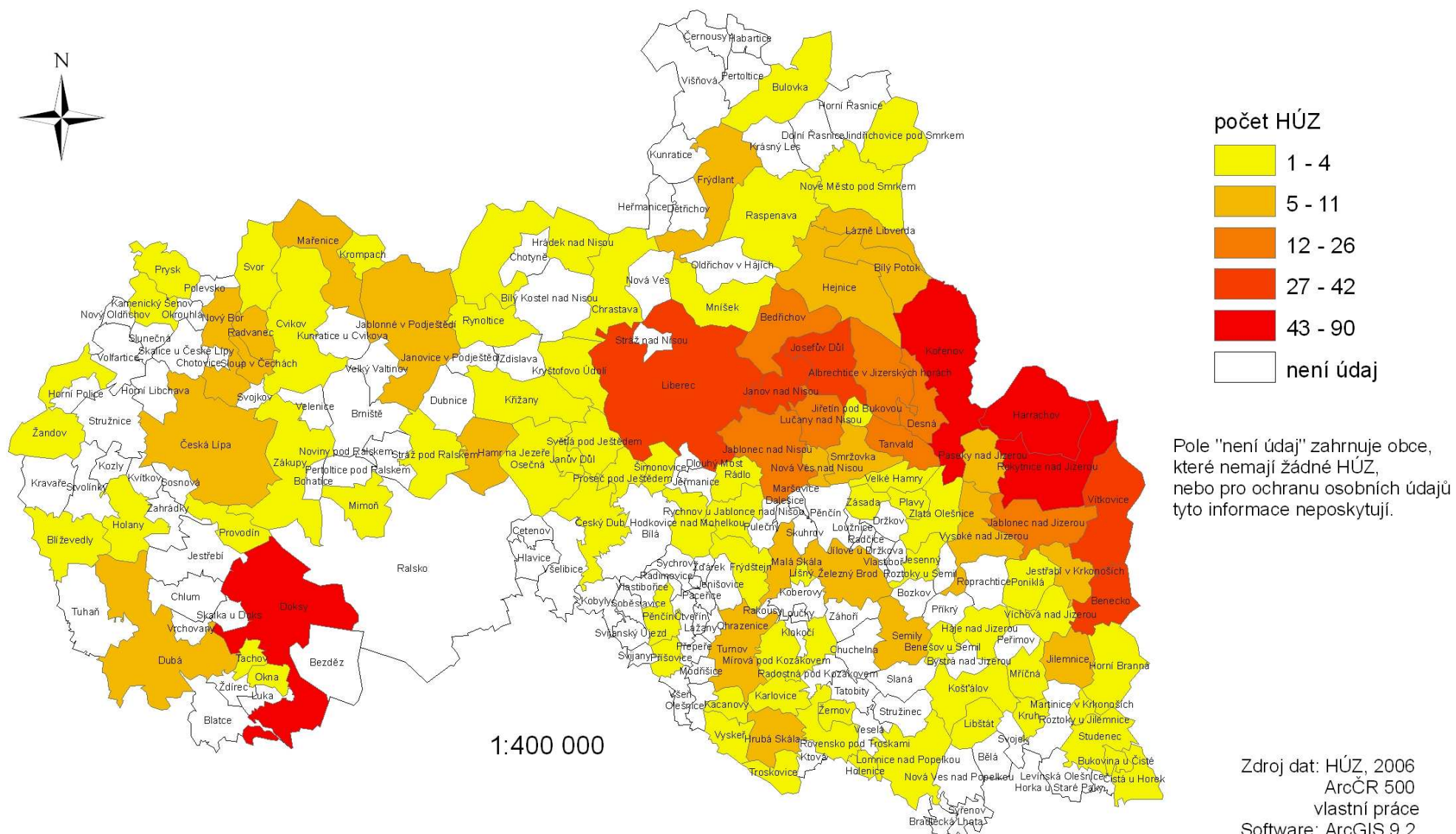

Kartogram 9: Trvale bydlicí obyvatelstvo versus uživatelé území Libereckého kraje v roce 2001

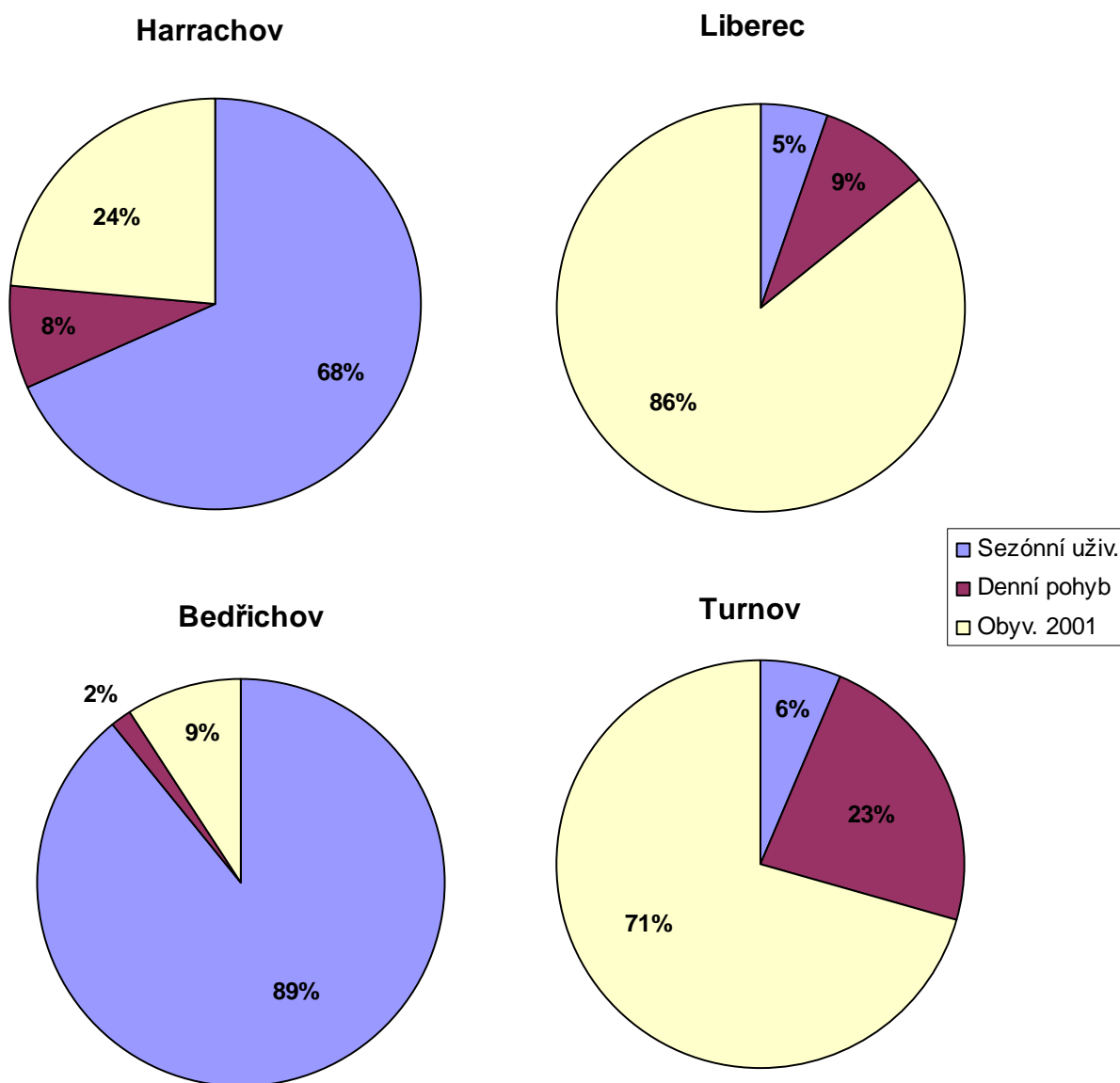

Kartogram 10: Počet hromadných ubytovacích zařízení v obcích Libereckého kraje k 31.12.2006

Graf 13: Podíl jednotlivých skupin uživatelů území ve vybraných obcích Libereckého kraje v roce 2001

Zdroj: Saul, 2007; vlastní výpočty

Příloha č.7: Turistická regionalizace Libereckého kraje

Tab. 17: Turistická regionalizace Libereckého kraje

Turistický region	Turistická oblast	Turistická podoblast	Turistická střediska
Český sever	Máchův kraj	České středohoří	Žandov
		Máchovo jezero	Doksy
		Kokořínsko	Dubá
		Ralsko	Mimoň, Stráž pod Ralskem, Hamr nad Jezerem
		Holany	Holany
		Česká Lípa	Česká Lípa
	Lužické hory a Ještědský hřbet	Hrádecko-Chrastavsko	Hrádek nad Nisou, Chrastava
		Ještěd a Podještědí	Český Dub, Osečná (Lázně Kunratice)
		Novoborsko	Jablonné v Podještědí, Mařenice, Krompach, Nový Bor
	Jizerské hory	Jizerské hory	Jablonec n. Nisou, Bedřichov, Albrechtice n. Nisou, Lučany nad Nisou, Desná, Tanvald
		Liberecko	Liberec
	Frýdlantsko	Frýdlantsko	Frýdlant v Čechách, Hejnice, Lázně Libverda
Český ráj	Český ráj	Český ráj	Frýdštejn, Koberovy, Turnov, Malá Skála, Hrubá Skála, Karlovice (Lázně Sedmihorky), Mírová pod Kozákovem, Rovensko pod Troskami, Sychrov, Vyskeř, Troskovice, Železný Brod
		Pojizeří	Lomnice nad Popelkou, Semily, Bozkov
Krkonoše	Krkonoše západ	Harrachovsko	Harrachov, Kořenov,
		Rokytnicko	Rokytnice nad Jizerou, Jablonec nad Jizerou, Paseky nad Jizerou, Vysoké nad Jizerou
		Jilemnicko	Jilemnice
	Krkonoše střed	Špindlerovsko	Benecko, Vítkovice
		Vrchlabsko	Horní Branná

Zdroj: Cestovní ruch v regionech ČR, Czechtourism, 2003

Příloha č.8: Nesporná centra osídlení, jejich spádová (regionální) příslušnost a maximální velikost

Tab. 18: Nesporná centra osídlení, jejich spádová (regionální) příslušnost a maximální velikost

Regionální význam	Centrum osídlení	Spádová příslušnost	Maximální region		
			PUU-A (tis.uživatelů	PUU-B území 2001)	TBO
	Praha				
Nadregionální (Mezoregionální 2.st.)	Liberec	Praha	389,7	332,1	303,3
Regionální (Mezoregionální 1.st.)	Česká Lípa	Praha	132,2	109,8	101,9
	Jablonec n.N.	Liberec	125,4	99,2	87,2
	Turnov	Liberec	77,5	63,6	57,9
Mikroregionální - vyššího významu (2. stupně)	Jilemnice	Vrchlabí	42,4	28,1	23,0
	Tanvald	Jablonec n.N.	39,3	26,7	22,1
	Nový Bor	Česká Lípa	35,4	28,3	26,6
	Semily	Turnov	35,4	29,1	27,0
	Frýdlant	Liberec	28,8	24,1	24,3
Mikroregionální - nižšího významu (1. stupně)	Železný Brod	Jablonec n.N.	16,0	12,8	12,0
	Rokytnice n.J.	Jilemnice	15,6	8,9	5,6
	Doksy	Česká Lípa	14,9	8,4	6,0
	Desná	Tanvald	11,0	6,6	4,6
	Lomnice n.P.	Semily	10,0	8,2	8,1
	Cvikov	Nový Bor	9,6	6,6	6,1
	Mimoň	Česká Lípa	9,3	8,8	10,2
	Stráž p.R.	Česká Lípa	8,1	7,0	4,9
	Smržovka	Jablonec n.N.	8,0	5,4	4,4
	Hrádek n.N.	Liberec	7,8	7,2	8,1
	Český Dub	Liberec	7,8	5,7	5,6
	Harrachov	Tanvald	7,4	4,1	1,8
	Chrastava	Liberec	7,1	6,3	7,4
	Jablonné v P.	Liberec	6,7	4,9	4,5
	Kamenický Šenov	Nový Bor	6,0	5,0	5,1
	Dubá	Česká Lípa	5,6	3,3	2,5
	Hejnice	Frýdlant	5,6	4,2	3,8
	Velké Hamry	Tanvald	5,0	3,9	4,3
	N.Město p.S.	Frýdlant	4,9	4,2	4,6
	Subregionální	Vysoké n.J.	Semily	4,1	2,6
Osečná		Liberec	4,0	2,4	2,0
Jablonec n.J.		Rokytnice n.J.	4,0	2,6	2,0
Josefův Důl		Jablonec n.J.	4,0	2,0	1,0
Rovensko p.T.		Turnov	3,4	2,3	2,4
Zákupy		Česká Lípa	3,3	2,7	2,9
Rychnov u J.		Jablonec n.N.	3,1	2,4	2,8
Raspenava		Frýdlant	3,1	2,6	2,8
Žandov		Česká Lípa	2,9	2,3	2,5
Hodkovice n.M.		Liberec	2,7	2,4	2,6
Liberecký kraj celkem			564,5	470,0	428,2

Zdroje: Saul, 2007

PUU-A počet potenciálních uživatelů území včetně maximálního počtu sezónních uživatelů v r.2001

PUU-B počet potenciálních uživatelů zahrnující 35 % počtu sezónních (ubytovatelných) uživatelů

TBO počet trvale bydlících obyvatel (SLDB 2001)

Příloha č.9: Tabulky návštěvnosti turistických zajímavostí na Turnovsku

Tab. 19: Návštěvnost Muzea Českého ráje

Muzeum Českého ráje	červen	červenec	srpen	Celkem ⁽¹⁾	z toho Dlaskův statek
1995	x	x	x	60 393	6 786
1996	x	x	x	63 158	6 750
1997	x	x	x	62 309	5 487
1998	x	x	x	60 681	7 768
1999	x	x	x	68 787	12 415
2000	4 668	4 332	3 519	71 721	12 086
2001	4 582	3 061	3 879	80 073	10 106
2002	3 021	3 158	2 987	74 432	10 883
2003	4 747	4 046	3 002	79 784	16 402
2004	2 671	3 587	3 044	73 810	16 834
2005	2 898	3 809	3 504	76 574	15 692
2006	3 506	2 739	3 963	75 983	14 961
2007	3 830	4 434	3 409	79 215	17 314

Zdroj: Lišková, 2005; MIC Turnov; vlastní práce

¹⁾ celková návštěvnost zahrnuje návštěvníky expozic a výstav, návštěvníky Dlaskova statku v Dolánkách u Turnova a návštěvníky kulturně výchovných akcí
x – pro tato období nejsou údaje

Tab. 20: Návštěvnost hradu Valdštejn

Valdštejn	červen	červenec	srpen	celkem léto	celkem
2000	11165	18688	16860	46713	75128
2001	10875	18298	17250	46423	74692
2002	11328	19746	17865	48939	77258
2003	10934	19458	18971	49363	77961
2004	11349	20987	19058	51394	78537
2005	11297	18553	18322	48172	75988
2006	10258	15445	16162	41865	67858
2007	9660	18716	19857	48233	73850

Zdroj: MIC Turnov; data kastelánky p. Jurášové; vlastní práce

Tab. 21: Návštěvnost zámku Sychrov

Sychrov	červen	červenec	srpen	celkem léto	celkem
2000	10479	19694	18489	60246	102631
2001	12451	22358	21982	70655	109576
2002	10543	16358	19267	57020	103852
2003	11237	24396	23970	72680	110009
2004	15764	22993	21080	72500	111527
2005	11329	21077	23851	66319	112620
2006	13468	17936	22987	66833	114605
2007	10866	21511	20399	67912	120566

Zdroj: NPÚ Liberec, 2008; vlastní práce

Tab. 22: Návštěvnost vybraných zajímavostí na Turnovsku

Turnovsko	Valdštejn	Sychrov	Muzeum Č. ráje	Dlaskův statek	Hrubý Rohozec	celkem
2000	75 128	102 631	59 635	12 086	30 267	279 747
2001	74 692	109 576	69 967	10 106	32 508	296 849
2002	77 258	103 852	63 549	10 883	35 782	291 324
2003	77 961	110 009	63 382	16 402	36 246	304 000
2004	78 537	111 527	56 976	16 834	35 456	299 330
2005	75 988	112 620	60 882	15 692	35 715	300 897
2006	67 858	114 605	61 022	14 961	31 081	289 527
2007	73 850	120 566	61 901	17 314	31 236	304 867

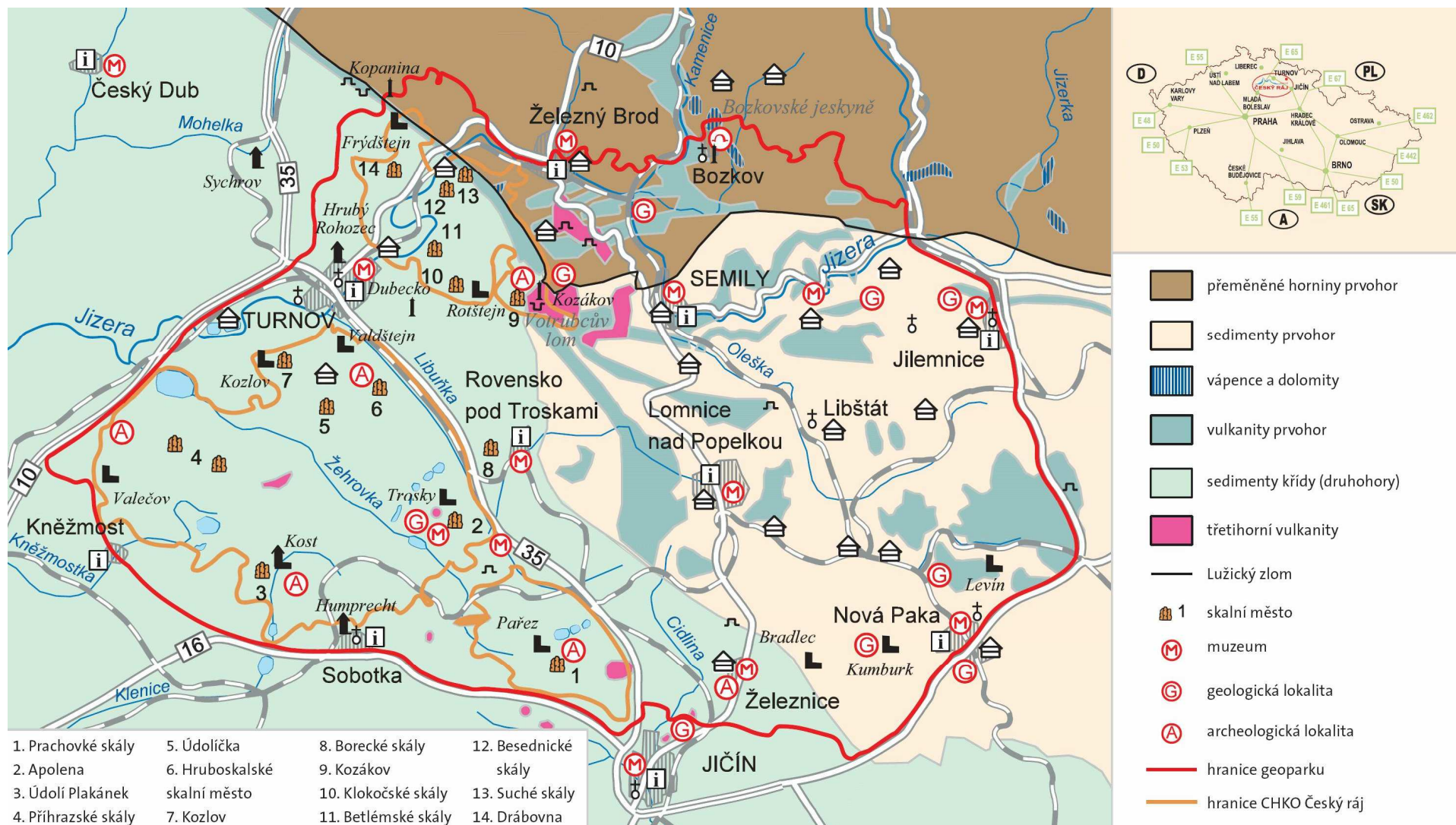
Zdroj: viz výše uvedené tabulky, vlastní práce

Tab. 23: Návštěvnost vybraných zajímavostí na Turnovsku podle měsíců v roce

Turnovsko	červen	červenec	srpen	celkem léto	celkem rok	léto/rok (%)
2000	31 758	52 074	45 970	129 802	279 747	46,4
2001	27 908	43 717	43 111	114 736	296 849	38,7
2002	24 892	39 262	40 119	104 273	291 324	35,8
2003	31 918	56 300	54 990	143 208	304 000	47,1
2004	34 784	57 867	52 682	145 333	299 330	48,6
2005	32 514	53 759	54 667	140 940	300 897	46,8
2006	31 292	43 220	52 612	127 124	289 527	43,9
2007	27 345	52 757	50 759	130 861	304 867	42,9

Zdroj: viz výše uvedené tabulky, vlastní práce

Příloha č.10: Schematická mapa geoparku Český ráj

Obr. 9: Schematická mapa geoparku Český ráj

Zdroj: www.geoparkceskyraj.cz